การศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์

ของ

ชัยวัฒน์ วารี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
มีนาคม 2545

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล)

วันที่ 8 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2545

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเรี่ยบร้อย โดยได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาไว้เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ที่กรุณาให้ใช้สถานที่และอนุญาตให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพและขอบใจนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ไมยรา กัดสระที่เป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจตลอดจนเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม ที่ให้ความกรุณาอนุญาตให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตอบแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ และขอบใจนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทำให้ผู้วิจัยได้เครื่องมือในการทำวิจัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์นิลวรรณ ศิริอังกูล ที่เป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจ ตลอดจนเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณนายชัยพร พงษ์พิสันต์รัตน์ที่ให้คำปรึกษาในเรื่องสถิติที่ใช้ในการวิจัยและให้กำลังใจมาโดยตลอด

ขอขอบคุณเพื่อนๆนิสิตปริญญาโทวิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ใดๆที่ผู้อ่านได้รับจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นคุณความดีของบิดามารดาตลอดจนผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน

ชัยวัฒน์ วารี

การศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

ชัยวัฒน์ วารี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
มีนาคม 2545

ชัยวัฒน์ วารี. (2545). *การศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการแผนชีวิตด้านอาชีพและเปรียบเทียบการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 245 คน กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ที่มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพตั้งแต่เปอร์เซนไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ t-test

ผลการศึกษา พบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY OF CAREER LIFE PLANNING OF MATHAYOM SUKSA II STUDENTS OF PHRAKHANONG PITTAYALAI SCHOOL IN BANGKOK

AN ABSTRACT

BY

CHAIWAT WAREE

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology

at Srinakharinwirot University

March 2002

Chaiwat Waree. (2002). *A Study of Career Life Planning of Mathayom Suksa II Students of Phrakhanong Pittayalai School in Bangkok*. Master Project, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Prof. Dr. Pongpan Kirdpitak.

The purpose of this research was twofold : (1) to study the career life planning of Mathayom Suksa II students and (2) to compare the career life planning of Mathayom Suksa II students before and after participated in the career life planning development project. The population of career life planning study were 245 Mathayom Suksa II students of Phrakhanong Pittayalai School in Bangkok in the acadamic year 2001. The 12 subjects participated in the career life planning development project were randomly selected from the population whose career life planning scores were lower than twenty – fifth percentile. The research instrument was a career life planning questionnaire. The data were analyzed by t – test.

The results of study were as follows :

1. The career life planning of Mathayom Suksa II students of Phrakhanong Pittayalai School were moderate.

2. The career life planning of Mathayom Suksa II students participated in the career life planning development project significantly increased at .01 level.

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	2
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	2
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	2
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	2
	ตัวแปรที่ศึกษา	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ	3
	กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	4
	สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	5
	ความหมายของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	6
	ความสำคัญของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	6
	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	6
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	9
	งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	9
	งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	10
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้	
	การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ	10
	ความหมายของโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	10
	ความหมายของการแนะแนวกลุ่ม	11
	ความหมายของการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ	11
	ประวัติการแนะแนวอาชีพ	12
	ความสำคัญของการแนะแนวอาชีพ	12
	แนวทางในการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	13
	จุดมุ่งหมายในการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	14
	ขั้นตอนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของคริสตัลและโบลส์	15
	รูปแบบโครงการฝึกอบรมกลุ่มของแฮร์ริส และโบลส์เบย์	15
	การประชุมเชิงปฏิบัติการในการวางแผนชีวิต	16
	กลุ่มการสำรวจอาชีพ	17

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
2	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ	17
	งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ	17
	งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ	18
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	19
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	19
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	19
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	25
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	25
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	28
	สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	28
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	28
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	32
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า	32
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	33
	อภิปรายผล	34
	ข้อเสนอแนะ	37
บรรณานุกรม		38
ภาคผนวก		42
ประวัติย่อผู้วิจัย		112

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง	24
2	แบบแผนการทดลอง	25
3	คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	28
4	เปรียบเทียบการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้ การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ	29
5	เปรียบเทียบการวางแผนชีวิตด้านอาชีพรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้ การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ	30
6	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	110
7	การวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนา การวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ	111
8	การวางแผนชีวิตด้านอาชีพรายด้านของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนา การวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ	112

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ หน้า

1 รูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ 16

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

บุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ส่วนใหญ่ดำรงชีวิตในปัจจุบันด้วยการวางแผนเพราะสิ่งที่ทุกคนได้กระทำลงไปในปัจจุบันล้วนมีผลต่ออนาคตของชีวิตเขาโดยทั้งสิ้น บุคคลที่ไม่ได้วางแผนในชีวิต ปล่อยให้ทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับชะตากรรม จึงยากที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้ เปรียบเสมือนเรือที่ปราศจากหางเสือและเป้าหมายที่จะเดินทาง ย่อมล่องลอยเปะปะไปอย่างไร้จุดหมายและก็อาจถึงแก่กาลอัปปางลง ดังนั้นชีวิตที่ประสบความสำเร็จได้จึงต้องมีเป้าหมาย มีการวางแผนและมีขั้นตอนที่จะดำเนินไปให้ถึงเป้าหมายนั้นๆ (นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2533ก : 1) ซึ่ง การวางแผนหมายถึง การกำหนดเป้าหมาย แนวดำเนินการ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525ก : 556) การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญในการประกอบอาชีพ เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตประสบความสำเร็จ

อรอนงค์ ธัญญะวัน (2539 : 2) กล่าวว่า เมื่อบุคคลเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับบุคลิกภาพ ความสนใจ ความถนัดและค่านิยมจะทำให้เกิดความสุขในการทำงานและความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ แต่การเลือกอาชีพที่เหมาะสมต่อตนเองนั้นไม่ใช่จะกระทำได้โดยง่าย จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ การช่วยเหลือในการเลือกอาชีพ การวางแผนเพื่อการประกอบอาชีพตั้งแต่ยังศึกษาและการช่วยให้มีงานทำเมื่อสำเร็จการศึกษา

นอกจากนี้ รอง เจริญศิริ (วัชรี ทรัพย์มี. 2531 ; อ้างอิงจาก รอง เจริญศิริ) กล่าวว่า " จากประสบการณ์ที่ผ่านมา กรมแรงงานมีความเห็นว่า ยังมีเยาวชนอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่ตื่นตัวในการวางแผนประกอบอาชีพไว้ล่วงหน้า เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะยึดถืออาชีพอะไรเป็นหลักในการดำรงชีวิต ส่วนมากมักจะปล่อยไปตามพรหมลิขิต ถ้าหากเยาวชนของชาติขาดการแนะแนวในการเลือกอาชีพที่ถูกต้องแล้ว จะมีปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนกำลังคนในประเทศ " จะเห็นได้ว่า การวางแผนชีวิตด้านอาชีพนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งแก่เยาวชน เป็นการพัฒนาคนในระยะยาว เพราะอาชีพเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 ข้อที่ 4 ระบุว่า " การจัดการศึกษา ทั้งในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการ ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้ และทักษะด้านอาชีพ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุข "

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพจึงได้สัมภาษณ์ อาจารย์แนะแนวโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัยจำนวน 2 คน (ไมยรา กัดสระ และวรลักษณ์ ปิดารังษี. สัมภาษณ์. 2543) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับนักเรียน โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัยว่า มีนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวนมากที่ยังไม่ทราบแนวทางการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ มีการวางแผนที่ไม่เป็นระบบ นักเรียนไม่สามารถตัดสินใจ ไม่ทราบว่าตนเองถนัดอะไร สนใจด้านไหน หรือจะเลือกแผนการเรียนและการเลือกศึกษาต่อตลอดทั้งการประกอบอาชีพในอนาคต และจากการติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วพบว่า นักเรียนที่เรียนต่อมักจะไม่ค่อยประสบความสำเร็จทางด้านการเรียนเพราะไม่ได้เลือกเรียนวิชาที่ตนเองถนัดและตนเองชอบ

นอกจากนี้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีอายุอยู่ระหว่าง 13-14 ปี เป็นช่วงที่คำนึงถึงความสามารถในการวางแผนเลือกอาชีพ แต่ความรู้ความสามารถของตนยังไม่สมบูรณ์ การตัดสินใจเลือกอาชีพยังเป็นการทดลอง อีกทั้งความพร้อมในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนั้นจะเริ่มตั้งแต่อายุประมาณ 13-14 ปี เป็นระยะก่อตัวในความสนใจด้านอาชีพ เพราะว่า พันระยะของการเพ้อฝันแล้ว และมีความสามารถเพียงพอที่จะเข้าใจการวางแผนชีวิตด้านอาชีพแต่ยังขาดการกระตุ้นหรือกระบวนการที่เป็นขั้นตอนในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างเป็นระบบ (วัชรี ทรัพย์มี. 2523ก : 31 ; อ้างอิงจาก Super. 1960)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาและพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

สำหรับวิธีที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพมีหลายวิธี เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Schwallie-Giddis. 1991 : 430) การให้คำปรึกษาทางอาชีพ (Rose. 1993 : 42) การใช้ชุดแนะแนวอาชีพ (วชิรญา บัวศรี. 2519 : 12) การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว (สุรีรัตน์ วิไลรัตน์. 2537 : 2 ; อ้างอิงจาก ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2523 : 119) และการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ (มานี ผลอนันต์. 2541 : 4 ; อ้างอิงจาก คมเพชร ฉัตรศุภกุล. 2521 : 25-28)

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ โครงการพัฒนาดังกล่าวนี้จะประกอบด้วยหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย วิธีดำเนินการ ระยะเวลา สถานที่ และการประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าจะช่วยพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาและพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ทราบถึงการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และผลของการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย และจะเป็นแนวทางแก่ครูแนะแนว รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่นครูประจำชั้น ผู้ปกครอง หรือผู้สนใจในการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 245 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพตั้งแต่เปอร์เซนไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 12 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมโครงการ

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้

1. การศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 245 คน ตัวแปรที่ศึกษาคือ การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ จำแนกเป็น
   1.1 การสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
   1.2 การสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ
   1.3 การสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ
   1.4 การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
   1.5 การดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
2. การศึกษาการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้
   2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
   2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ หมายถึง กระบวนการที่จะช่วยให้นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยให้นักเรียน สำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ สำรวจคุณลักษณะของบุคคลด้านอาชีพ สำรวจโลกกว้างทางอาชีพ เรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ หมายถึง วิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนได้สำรวจเส้นชีวิตด้านอาชีพของตนเอง (Career Life Line) ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยให้นักเรียนสำรวจว่า ในแต่ละช่วงชีวิตของนักเรียนนั้น นักเรียนปรารถนาที่จะประกอบอาชีพอะไร และสิ่งที่นักเรียนปรารถนานั้น นักเรียนคาดว่าจะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

1.2 การสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ หมายถึง วิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนได้สำรวจว่านักเรียนมี ความสนใจในอาชีพ ความถนัดทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ และมีค่านิยมทางอาชีพอย่างไร

1.3 การสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ หมายถึง วิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนได้สำรวจเกี่ยวกับลักษณะอาชีพ ความสำคัญทางอาชีพ คุณสมบัติของผู้ที่ประกอบอาชีพ ความก้าวหน้าในอาชีพ รายได้และความต้องการของตลาดแรงงาน

1.4 การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ หมายถึง วิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้กลยุทธในการกำหนดแนวทาง การวางแผนชีวิต เกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนต้องการเลือก ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายในชีวิตด้านอาชีพที่นักเรียนต้องการเลือก รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ รู้จักหาทางเลือกที่มีอยู่ วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก และตัดสินใจที่จะเลือกทางเลือกนั้น

1.5 การดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ หมายถึง วิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตลอดทั้งพิจารณาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

2. โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ หมายถึง วิธีการพัฒนานักเรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ การกำหนดเป้าหมายชีวิตด้านอาชีพ เข้าใจตนเอง การรับรู้โลกกว้างทางอาชีพ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพ และดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยนักเรียนจะร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์เกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โครงการนี้ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ ระยะเวลา สถานที่ การประเมินผล และผลที่คาดจะได้รับ สำหรับโครงการนี้ วิธีการทางจิตวิทยาที่นำมาใช้คือ การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ โดยมีลำดับขั้นดังนี้

2.1 ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนาเกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2.2 ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยชี้แจงวิธีการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ และใช้เทคนิคต่างๆ ต่อไปนี้ คือ การอภิปราย การอธิบาย การให้ข้อเสนอแนะ การตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบ

การพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพแต่ละครั้ง ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ครั้งละ 1 เทคนิค หรือมากกว่า 1 เทคนิค โดยให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์

2.3 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ดังนี้

1. การศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 245 คน ตัวแปรที่ศึกษาคือ การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2. การศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 12 คน ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่

2.1 ตัวแปรต้น คือ โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

2.2 ตัวแปรตาม คือ การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานของการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียน มีดังนี้

นักเรียนมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัย โดยแบ่งตามลำดับดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

1.1 ความหมายของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

1.2 ความสำคัญของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2.1 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2.2 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

3. เอกลารที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

3.1 ความหมายของโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

3.2 ความหมายของการแนะแนวกลุ่ม

3.3 ความหมายของการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

3.4 ประวัติการแนะแนวอาชีพ

3.5 ความสำคัญของการแนะแนวอาชีพ

3.6 แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

3.7 จุดมุ่งหมายในการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

3.8 ขั้นตอนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของคริสตัลและโบลส์

3.9 รูปแบบโครงการฝึกอบรมกลุ่มของแฮร์ริส และโบลส์เบย์

3.10 การประชุมเชิงปฏิบัติการในการวางแผนชีวิต (The Life-Planning Workshop)

3.11 กลุ่มการสำรวจอาชีพ (The Vocational Exploration Group (VEG))

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

4.1 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

4.2 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

1.1 ความหมายของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

การวางแผน หมายถึง สิ่งที่กำหนดถือเป็นแนวดำเนินการ การกำหนดเป้าหมาย (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 556)

ชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 271)

อาชีพ หมายถึง การเลี้ยงชีวิต การทำมาหากิน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 939)

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2533 : 6) ได้ให้ความหมายของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพว่า เป็นการสำรวจตนเองในด้านต่างๆ กำหนดเป้าหมาย พร้อมกับหาทางแก้ไขอุปสรรคเพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

โทลเบิร์ท (Tolbert. 1970 : 77) กล่าวว่า การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ จะไม่พิจารณาอาชีพของบุคคลเพียงอย่างเดียว อาชีพเป็นส่วนสำคัญในการวางแผนชีวิตที่จะต้องบูรณาการรูปแบบของชีวิตของบุคคล เพราะการวางแผนชีวิตด้านอาชีพสามารถส่งผลต่อชีวิตเป็นอย่างมาก โดยจะต้องพิจารณาถึงกระบวนการที่ต่อเนื่อง ความต้องการของบุคคล ความถนัด ความสามารถ รวมถึงสถานการณ์และเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย การประสบความสำเร็จในการทำงานเป็นไปไม่ได้สำหรับทุกคน แต่สามารถที่จะช่วยให้คำปรึกษาด้านอาชีพและเน้นหนักให้บุคคลมีแนวทางในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพที่ดีที่สุด สู่ความสมปรารถนาของชีวิต

จากความหมายของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพดังกล่าว สรุปได้ว่าการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเป็นแนวดำเนินการด้านอาชีพ โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน สำรวจตนเอง พร้อมตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง และหาทางแก้ไขอุปสรรคเมื่อความสนใจในอาชีพหรือสถานการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ชีวิตด้านอาชีพประสบความสำเร็จและมีความสุข

1.2 ความสำคัญของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2533 : 56) กล่าวว่า การวางแผนชีวิตด้านอาชีพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคลและสังคม เหตุผลว่า ถ้าบุคคลมีทัศนคติการเป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตของตนเอง เมื่อบุคคลในชาติไม่ยอมแพ้โชคชะตา ไม่มีชีวิตที่สิ้นหวัง ใช้ชีวิตไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้มีงานที่เหมาะสมกับตน มีความสุขในการประกอบอาชีพ มีรายได้ในการเลี้ยงชีพ สังคมและเศรษฐกิจก็จะพัฒนาเพราะสมาชิกในสังคมมีคุณภาพ

แฮร์ริส และโบลส์วเบย์ (Harris and Bowlbey.1977 : 5) กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนอาชีพว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะในช่วงวัยเด็ก โดยใช้ข้อมูลหลายอย่างมาจากทฤษฎีพัฒนาการของซูเปอร์ และเน้นเป็นพิเศษในเรื่องช่วยเด็กให้รู้จักกระบวนการตัดสินใจและสำรวจตนเองเพื่อการประกอบอาชีพที่ประสบความสำเร็จ

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

1.3.1 ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของกินซ์บอร์ก

กินซ์เบอร์ก (Tolbert. 1980 : 37-40 ; อ้างอิงจาก Ginzberg.1971) ได้เสนอทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพดังนี้

ระยะพัฒนาการทางอาชีพนี้มี 3 ระยะ ซึ่งแต่ละคนจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับแรงกระตุ้นและความต้องการการเลือกอาชีพของแต่ละคน มีรายละเอียดดังนี้

1. ระยะเพ้อฝัน อายุประมาณ 6-10 ปี เด็กคิดเลือกอาชีพตามแบบของผู้ใหญ่ เลือกตามใจตนเองและไม่เป็นจริง อาจได้รับอิทธิพลจากสื่อต่างๆ

2. ระยะพิจารณาเลือกอาชีพโดยยังไม่ตกลงแน่นอน อายุประมาณ 11-15 ปี เด็กพิจารณาเลือกอาชีพจากความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม เด็กเลือกอาชีพที่ชอบและน่าสนใจ อายุ 15-16 ปี เด็กจะเริ่มตระหนักถึงค่านิยมที่สัมพันธ์กับเป้าหมายของอาชีพ แต่เด็กไม่คำนึงถึงองค์ประกอบเช่น ความต้องการของตลาดแรงงาน คุณสมบัติของอาชีพ ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสู่ระดับอุดมศึกษา แต่ละคนเริ่มพิจารณาองค์ประกอบอย่างจริงจัง เช่นความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม เงื่อนไขการทำงาน ระยะเวลาการเตรียมตัว และผลตอบแทนทางการเงิน

3. ระยะพิจารณาตามความเป็นจริง อายุประมาณ 17-20 ปี บุคคลพิจารณาตนและอาชีพประกอบกัน แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

3.1 ระยะสำรวจอาชีพ พยายามหาข้อมูล และประสบการณ์ที่จะช่วยให้มีตัวเลือกทางอาชีพ อาจได้จากการศึกษาวิชาต่างๆ จากการปรึกษาครู ผู้ปกครอง

3.2 ระยะรวบรวมความคิดที่จะเลือก เป็นการรวบรวมกระบวนการตัดสินใจ แต่ละคนประเมินองค์ประกอบต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกตน มีเป้าหมายทางอาชีพ ถึงแม้ว่ารายละเอียดต่างๆจะไม่ค่อยชัดเจน

3.3 ระยะตัดสินใจเลือกอาชีพ เฉพาะเจาะจง เกี่ยวกับการศึกษาหาความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ การวางแผนตัดสินใจเลือกอาชีพ ระยะนี้ข้อมูลจะชัดเจนเพียงพอแก่การตัดสินใจ

ระยะของพัฒนาการด้านอาชีพนั้นผู้วิจัยได้ใช้เป็นข้อมูลในการจัดโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้เกิดความเหมาะสมและครอบคลุมต่อพัฒนาการในแต่ระยะอย่างเป็นขั้นตอน

1.3.2 ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของซูเปอร์

ซูเปอร์ (วัชรี ทรัพย์มี. 2523 : 28-29 ; อ้างอิงจาก Super. 1960) ได้อธิบายกระบวนการในการพัฒนาอาชีพ โดยแบ่งขั้นตอนของการพัฒนาดังนี้

1. ขั้นของการเจริญเติบโต อายุแรกเกิดถึง 14 ปี

ความคิดของเด็กจะเริ่มก่อตัวเป็นรูปร่างด้วยกระบวนการต่างๆ เช่นการตรวจสอบความคิดต่างๆ ช่วงนี้เด็กมีการเจริญเติบโตทางร่างกาย พัฒนาความสามารถ ความสนใจ ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง นำเอาความรู้เรื่องอาชีพมาสัมพันธ์กับการเลือกและตัดสินใจ ระยะแรกความต้องการอาจเพ้อฝันแต่ความสามารถและความสนใจจะช่วยเพิ่มความต้องการให้เป็นจริงขึ้นมาได้ในภายหลัง แบ่งย่อยเป็น 4 ระยะ ดังต่อไปนี้

1.1 ระยะที่เด็กไม่สนใจเลือกอาชีพ อายุตั้งแต่ แรกเกิดถึง 3 ปี

1.2 ระยะที่เด็กคิดเรื่องอาชีพ แต่เป็นลักษณะของการเพ้อฝัน อายุ 4-10 ปี

1.3 ระยะที่เด็กพิจารณาความสนใจในอาชีพต่างๆ อายุ 11-12ปี

1.4 ระยะที่เด็กพิจารณาความสามารถในการประกอบอาชีพต่างๆ 13-14 ปี

2. ขั้นการสำรวจ อายุ 15-24 ปี

จากช่วงวัยรุ่นสู่วัยผู้ใหญ่ จะมีการสำรวจตนเอง บทบาททางอาชีพของบุคคลอื่น โลกอาชีพ ศึกษาข้อมูลอาชีพที่ตนไปสัมผัส กับกิจกรรม ประสบการณ์และจากบุคคลอื่นทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ขั้นนี้จะเริ่มต้นเมื่อแต่ละคนเกิดความสำนึกในเรื่องของอาชีพว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเขา ในระยะเริ่มแรกของการเพ้อฝันมักจะพบว่าเลือกอาชีพอย่างไม่เป็นจริง การเลือกมักจะสัมพันธ์กับชีวิตการเล่นของเด็ก เช่น เด็กชายอยากเป็นทหาร นักบิน แบ่งเป็นระยะย่อยคือ

2.1 ระยะที่บุคคลเริ่มพิจารณาเลือกอาชีพ อายุ 16-17 ปี แต่ยังไม่ตัดสินใจแน่นอน มีการพิจารณาจากความต้องการ ความสนใจ ค่านิยม ความสามารถ และโอกาสได้ทำงาน

2.2 ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ อายุ 18-21 ปี มีการพิจารณาเลือกอาชีพที่เป็นจริงมากขึ้น เช่นพิจารณาจากลักษณะของตนเอง ลักษณะงาน โอกาสที่จะได้ทำงาน เป็นระยะที่มีการฝึกอาชีพ หรืออยู่ระหว่างการศึกษาเพื่อเตรียมตัวประกอบอาชีพ

2.3 ระยะทดลองปฏิบัติงาน อายุ 22-24 ปี เป็นการประเมินความถนัด ความสามารถ และความเหมาะสมต่างๆ

3. ขั้นการวางรากฐานอายุ 25-44 ปี

ระยะนี้บุคคลมีประสบการณ์การทำงาน อาจมีการลองผิดลองถูก ในขั้นสำรวจทำให้บุคคลนั้นลองประกอบอาชีพ ถ้าไม่เหมาะสมเขาอาจเปลี่ยนงานใหม่ เมื่อมีประสบการณ์ในการทำงานมากขึ้นจะมีความมั่นคงและรู้จักตนเองดีขึ้น ทำให้เกิดการยอมรับและมีความพึงพอใจ แบ่งเป็นระยะย่อยๆ ดังนี้

3.1 ระยะที่บุคคลประกอบอาชีพที่เลือกแล้ว อายุ 25-30 ปี แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงถ้าไม่พอใจ บางรายอาจไม่เปลี่ยนงานเลย

3.2 ระยะที่บุคคลประกอบอาชีพอย่างถาวร อายุ 31-44 ปี

4. ขั้นการสร้างความมั่นคง อายุ 45-64 ปี

ระยะนี้บุคคลทำงานที่ตัวเองเลือกอย่างดีแล้วและทำงานที่มั่นคง คนที่ประสบความสำเร็จในงานจะมีความสุข และคิดว่าชีวิตนั้นมีคุณค่า ตรงข้ามกับคนที่ไม่ประสบความสำเร็จจะมีแต่ความคับข้องใจ คนฉลาดจะมีการปรับตัวได้ดีเมื่อต้องออกจากงานในช่วงนี้

5. ขั้นการเสื่อมถอย อายุ 65 ปีขึ้นไป

ระยะที่ประสิทธิภาพการทำงานเริ่มเสื่อมถอยเพราะความชรา โดยทั่วไปเขาจะพยายามทำงานเพื่อให้เขามีโอกาสได้ทำงานต่อไป การงานในระยะนี้ต้องมีมาตรฐานต่ำสุดไม่ว่าเขาจะทำอะไร เพียงแต่จะรับตำแหน่งมากกว่าสร้างสรรค์ความเจริญงอกงามต่างๆ ระยะนี้บ่งบอกว่าบุคคลนั้นควรทำงานต่อหรือควรออกจากงาน ช่วงนี้อาจต้องปรับนิสัยการทำงานใหม่ มีภาระลดลง ใช้ความสามารถลดลงและงานอดิเรกนอกเวลาจะยึดเป็นอาชีพ ถึงแม้ว่าอายุที่ปลดเกษียณจะแตกต่างกัน แต่ระยะนี้ต้องเกิดความยากลำบากและความผิดหวัง แบ่งเป็น 2 ระยะคือ

5.1 ช่วงที่บุคคลมีประสิทธิภาพการทำงานลดน้อยลง อายุ 65-70 ปี

5.2 ช่วงที่บุคคลเลิกประกอบอาชีพโดยสิ้นเชิง อายุ 71 ปีขึ้นไป จะใช้บั้นปลายชีวิตด้วยการพักผ่อน

ซูเปอร์ใช้แนวคิดของตนเป็นหลักในการแบ่งพัฒนาการขั้นต่างๆ ซึ่งเกิดจากลักษณะทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

1.3.3 ทฤษฎีการเลือกอาชีพของกินซ์เบอร์ก กินซ์เบอร์ก อะเซลแรดและเฮอร์มา

กินซ์เบอร์ก กินส์เบอร์ก อะเซลแรดและเฮอร์มา (Ginzberg, Ginsburg, Axelrad and Herma. 1967 : 87) ได้ศึกษาเรื่องการตัดสินใจเลือกอาชีพและสรุปเป็นทฤษฎีไว้ดังนี้

1. การตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่ออายุน้อยที่สุดประมาณ 6-7 ปี และการตัดสินใจเลือกอาชีพจะมีมากขึ้นเมื่ออายุ 10 ปี หรือมากกว่า

2. การตัดสินใจเลือกอาชีพแต่ละครั้งในระยะวัยรุ่นจะมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของบุคคลนั้นตั้งแต่ระยะแรกของชีวิตเป็นต้นมา และมีอิทธิพลต่อไปในอนาคตด้วย กระบวนการตัดสินใจในอาชีพโดยทั่วไปเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะไม่เปลี่ยนแปลงอีก

3. การตัดสินใจเลือกอาชีพ ต้องการความสมดุลย์ขององค์ประกอบส่วนตัวกับโอกาสและขีดความจำกัดของความเป็นจริง

จากทฤษฎีการเลือกอาชีพของกินซ์เบอร์กและคณะสรุปได้ว่า การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการพัฒนาการของการเลือกอาชีพ ไม่ใช่การตัดสินใจเพียงครั้งเดียว แต่เป็นการตัดสินใจหลายๆครั้งอีกทั้ง ประสบการณ์ในแต่ละวัยมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2.1 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ไดนัสโซ (Dinuzzo. 1977 : 6529-A) ได้ศึกษาผลของรูปแบบการให้คำปรึกษากลุ่มที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ และการเจริญเติบโตของบุคคล ของนักศึกษาแห่งมหาวิทยาลัย ฟลอริดา จำนวน 65 คน ผลปรากฏว่าผู้เข้ารับการให้คำปรึกษากลุ่มทางอาชีพมีคะแนนสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไดนัสโซสรุปว่าการแนะแนวอาชีพโดยการให้คำปรึกษากลุ่มด้านอาชีพ มีผลต่อการพัฒนานักศึกษาให้มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยเน้นในด้านการสำรวจตนเอง การตัดสินใจ การฝึกทักษะทางอาชีพ

แมกนูสัน (Magnuson. 2000 : 89 – 101) ได้ศึกษาความสำคัญของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษา ความสัมพันธ์ของประสบการณ์วัยเด็กตอนต้นและตอนกลางกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพและได้นำเสนอประเด็นสำคัญฯที่เกี่ยวข้อง 5 ประเด็น คือ (1) พัฒนาการของวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ (2) การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยเน้นเกี่ยวกับทักษะต่างๆที่เกี่ยวข้อง (3) การตระหนักรู้ด้านอาชีพและการสำรวจอาชีพที่มีผลต่อการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ (4) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของแต่ละบุคคล และ (5) ทฤษฎีพัฒนาการของเด็ก และทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ

เพอร์นา (Pema. 1999 : 144 – 156) ได้ศึกษาอิทธิพลของการวางแผนอาชีพ เชื้อชาติ และบาดแผลที่ได้จากการเล่นกีฬา ที่มีต่อความพึงพอใจในชีวิตของนักกีฬาชายจำนวน 76 คน ผลการศึกษาพบว่า การวางแผนอาชีพ เชื้อชาติ และบาดแผลที่ได้จากการเล่นกีฬา กับความพึงพอใจในชีวิตของนักกีฬามีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามผลการศึกษาพบว่า นักกีฬาอเมริกันมีความพึงพอใจในชีวิตต่ำมาก

2.2 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

อรุณี ชาญด้วยกิจ (2528 : 150-152) ได้ศึกษาผลของการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มย่อยต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่า กลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทิพย์มาศย์ พิมลศักดิ์ (2530 : 52) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดแนะแนวอาชีพที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 3 หลังจากการใช้ชุดแนะแนวอาชีพ พบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้ชุดแนะแนวอาชีพมีการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จินตนา อินทรทัศน์ (2541 : 55-65) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษารายบุคคลด้านอาชีพตามทฤษฎี พัฒนาการด้านอาชีพของ ดี เดอ แมนและโอฮารา ที่มีต่อความสอดคล้องในการเลือกอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนมีความสอดคล้องด้านการเลือกอาชีพ เพิ่มมากขึ้นหลังจากได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคลตามทฤษฎีดังกล่าว

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพพบว่าการจัดกิจกรรมทางการแนะแนวอาชีพหลายๆ อย่าง สามารถช่วยพัฒนา วุฒิภาวะทางอาชีพ ลักษณะการมุ่งอนาคต ความสอดคล้องทางอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพ ซึ่งเป็นกระบวนการที่อยู่ในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ และการวิจัยในประเทศยังไม่มีเกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยตรง และเนื้อหายังไม่ครอบคลุมการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำวิจัยในเรื่องการศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

3.1 ความหมายของโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

โทลเบิร์ท (Tolbert. 1980 : 81) กล่าวว่า โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนี้ เป็นวิธีที่สามารถช่วยเหลือบุคคลด้านการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยมุ่งเน้นให้บุคคลเกิดทักษะในการวางเป้าหมายชีวิตด้านอาชีพ สำรวจชีวิตของตนเอง สำรวจคุณลักษณะของตนเอง เข้าใจโลกกว้างทางอาชีพ ตลอดจนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพ และเมื่อมีอุปสรรคในชีวิตหรือข้อจำกัด ก็สามารถหาทางออกให้กับตนเอง นอกจากนี้เป้าหมายหลักของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพคือ ช่วยให้บุคคลเตรียมพร้อมกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อประสบความสำเร็จในการพัฒนาอาชีพของตนเอง

วัชรี ธุวธรรม (2526 : 1-2) ได้ให้ความหมายของโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพว่า เป็นวิธีที่ช่วยให้บุคคลสำรวจตนเอง พิจารณาค่านิยมของตนเอง รู้จักเป้าหมายในชีวิต เผชิญกับงาน พร้อมเอาชนะอุปสรรค วางแผนชีวิตให้ตนเอง สร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและรู้จักสร้างอนาคตที่ดีให้กับตนเอง

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2533 : 6) ได้ให้ความหมายของโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพว่า เป็นวิธีการแนะแนวในลักษณะกลุ่มย่อย ให้ผู้อบรมได้เล็งเห็นความสำคัญของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ กิจกรรมต่างๆ จะช่วยบุคคลให้มีโอกาสสำรวจชีวิตตนเองอย่างใกล้ชิด หาทางแก้ไขอุปสรรรคเพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากความหมายของโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพดังกล่าว สรุปได้ว่า โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เป็นวิธีการทางการแนะแนวอาชีพ ที่จะช่วยให้บุคคลมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพได้ดีขึ้น ให้รู้จักการวางเป้าหมายในอาชีพที่ชัดเจน รู้จักฝึกฝนและพัฒนาทักษะต่างๆ รับรู้ถึงศักยภาพของตนเอง รับรู้ถึงค่านิยม ความสนใจ ปัจจัยแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับงานที่ตัดสินใจเลือก เตรียมการกับอุปสรรคหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมเข้าสู่การทำงาน

3.2 ความหมายของการแนะแนวกลุ่ม

ประสาร ทิพย์ธารา (2528 : 25) กล่าวว่า การแนะแนวกลุ่ม หมายถึง การให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลหลายคนที่มีปัญหาและความต้องการคล้ายคลึงกันทั้งนี้เพื่อเป็นการประหยัดเวลา ประหยัดแรงงาน ประหยัดค่าใช้จ่าย ทั้งยังช่วยให้บุคคลในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อันจะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 194-195) กล่าวว่าการแนะแนวเป็นกลุ่ม หมายถึง

1. กระบวนการของการช่วยให้ผู้รับบริการได้ทราบข้อปัญหาต่างๆ ที่ผู้รับบริการมีความสนใจต้องการทราบหรือควรจะทราบ โดยการให้พร้อมๆ กัน เป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อย

2. การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับบริการเป็นกลุ่มที่มีความสนใจ ความต้องการหรือปัญหาที่คล้ายคลึงกัน โดยช่วยให้ผู้รับบริการแต่ละคนในกลุ่ม มีโอกาสแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นแนวทางที่จะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ ได้เรียนรู้ถึงการมีปฏิสัมพันธ์ กับสมาชิกภายในกลุ่ม และรู้จักการวางแผนเพื่อการศึกษา อาชีพ และชีวิตในอนาคต

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การแนะแนวกลุ่มเป็นการช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหามีความต้องการที่คล้ายคลึงกัน โดยเปิดโอกาสให้คนในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นแนวทางให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ นอกจากนั้นสมาชิกภายในกลุ่มยังได้เรียนรู้ถึงการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน รู้จักวางแผนชีวิตของตนเอง การแนะแนวเป็นกลุ่มเป็นวิธีการแนะแนวที่ประหยัดเวลา ประหยัดแรงงานและค่าใช้จ่าย

3.3 ความหมายของการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

วัชรี ทรัพย์มี (2523 : 10) กล่าวว่าการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ (Career Group Guidance) หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สามารถตัดสินใจประกอบอาชีพที่เหมาะสมโดยการแนะแนวเป็นกลุ่มหรือจัดกิจกรรมต่างๆด้านอาชีพ มีหลักสำคัญของการแนะแนวอาชีพ ดังนี้

1.การแนะแนวอาชีพจัดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคคลด้านอาชีพ

2. การแนะแนวอาชีพเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. การแนะแนวอาชีพเกิดจากการร่วมมือของทุกฝ่าย

4. นักแนะแนวอาชีพยึดหลักสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

5. การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่อง

6. การแนะแนวอาชีพมีจุดมุ่งหมายในการป้องกันปัญหา แก้ปัญหา ส่งเสริมพัฒนาการทางอาชีพ

7. ผู้ทำหน้าที่แนะแนวอาชีพจะต้องมีคุณสมบัติของนักแนะแนวที่ดีและได้รับการฝึกอบรมมาทางการแนะแนวโดยเฉพาะ

8. การแนะแนวอาชีพตั้งอยู่บนหลักการว่า ถ้าบุคคลมีพัฒนาการทางอาชีพที่ดีแล้ว จะสามารถปรับตัวเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป และการตัดสินใจเลือกอาชีพควรมีการยืดหยุ่น

9. ต้องตระหนักว่าการเลือกอาชีพและการประกอบอาชีพของบุคคลมีความสำคัญต่อตัวบุคคลและประเทศชาติ

3.4 ประวัติการแนะแนวอาชีพ

แฟรงค์ พาร์สัน (Frank Parsons) ผู้ซึ่งได้รับการยกย่องว่าบิดาแห่งการแนะแนวอาชีพเป็นผู้วางรากฐานการแนะแนวอาชีพ ได้ก่อตั้งสำนักงานการแนะแนวอาชีพชื่อว่า สำนักงานแนะแนวอาชีพแห่งเมืองบอสตันขึ้นในปี ค.ศ. 1980 เพื่อดำเนินการช่วยผู้ประสบปัญหาการว่างงาน เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ ซึ่งเป็นปัญหาหนักยิ่งในขณะนั้น ได้พยายามใช้วิธีการต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือในการแนะแนวอาชีพ (ค.ศ.1970) ยังไม่มีแบบทดสอบมาตรฐานใช้ แต่เขาก็ได้พยายามใช้การสัมภาษณ์ มาตราประมาณค่าและกำหนดให้ทำงานเป็นกลวิธีที่สำคัญ นอกจากนี้ สำหรับในประเทศไทย นับว่าการแนะแนวอาชีพมีต้นกำเนิดมาพร้อมกับการแนะแนวการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มจัดการแนะแนวขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2495 และได้จัดให้มีกองเผยแพร่การศึกษาขึ้น ในสังกัดกรมวิชาการ มีการแบ่งงานกองเผยแพร่การศึกษา ออกเป็นสองแผนก คือ แผนกเผยแพร่การศึกษา และแผนกแนะนำการศึกษาและอาชีพ (วัชรี ทรัพย์มี. 2523 : 13-14)

3.5 ความสำคัญของการแนะแนวอาชีพ

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521 : 25-28) กล่าวว่า ในสมัยเริ่มแรก คำว่าการแนะแนวมักจะรวมเอากิจกรรมต่างๆ หลายอย่างมารวมกันในขอบข่ายของการให้บริการแนะแนว เช่นการแนะแนว การศึกษา อาชีพ สุขภาพ ศีลธรรม ด้านสังคม ด้านส่วนตัว เป็นต้น แต่ในปัจจุบันการจัดกลุ่มเหล่านี้เริ่มเปลี่ยนแปลงไปโดยจัดให้กว้างขึ้นไม่ละเอียดจนเกินไป ดังนั้นจึงทำให้กลุ่มนั้นลดน้อยลง เหลือเพียงการแนะแนวการศึกษา อาชีพ กับการแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidar.ce) ทั้งนี้เพื่อเน้นให้มองเห็นความสำคัญระหว่างบุคคลและสังคม ถึงอย่างไรก็ตาม การจัดกลุ่มแนะแนวดังกล่าวแล้วไม่ได้มีอะไรสำคัญมากนัก เพราะว่าการแนะแนวแต่กลุ่มก็จะมีความสัมพันธ์กัน แยกกันไม่ออก เช่น ถ้าแนะแนวปัญหาส่วนตัวให้กับเด็ก เราจำเป็นต้องรู้เรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กเอง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา เป็นต้น จึงจะทำให้สามารถช่วยเด็กได้อย่างดีไม่ว่าจะเป็นการแนะแนวประเภทใดก็ตาม ความสำคัญขึ้นอยู่กับ " การวางแผน " (Planning) และตัดสินใจ (Decision Making) เป็นสำคัญ ถ้าจะพิจารณาอย่างละเอียดจะทำให้ทราบว่าการแนะแนวอาชีพเป็นส่วนที่ให้ความสำคัญ และถ้าเปรียบเทียบกับกลุ่มแนะแนวอื่นๆแล้ว ดูเหมือนว่าค่อนข้างสำคัญกว่ากลุ่มอื่นด้วย สาเหตุที่คนส่วนมากคิดว่าการแนะแนวอาชีพสำคัญมากกว่าการแนะแนวประเภทอื่นๆ นั้น ก็อาจเป็น เพราะว่า ในขณะที่เด็กจะต้องวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ผู้แนะแนวทั้งหลายมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาเด็กทุก ๆ ด้าน (As A Whole) ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ด้านส่วนตัว ด้าน

เศรษฐกิจ ด้านครอบครัว และด้านสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วอาจจะทำให้เราตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนวอาชีพมากขึ้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การแนะแนวอาชีพมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อบุคคลที่จะวางแผนชีวิตด้านอาชีพของตนเอง เพราะว่าบุคคลที่ควรจะได้รับการช่วยเหลือให้เข้าใจตนเองและอาชีพเพื่อนำมาตัดสินใจเลือกอาชีพให้สอดคล้องและเหมาะสม

3.6 แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

พรรณี เกษกมล (2530 : 9) กล่าวว่าแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมให้มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนี้มีการจัดทำได้หลายรูปแบบ เช่นการจัดโครงการโดยการใช้กระบวนการทางการแนะแนวอาชีพต่างๆ มีการให้คำปรึกษา การให้ข้อสนเทศ การจัดกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น และสิ่งที่จำเป็นในการส่งเสริมและพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนี้คือ

1. มุ่งให้นำความจริง เหตุผล ค่านิยมส่วนตัวมาพิจารณาเพื่อใช้ในการตัดสินใจ อริสโตเติล ปรัชญาเมธี ชาวกรีก กล่าวว่า เป้าหมายของการศึกษาคือฝึกจิตให้รู้จักคิดและรู้ว่าคิดอะไร ส่วนสำคัญคือไม่ใช่ว่ารู้อะไร แต่ต้องสามารถประเมินได้ว่าสิ่งที่คิดมีความจริง เป็นไปได้ เหตุผลอย่างไร

2. ต้องให้นักเรียนได้รับประสบการณ์มากๆ เพื่อแก้ปัญหา และพิจารณาในสถานการณ์ที่เป็นจริง ให้เขามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ธุรกิจ กระบวนการปกครอง การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของโรงเรียน

3. นักเรียนต้องพัฒนาทัศนคติของการยอมรับและการฝึกฝนความรู้สึกในชีวิตประจำวัน โดยมากเขามักเชื่อค่านิยมมากกว่าการปฏิบัติ นักเรียนควรเข้าใจปัญหา คุณภาพของคนและความสามารถช่วยเหลือคนอื่นได้ด้วย

4. นักเรียนจะต้องรู้ว่าเขาเรียนรู้อะไร และตระหนักว่าการพัฒนาความรู้ให้ทันสมัย ชีวิตของเขาต้องเรียนรู้และเรียนซ้ำ ต้องเรียนรู้ว่าตนมีความสามารถและประกอบอาชีพอะไร และต้องเรียนรู้ว่าอีก 5-10 ปีข้างหน้า อาชีพอะไรจะมีความสำคัญ นักเรียนหวังว่าเขาจะเป็นคนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้

สรุปจากแนวคิดที่สามารถพัฒนาและส่งเสริมการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนั้นคือ การใช้การแนะแนวให้เด็ก ได้รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจอาชีพจนเกิดการบูรณาการและตัดสินใจที่เหมาะสม ตระหนักและกระตือรือร้นในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ มีเป้าหมายในชีวิต สร้างกระบวนการแก้ปัญหาและมุ่งอนาคต ไม่ว่าเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างไรก็สามารถหาทางออกได้อย่างดีที่สุด

ซันเกอร์ (Zunker. 1982 : 162) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาอาชีพว่าจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การประเมินค่านิยมและเป้าหมายของตนเอง

2. เทคนิคการประเมินตนเองเรื่องความพอใจ ไม่พอใจในเหตุการณ์ ต่างๆ ในชีวิต และวิเคราะห์ความสามารถที่ใช้ในเหตุการเหล่านี้

3. เทคนิคการประเมินตนเอง เพื่อกำหนดงานในอุดมคติ และสัมพันธ์กับคุณสมบัติส่วนตัวต่อความต้องการทำงานนั้น ซึ่งการประเมินตนเองในโปรแกรมพัฒนาอาชีพของซันเกอร์ ด้วยความเชื่อในหลักการของซูเปอร์ (Super) ที่ว่า ความสนใจ ค่านิยม และลักษณะอื่นๆ ของบุคคลมีความสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพ ดังนั้นเป้าหมายหลักของโปรแกรม คือ การพัฒนาการรู้จักตนเองเพื่อปรับปรุงความสามารถในการเลือกอาชีพ การประเมินตนเองเรื่องความสนใจ ทักษะ จุดเด่น บุคลิกภาพ ค่านิยม เป็นแนวคิดหลักของโปรแกรมนี้

3.7 จุดมุ่งหมายของการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

เนลสัน-โจนส์ (Nelson-Jones. 1982 : 430) เสนอจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการพัฒนาการวางแผนชีวิตอาชีพว่า เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ มากขึ้น มีการเตรียมตัวเพื่อการมีชีวิตอยู่และการทำงานในอนาคต

จุดมุ่งหมายของการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

1. เพื่อให้รู้จักโอกาสต่างๆที่รอคอยเขาอยู่

2. เพื่อให้มีความคิดในการค้นหาตัวตนที่เป็นจริง

3. เพื่อให้มีความสามารถด้านส่วนตัวและสังคม เพื่อช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน มีเพื่อนร่วมงานที่ดี มีความพอใจในการทำงาน

4. เพื่อให้มีคุณลักษณะส่วนตัวที่เป็นประโยชน์หากเกิดความล้มเหลวในชีวิตทั้งด้านการศึกษาและอาชีพ ต้องไม่เครียดหรือวิตกกังวลกับเหตุการที่เกิดขึ้น

วรรณา พรหมบุรมย์ (2526 : 4-5) ได้เสนอจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ดังนี้

จุดมุ่งหมายที่ 1 พัฒนาความสามารถที่รู้จักตนเอง โดยผ่านการเข้าใจตนเองและตัดสินใจ

1.1 ทักษะในการรู้จักและประเมินตนเอง

1.2 พัฒนาความเข้าใจตนเอง

1.3 พัฒนาความเข้าใจในเรื่องการตัดสินใจ

1.4 พัฒนาทักษะในการตั้งเป้าหมายชีวิตพัฒนาความเข้าใจไนเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างงานกับการดำเนินชีวิต

1.5 พัฒนาความเข้าใจเรื่องความแตกต่างของตนในเรื่องความสนใจ ค่านิยม ความสามารถทัศนคติฯลฯ

จุดมุ่งหมายที่ 2 พัฒนาความสามารถในการเป็นผู้บริโภคและผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพ

2.1 พัฒนาความเข้าใจว่าอาชีพมีอาชีพมากมาย รู้ชนิดของอาชีพว่ามีกี่ชนิดด้วยกัน

2.2 พัฒนาความเข้าใจในอาชีพว่าทุกอาชีพมีความสำคัญต่อตนเองและสังคม

2.3 พัฒนาความเข้าใจในอาชีพว่าแต่ละคนเหมาะกับลักษณะอาชีพแต่ละอย่างแตกต่างกันไป

2.4 พัฒนาความเข้าใจในอาชีพว่าอาชีพใหม่ๆเกิดขึ้นได้ความต้องการของสังคม

2.5 พัฒนาความเข้าใจของความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตการเรียน

จุดมุ่งหมายที่ 3 พัฒนาความสามารถในการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม

3.1 พัฒนาทักษะเฉพาะตัวของแต่ละคนในการทำงาน

3.2 พัฒนาความเข้าใจด้านบทบาทของแต่ละคนในสังคม

3.3 พัฒนาความเข้าใจในด้านการร่วมมือซึ่งกันและกัน

3.4 พัฒนาความเข้าใจในเรื่องการทำงานชุมชน

3.5 เข้าใจในเรื่องการปรับตัวในสังคม

3.6 เข้าใจความเกี่ยวเนื่องของงานหนึ่งกับอีกงานหนึ่ง

จุดมุ่งหมายที่ 4 พัฒนาความสามารถในเรื่องความรับผิดชอบต่อบ้านเมืองด้านการประกอบอาชีพและรับผิดชอบต่อชุมชนของตน

4.1 เข้าใจในเรื่องความรับผิดชอบขณะทำงานในบ้านและนอกบ้าน

4.2 เข้าใจในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

4.3 เข้าใจการปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน

4.4 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบและรางวัลที่ได้รับจากการทำงาน

4.5 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการทำงาน

4.6 รู้จักร่วมมือกับกลุ่มต่างๆในชุมชนหลายๆ กลุ่ม

3.8 ขั้นตอนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของคริสตัลและโบลส์

คริสตัลและโบลส์ (Crystal and Bolles. 1974 : 150-185) ได้เขียนหนังสือชื่อฉันจะทำอย่างไรกับชีวิตของฉัน (Where Do I Go From Here With My Life?) เพื่อเป็นประโยชน์ในการใช้ศึกษาด้วยตนเอง เป็นขั้นตอนที่ชัดเจนและเป็น โดยมีรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เขียนชีวประวัติด้านการทำงานของตนเอง
2. ความสำเร็จในชีวิตที่สำคัญ
3. ภูมิหลังทางการศึกษา ภาระกิจประจำวัน
4. สภาพสิ่งแวดล้อมที่พึงพอใจ
5. ปรัชญา จุดมุ่งหมายในชีวิต ทางด้านบุคคล / สิ่งแวดล้อม
6. งานในฝัน สภาพทางเศรษฐกิจของตน
7. ทักษะที่มีอยู่แล้ว
8. รวบรวมกลุ่มทักษะที่สำคัญ
9. ต้องการทำอะไร
10. จุดมุ่งหมายสูงสุดในชีวิต / จุดมุ่งหมายของงาน
11. สร้างแผนงาน
12. การแสวงหางานเป็นเช่นไร ที่ทำแล้วและกำลังจะทำ
13. เตรียมตัวหางาน / สัมภาษณ์ / จดหมาย
14. การปรับตัวหลังได้งาน
15. สรุปการวางแผนชีวิตด้านอาชีพและการพัฒนาตนองทั้งหมด

จะเห็นได้ว่าโบลส์ได้ให้ความสำคัญของการเข้าใจตนเอง เท่าๆ กับการหางานทำที่ตรงกับความต้องการ รวมถึงการปรับตัวภายหลังการได้งานทำด้วย

3.9 รูปแบบโครงการฝึกอบรมกลุ่มของแฮร์ริส และโบลส์เบย์

แฮร์ริส และโบลส์วเบย์ (Harris and Bowlsbey. 1977 : 1-150) ได้เผยแพร่การอบรมการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ และเขียนหนังสือชื่อ ความมุ่งมั่นในอนาคตของคุณ (Take Hold of Your Future) โดยเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ แบบฝึกหัดขั้นตอนของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพไว้ ดังนี้

1. ความสำคัญของการวางแผนอาชีพ และอธิบายถึงช่วงต่างๆ ของชีวิตมนุษย์ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจ

2. ความสำคัญและกระบวนการตัดสินใจ

3. ความเข้าใจในเรื่องของอาชีพ บทบาทของบุคคลที่ต้องปฏิบัติรวมถึงภาระกิจของบุคคลแต่ละช่วงของชีวิตเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น

4. การที่บุคคลต้องมองตนเอง มีผลต่อการเข้าสู่อาชีพอย่างไร

5. การช่วยให้บุคคลเข้าใจในโลกของงาน มีกิจกรรมที่สำรวจความสนใจ ความถนัด และทักษะของบุคคลว่าเหมาะสมกับงานในกลุ่มอาชีพใด

6. เพศของบุคคลกับอาชีพที่เขาเลือก

7. แนะนำให้รู้จักแหล่งที่แสวงหาข้อมูลทางอาชีพเพิ่มเติม เพื่อก่อให้เกิดความแน่ใจในการเลือกอาชีพยิ่งขึ้น

8. ให้บุคคลสามารถเรียงลำดับอาชีพที่ตรงกับความต้องการของตนเอง ตัดอาชีพที่เป็นไปไม่ได้ออกไป และสร้างแผนดำเนินงาน

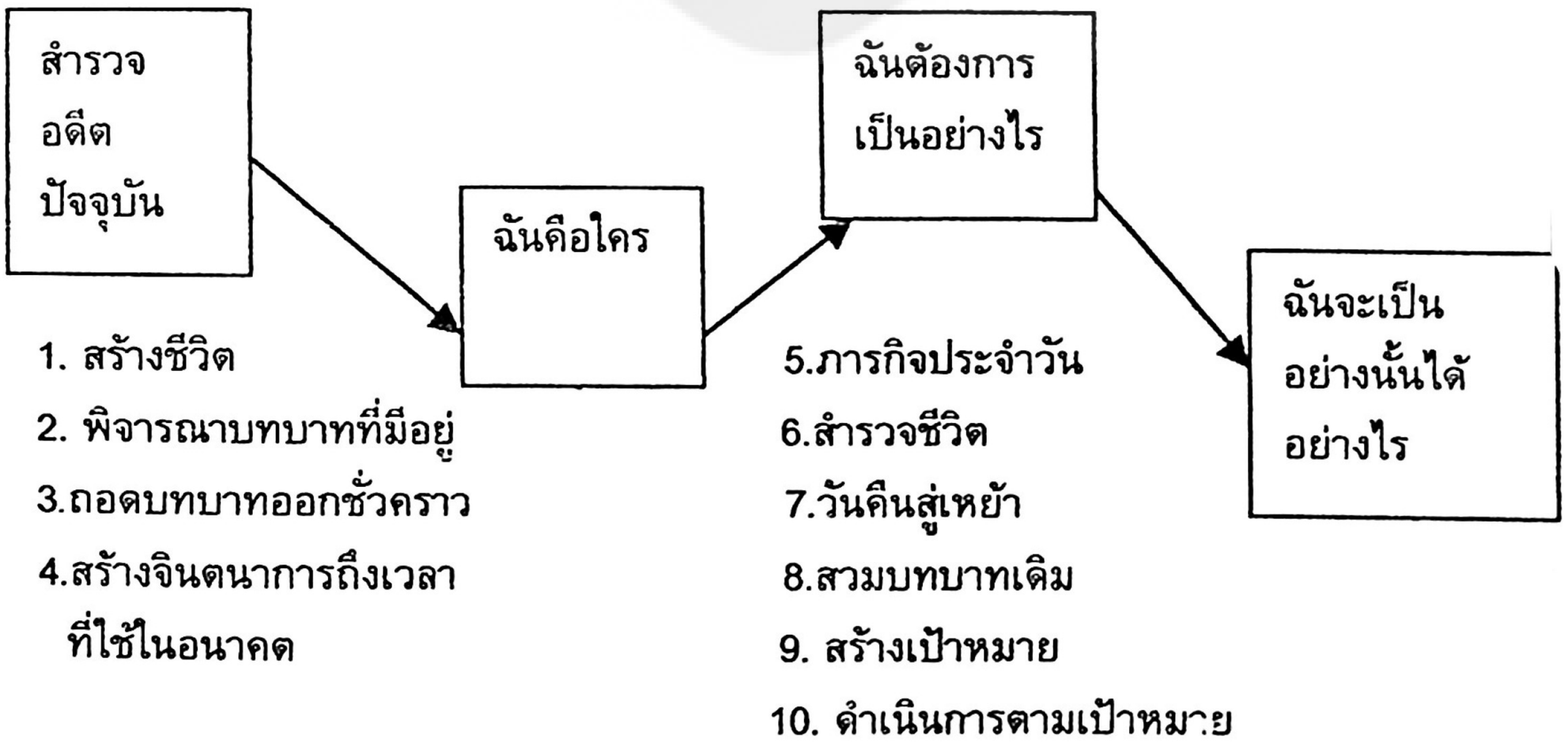
9. แนะแนวการศึกษาที่จำเป็น นำบุคคลเข้าสู่แผนการทางอาชีพที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ในบทนี้ยังให้ทักษะที่จำเป็นในการหางาน เช่นการเขียนจดหมายสมัครงาน เอกสารประวัติย่อและวิธีการสัมภาษณ์

แนวคิดที่ได้จากหนังสือเล่มนี้นับได้ว่า มีความสมบูรณ์มากที่สุด ที่ใช้ในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เพราะมีเนื้อหาละเอียด ผู้สนใจสามารถนำไปใช้อ่านและทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง

แนวความคิดในการสร้างรูปแบบก็ได้ยึดทฤษฎีของ ซูเปอร์ เป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในแต่ละช่วงชีวิต ตลอดจนบทบาทของชีวิตในแต่ละช่วงอายุ รวมทั้งในเรื่องของการมองตนเอง หรือ Self Concept ก็ได้ให้ความสำคัญไว้มากทีเดียว

3.10 การประชุมเชิงปฏิบัติการในการวางแผนชีวิต (The Life-Planning Workshop)

จอห์น สัน (Johnson. 1977 : 546-549) ได้เสนอโปรแกรมการประชุมปฏิบัติการในการวางแผนชีวิต ซึ่งโปรแกรมนี้ให้นักศึกษาระดับวิทยาลัย ได้ฝึกการวางแผนชีวิต พัฒนาความเข้าใจในตนเอง ค้นหาสิ่งที่เหมาะสมกับชีวิตตนเอง ช่วยให้มีการวางแผนชีวิต การตัดสินใจแต่งงาน โดยเน้นความเข้าใจในสถานะปัจจุบันของตนเอง และกระบวนการวางโครงการในอนาคต เพราะถ้าบุคคลมีการวางแผนชีวิตในด้านต่าง ๆดีแล้วจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต เช่น การสร้างชีวิตให้เหมาะสม กำหนดชะตาชีวิตด้วยตนเอง พิจารณาถึงบทบาทที่มีอยู่ รับรู้ถึงบทบาทตนเอง สร้างจินตนาการของตนเองในอนาคตเพื่อสร้างเป้าหมายในชีวิต คำนึงถึงภารกิจประจำวันของตนเอง สำรวจชีวิตตนเอง ตลอดจนจินตนาการถึงช่วงบั้นปลายของชีวิตว่าจะเป็นไปในทางใด สวมบทบาทเดิม สร้างเป้าหมายที่ชัดเจน และดำเนินการตามเป้าหมาย ดังรูปต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ (Johnson. 1977)

3.11 กลุ่มการสำรวจอาชีพ (The Vocational Exploration Group (VEG))

โทลเบิร์ท (Tolbert. 1980 : 254-256) ได้เสนอกลุ่มการสำรวจอาชีพโดยมีขั้นตอน ดังนี้ โปรแกรมนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน่ คือ

ส่วนที่ 1

1. สมาชิกแนะนำตนเอง อภิปรายว่าถ้ามีเงิน 1 ล้าน จะทำอะไรบ้าง
2. สมาชิกบอกว่าต้องการอะไร ชอบอะไร นำไปสู่อาชีพอะไรได้บ้าง
3. สมาชิกอภิปรายว่าแต่ละคนเหมาะสมกับอาชีพอะไร
4. สมาชิกเลือกอาชีพที่เหมาะสม ::ละประเมินว่าอาชีพนี้ทำงานเกี่ยวกับคน ข้อมูล สิ่งของอย่างไร
5. สมาชิกขยายตัวเลือกให้มากขึ้น
6. สมาชิกเรียนรู้อาชีพจากหนังสือมากขึ้น

ส่วนที่ 2

1. สมาชิกอภิปรายความพึงพอใจในการทำงาน
2. สมาชิกอภิปรายความสนใจ และทักษะของเขา
3. สมาชิกอภิปรายอาชีพที่ชอบ การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ
4. สมาชิกประเมินอาชีพที่ชอบ
5. สมาชิกประเมินอาชีพที่ชอบในลักษณะความพึงพอใจ ความสนใจ ความสามารถ
6. สมาชิกขยายตัวเลือกทางอาชีพที่ชอบมากขึ้น
7. สมาชิกตัดสินใจกระทำขั้นต่อไป

โปรแกรมนี้เน้นการพิจารณาความรู้สึกนึกคิดของตนเอง สำรวจทักษะต่างๆ ของตนเอง ช่วยให้นักเรียนสามารถที่จะเข้าใจตนเองและประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

4.1 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

โทมัส (Thomas. 1972 : 235-237) ได้ศึกษาผลของการประชุมและอบรมเชิงปฏิบัติการโดยมีนักจิตวิทยามาร่วมอภิปรายให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 พบว่าบุคคลคิดว่าการอบรมมีประโยชน์แก่ชีวิตในระดับกลางจนถึงสูง ในจำนวนผู้เข้าร่วมการอบรมร้อยละ 80 โดยผู้เข้าอบรมจำนวนมากมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและควบคุมชีวิตตนเองได้ดีขึ้นหลังจากได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว

คล๊าค (Clark. 1977 : 188) ได้ศึกษาผลของการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนระดับ 9 จำนวน 170 คน เครื่องมือที่ใช้วัด แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพของไครัท์ และแบบวัดการเห็นคุณค่าของตนเองของดูเปอร์สมิท พบว่า นักเรียนที่ได้รับการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพมีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพและคะแนนการเห็นคุณค่าของตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จอห์นสัน (Johnson. 1977:546-549) ได้ศึกษาผลของการประชุมและอบรมเชิงปฏิบัติการการวางแผนชีวิต พบว่าหลังจากบุคคลเข้าประชุมและฝึกอบรมการวางแผนชีวิตมีคะแนนการวางแผนชีวิตเพิ่มขึ้น

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีลักษณะเปลี่ยนแปลงทิศทางของคะแนน ในลักษณะของการเป็นผู้กำหนดอนาคตและชะตาชีวิตของตนเองมากกว่าก่อนเข้าอบรม

นอกจากนี้เพอร์ชิง และดีเมโทร โพลัส (Pershings and Demetropoulus. 1981 : 455-458) พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในมลรัฐอินเดียน่า จำนวน 248 คน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การแนะแนวอาชีพเป็น องค์ประกอบหนึ่งในโรงเรียน ทำให้นักเรียนรู้จักการวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในทางปฏิบัติจริงด้านการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนนั้นอยู่ในระดับไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียนจึงควรที่จะต้องปรับปรุงด้วยกลวิธีหลายอย่าง เพื่อที่จะให้ประโยชน์ต่อนักเรียนในการเตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพ

คัดเดอร์ (Kucker. 2000 : 133 - 148) ได้ศึกษารูปแบบการวางแผนอาชีพและการวางแผนชีวิตของนักเรียนเกรด 9 ถึง 12 รูปแบบดังกล่าวครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านวิชาการ และอาชีพ ตลอดทั้งความสามารถในการปฏิบัติงาน รูปแบบดังกล่าวประกอบด้วยโปรแกรมการพัฒนา แหล่งข้อมูล เครื่องมือ ตัวอย่างประกอบการฝึกปฏิบัติ ตลอดทั้งบุคลากรกลุ่มต่างๆที่จะช่วยให้นักเรียนตัดสินใจการวางแผนอาชีพและการวางแผนชีวิตของตนเอง เช่นบิดา มารดา นักธุรกิจ ตลอดทั้งบุคลากรในชุมชนต่างๆ

นิวแมนน์ (Neumann. 2000 : 172 – 185) ได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการวางแผนชีวิตด้านอาชีพในการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการให้คำปรึกษาด้านอาชีพรู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น และมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับตนเองและอาชีพมากขึ้น

4.2 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

กฤษณา จันทรวิภาค (2527 : 34) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดแนะแนวอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทพศิรินทร์ จำนวน 70 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้ใช้ชุดแนะแนวอาชีพ มีผลสัมฤทธิ์เรื่องอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ

ประเสริฐ พรหมศร (2531 : 69) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดแนะแนวอาชีพที่มีต่อเจตคติต่ออาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจ่าการบุญ จำนวน 24 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้ใช้ชุดแนะแนวอาชีพ มีเจตคติต่ออาชีพสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ใช้ชุดแนะแนวอาชีพ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2533 : 54-55) ได้ศึกษารูปแบบการจัดฝึกอบรมการวางแผนชีวิตและอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สำหรับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยปิดของรัฐที่มีต่อความมุ่งอนาคตและวุฒิภาวะทางอาชีพ หลังจากการฝึกอบรมการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ พบว่านักศึกษามีคะแนนมุ่งอนาคตและวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้น และเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมทั้งนักศึกษาที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด กลุ่มทดลองจะมีคะแนนสูงกว่า การติดตามผลทดลองหลังจากการฝึกอบรม 6 เดือน ก็พบว่าความมุ่งอนาคตและวุฒิภาวะทางอาชีพมีคะแนนเท่าเดิมไม่เปลี่ยน

จากงานวิจัยดังกล่าวทำให้ทราบถึงวิธีการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ซึ่งมีผลต่อการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

บทที่ 3
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 245 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพตั้งแต่เปอร์เซนไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 12 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมโครงการ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

1.1 ในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังนี้

1.1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.1.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

1.1.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพที่สร้างขึ้นจำนวน 10 สถานการณ์ไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบข้อคำถาม ทั้งทางด้านเนื้อหาและภาษาให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้

1.1.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ จำนวน 10 สถานการณ์ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม จำนวน 80 คน ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ โดยใช้ t-test (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538ก : 100-104) และพิจารณาค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้น

ไป ได้จำนวนแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพทั้งหมด 7 สถานการณ์ มาใช้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีค่า t อยู่ระหว่าง 2.00-23.75

1.1.5 นำแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพที่คัดเลือกแล้วในข้อ 4 มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร Kuder-Richardson KR. – 20 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538ข : 168) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.97

1.2 ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เป็นสถานการณ์สมมติ เกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นใกล้เคียง เมื่อนักเรียนอ่านแล้วสมมติว่าสถานการณ์นั้นเกิดขึ้นกับตนเอง นักเรียนจะมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร

ตัวอย่างแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

โปรดอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้ แล้วพิจารณาตามความเห็นของนักเรียนว่า ถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว นักเรียนจะมีการวางแผนอย่างไร สำหรับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนั้นจะประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

1. สำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
2. สำรวจคุณลักษณะของบุคคลด้านอาชีพ
3. สำรวจโลกกว้างทางอาชีพ
4. เรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
5. ดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ตัวอย่างสถานการณ์

เด็กหญิงนิดปัจจุบันอยู่ ม. 3 มีความใฝ่ฝันที่จะเป็นแพทย์ และเด็กหญิงนิด ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อเห็นเพื่อนไม่สบายก็จะดูแลเอาใจใส่ มีทักษะในการพูดที่ดี เคยได้รางวัลในการโต้วาทีประจำจังหวัด เรียนวิชาภาษาอังกฤษและภาษาไทยได้เกรด A แต่วิชาวิทยาศาสตร์และวิชาอื่นๆได้ เกรด C เป็นส่วนใหญ่ นิด ได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการเลือกแผนการเรียนของนักศึกษาแพทย์ พบว่า ต้องเรียนสายวิทยาศาสตร์ ถึงสามารถเรียนคณะแพทย์ศาสตร์ได้ในอนาคต ส่วนพ่อ แม่ของนิดต้องการให้นิดเป็นนักการฑูตเหมือนคุณพ่อ แต่นิดไม่เคยชอบด้านนี้เลย

แนวการตอบ จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น

1.นักเรียนเข้าใจว่า "เป้าหมาย" ในการวางแผนประกอบอาชีพของนิดในอนาคต คือ

.....

<u>เฉลย</u> แพทย์

2.นักเรียนเข้าใจว่านิดมี

บุคลิกภาพด้านใด..... <u>เฉลย</u> ชอบช่วยเหลือผู้อื่น

ความถนัดด้านใด..... <u>เฉลย</u> การพูด

ความสนใจด้านใด..... เฉลย ด้านการบริการและช่วยเหลือผู้อื่น

ความสามารถทางการเรียนด้านใด..... เฉลย ด้านการใช้ภาษา

3.นักเรียนคิดว่านิดควรจะประกอบอาชีพในลักษณะใด.....

เฉลย งานที่ให้บริการช่วยเหลือผู้อื่นและมีการใช้ภาษามาเกี่ยวข้อง เช่น แพทย์ นักแนะแนว นักการฑูตฯ

4. นักเรียนคิดว่านิดควรกำหนดแนวทางในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร

ระบุเป้าหมาย..... เฉลย ต้องการเป็นแพทย์

รวบรวมข้อมูล.....เฉลย มีความถนัดทางการพูด การเรียนสายวิทย์ไม่ค่อยดี แต่ทางด้านภาษาดีมาก มีความสนใจทางด้านการแพทย์ มีบุคลิกชอบช่วยเหลือผู้อื่น ค่านิยมที่ครอบครัวอยากให้เป็นนักการฑูต

หาทางเลือกที่มีอยู่ ทางเลือกที่1..... เฉลย เรียนต่อทางแพทย์

ทางเลือกที่ 2 .....เฉลย เรียนต่อทางการฑูต

วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก

ทางเลือกที่ 1 ข้อดี.....เฉลย ได้เรียนสิ่งที่ตนเองชอบและสนใจ

ข้อเสีย.....เฉลย เรียนทางวิทย์ไม่เก่ง ครอบครัวไม่สนับสนุน

ทางเลือกที่ 2 ข้อดี.....เฉลย เรียนในสิ่งที่ตนเองถนัด ครอบครัวสนับสนุน

ข้อเสีย.....เฉลย ตนเองไม่ชอบและอาจไม่มีความสุขในการทำงาน

ตัดสินใจเลือกทางเลือก คือ.....เฉลย เรียนต่อทางแพทย์

5. นักเรียนคิดว่านิดควรวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไรจึงจะสามารถประกอบอาชีพตามที่นิดต้องการ

เป้าหมายระยะสั้น.....เฉลย เรียนสายวิทยาศาสตร์ให้ได้คะแนนที่ดี

เป้าหมายระยะยาว.....เฉลย สอบเข้าคณะแพทย์ศาสตร์ให้ได้และเรียนให้จบ

อุปสรรค.....เฉลย เรียนอ่อนทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ครอบครัวไม่สนับสนุนการเรียนแพทย์

วิธีการแก้ไข.....เฉลย เรียนกวดวิชาที่เรียนอ่อน ปรึกษาผู้ปกครองถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

1.3. เกณฑ์การให้คะแนน

1.3.1 คำตอบมีใจความถูกต้องและครบตามที่เฉลย ให้ 1 คะแนน

คำตอบที่ไม่ถูกต้อง ให้ 0 คะแนน

1.3.2 การให้คะแนนแต่ละสถานการณ์ คำตอบของข้อที่ 1 , 2 และ 3 ของแต่ละ สถานการณ์จะต้องถูกต้อง ก่อนที่จะตรวจให้คะแนนข้อที่ 4 และ 5 ของแต่ละสถานการณ์ต่อไป

1.4. เกณฑ์การแปลผล

1.4.1 การวางแผนชีวิตด้านอาชีพมีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

คะแนน	การแปลผล
27 – 35	มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพในระดับมาก
18 – 26	มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพในระดับค่อนข้างมาก
9 – 17	มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพในระดับปานกลาง
0 – 8	มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพในระดับค่อนข้างน้อย

1.4.2 การวางแผนชีวิตด้านอาชีพรายด้าน ได้แก่ ด้านสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ด้านสำรวจคุณลักษณะของตนเอง ด้านสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ ด้านเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ด้านดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ มีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

คะแนน	การแปลผล
6 – 7	มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพรายด้านในระดับมาก
4 – 5	มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพในระดับค่อนข้างมาก
2 – 3	มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพรายด้านในระดับปานกลาง
0 – 1	มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพรายด้านในระดับค่อนข้างน้อย

2. ขั้นตอนในการสร้างโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1. ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี แนวคิด และวิธีการเกี่ยวกับการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา และขั้นตอนการสร้างโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

2.2. สร้างโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยใช้รูปแบบและวิธีการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ และแนะนำโครงการไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ตรวจสอบพิจารณาความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินการ

2.3. นำโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปดำเนินการทดลอง ซึ่งลักษณะโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ประกอบด้วย

2.3.1 ชื่อโครงการ โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2.3.2 หลักการและเหตุผล

การประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จและมีความสุขนั้น จะต้องมีการวางแผนที่ชัดเจนและเหมาะสม การที่นักเรียนสามารถจะพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ได้นั้นนักเรียนจะต้องมีเป้าหมายในชีวิตด้านอาชีพ จะต้องรู้จักสำรวจตนเอง สำรวจโลกกว้างทางอาชีพ เรียนรู้กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพตลอดจนดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ได้อย่างเหมาะสม เพราะเด็กในวันนี้ จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันหน้าซึ่งจะเป็นปัจจัยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในประเทศชาติต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิธีการต่างๆ ทางจิตวิทยาที่มีความเหมาะสม ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ และจัดขึ้นเป็นโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวเป็นกลุ่มด้านอาชีพ เพื่อสร้างและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้กระบวนการ

วางแผนชีวิตด้านอาชีพ สามารถสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ สำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ สำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ สำรวจโลกกว้างทางอาชีพ เรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยนักเรียนจะร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์เกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2.3.3 วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.3.4 วิธีดำเนินการ

2.3.4.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี แนวคิด และวิธีการที่เกี่ยวกับการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2.3.4.2 สร้างโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ และจัดเป็นโปรแกรมพัฒนา ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อเรื่อง วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และการประเมินผล

2.3.4.3 ดำเนินการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้แก่นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพตามโปรแกรมที่สร้างขึ้น จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยแต่ละครั้งจะจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพในแต่ละด้าน ดังนี้

<u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : ด้านสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ สร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในกลุ่ม
ครั้งที่ 2 เส้นชีวิตด้านอาชีพ
<u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : ด้านสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ
ครั้งที่ 3 สำรวจ บุคลิกภาพ และความสนใจของตนเอง
ครั้งที่ 4 สำรวจความถนัดของตนเอง
ครั้งที่ 5 สำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเอง
ครั้งที่ 6 สำรวจค่านิยมด้านอาชีพของตนเอง
<u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : ด้านสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ
ครั้งที่ 7 แผนที่โลกอาชีพ
<u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : ด้านเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
ครั้งที่ 8 กระบวนการวางแผนตัดสินใจ
ครั้งที่ 9 กระบวนการวางแผนตัดสินใจ (ต่อ)
<u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : ด้านดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
ครั้งที่ 10 การรับรู้ แก้ไขและขจัดอุปสรรค
ครั้งที่ 11 การสร้างแผนภูมิชีวิตด้านอาชีพ
ครั้งที่ 12 ปัจฉิมนิเทศ

2.3.4.4 ดำเนินโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มในการจัดกิจกรรม สร้างบรรยากาศในการร่วมกิจกรรมให้เป็นกันเอง สนิทสนมคุ้นเคย และยอมรับซึ่งกันและกัน สมาชิกเกิดการเรียนรู้ แนวคิด และปฏิบัติด้วยตนเองให้มากที่สุด

2.3.5 ระยะเวลาในการดำเนินการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตาราง 1 ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง

วัน เดือน ปี	การดำเนินการทดลอง	การทดสอบ
	ระยะก่อนทดลอง	
8 ส.ค. 44	เก็บคะแนนการทดสอบก่อนการทดลอง	T1
	ระยะทดลอง	
15 ส.ค. 44	ปฐมนิเทศ สร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในกลุ่ม	
22 ส.ค. 44	เส้นชีวิตด้านอาชีพ	
29 ส.ค. 44	สำรวจ บุคลิกภาพ และความสนใจของตนเอง	
17 ส.ค. 44	สำรวจความถนัดของตนเอง	
24 ส.ค. 44	สำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเอง	
31 ส.ค. 44	สำรวจค่านิยมด้านอาชีพของตนเอง	
5 ก.ย. 44	แผนที่โลกอาชีพ	X
12 ก.ย. 44	กระบวนการวางแผนตัดสินใจ	
19 ก.ย. 44	กระบวนการวางแผนตัดสินใจ (ต่อ)	
7 ก.ย. 44	การรับรู้ แก้ไขและขจัดอุปสรรค	
14 ก.ย. 44	การสร้างแผนภูมิชีวิตด้านอาชีพ	
21 ก.ย. 44	ปัจฉิมนิเทศ	
	ระยะหลังทดลอง	
24 ก.ย. 44	เก็บคะแนนการทดสอบหลังทดลอง	T2
	ระยะติดตามผลการทดลอง	
7 ก.พ. 45	ติดตามผลการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียน หลังจากที่นักเรียนเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	

2.3.6 สถานที่ทำการทดลอง

ห้องแนะแนว โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

2.3.7 การประเมินผล

หลังจากนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพแล้วให้นักเรียนตอบแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพฉบับเดียวกับที่ใช้ก่อนการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพแล้วนำวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

2.3.8 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2.4 นำโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไข ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 คน เพื่อพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนที่ทำการศึกษา ศึกษาข้อดี และข้อบกพร่องของโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม เพื่อขอความอนุเคราะห์ ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตอบแบบสอบถาม การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ในการทดลองเครื่องมือ (try out) เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ในการทำวิจัย

2. ขอหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตอบแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ และเพื่อคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ลงมา เข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพตลอดทั้งขอความอนุเคราะห์ใช้สถานที่ของโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน

ตอนที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ โดยผู้วิจัยสำรวจการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 245 คน

ตอนที่ 2 การวิจัยเชิงทดลอง โดยผู้วิจัยพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 12 คน โดยมีแบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง One Group Pretest-Posttest Design

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T_1	X	T_2

ความหมายของสัญลักษณ์

T_1 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง

T_2 แทน การทดสอบหลังการทดลอง

X แทน การเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้

2.1 ก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 245 คน ตอบแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ แล้วคัดเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนตั้งแต่เปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ลงมา ได้นักเรียนจำนวน 61 คน และสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ผู้วิจัยคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนความสามารถในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพจากน้อยไปมาก ได้นักเรียนจำนวน 12 คน เพื่อเข้าร่วมโครงการ แล้วเก็บคะแนนจากแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่างเป็นคะแนน Pretest

2.2 การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

2.3 หลังการทดลอง

ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ตอบแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพฉบับเดียวกับที่ใช้ก่อนการดำเนินโครงการอีกครั้งหนึ่ง แล้วเก็บคะแนนที่ได้เป็นคะแนน Posttest

ผู้วิจัยนำคะแนน Pretest-Posttest ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนำมาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

2.4. การติดตามผลผู้วิจัยได้ติดตามผลการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียน หลังจากที่นักเรียนเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2545 เพื่อศึกษาว่าการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียน พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด โดยมีขั้นตอนในการติดตามผลดังนี้

2.4.1. ขั้นเตรียมการ เตรียมนัดวันเวลา และสถานที่ในการติดตามผล ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการติดตามผล

2.4.2. ขั้นดำเนินการ ให้นักเรียนเขียนความเรียงในหัวข้อ " การวางแผนชีวิตด้านอาชีพของฉัน " เพื่อที่จะดูกระบวนการในการเรียนรู้การวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียน หลังจากเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ ว่าเมื่อระยะเวลาผ่านไป 1 ภาคเรียน นักเรียนมีความคงทนของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพหรือไม่ อย่างไร โดยไม่ใช้แบบสอบถาม เพราะเป็นการนำทางในการตอบ

2.4.3. ขั้นสรุป นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมและสรุปตามข้อเท็จจริง

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

3.1.1 คะแนนเฉลี่ย (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538ค : 73-76)

3.1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538ง : 279)

3.2 สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

3.2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยวิธีการแจกแจงที (t – distribution) ซึ่งจะแบ่งกลุ่มที่ได้ คะแนนสูงออกมา 25 เปอร์เซ็นต์ เป็นกลุ่มสูงและกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำออกมา 25 เปอร์เซ็นต์ เป็นกลุ่มต่ำ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538จ : 152-154)

3.2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยใช้สูตร Kuder – Richardson KR. – 20 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538ฉ : 210)

3.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ การทดสอบความแตกต่างของคะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ โดยใช้ t-test for dependent Samples (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538ช : 104-105)

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N แทน จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

n แทน จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

$\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

D แทน คะแนนเฉลี่ยของผลต่าง ของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง

t แทน ค่าสถิติ t ที่ใช้พิจารณาใน t Distribution

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	N	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
การสำรวจเป้าหมาย	245	2.76	1.17	ระดับปานกลาง
การสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ	245	2.58	1.22	ระดับปานกลาง
การสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ	245	2.48	1.24	ระดับปานกลาง
การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	245	2.16	1.33	ระดับปานกลาง
การดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	245	2.97	1.33	ระดับปานกลาง
การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	245	11.95	6.04	ระดับปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 245 คน มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการวางแผนชีวิตด้านอาชีพประกอบด้วย ด้านต่างๆ ต่อไปนี้คือ การสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ การสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ การสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ และการดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยคะแนนเฉลี่ยของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 4 และ 5

ตาราง 4 เปรียบเทียบการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนเข้าร่วมโครงการพัฒนา การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	12	5.25	1.60			
				349	10059	35.01**
หลังเข้าร่วมโครงการพัฒนา การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	12	34.33	1.07			

t (.01 ; df 11) = 2.718

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากตาราง 3 พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ นักเรียนมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเพิ่มขึ้น

ตาราง 5 เปรียบเทียบการวางแผนชีวิตด้านอาชีพรายด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	t
การสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ			
ก่อนการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	1.33	0.49	39.80**
หลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	7.00	0.00	
การสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ			
ก่อนการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	1.25	0.45	43.95**
หลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	7.00	0.00	
การสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ			
ก่อนการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	1.17	0.39	43.95**
หลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	6.92	0.29	
การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ			
ก่อนการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	0.83	0.39	26.44**
หลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	6.58	0.67	
การดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ			
ก่อนการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	0.67	0.49	37.00**
หลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	6.83	0.58	

$t_{(.01\ ;\ df\ 11)} = 2.718$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากตาราง 5 พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ด้านต่างๆ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย การสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ การสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ การสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ และการดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5
สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. เพื่อเปรียบเทียบการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเพิ่มขึ้น หลังจากเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 245 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพตั้งแต่เปอร์เซนไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 12 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรและสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมโครงการ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 245 คน ตอบแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

2. ดำเนินการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 คน ดังนี้

2.1. ก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 245 คน ตอบแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ แล้วคัดเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนตั้งแต่เปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ลงมา ได้นักเรียนจำนวน 61 คน ผู้วิจัยคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพจากน้อยไปมาก ได้นักเรียนจำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย และสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมโครงการ

พัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ แล้วเก็บคะแนนจากแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่างเป็นคะแนน Pretest

2.2. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามโปรแกรมการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวกลุ่ม รวมเป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง

ตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2544 ถึง วันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2544

2.3. หลังการทดลอง

2.3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ตอบแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพฉบับเดียวกับที่ใช้ก่อนการดำเนินโครงการอีกครั้งหนึ่ง แล้วเก็บคะแนนที่ได้เป็นคะแนน Posttest

2.3.2 ผู้วิจัยนำคะแนน Pretest-Posttest ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนำมาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

2.4. การติดตามผล ผู้วิจัยได้ติดตามผลการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียน หลังจากที่นักเรียนเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2545 เพื่อศึกษาว่าการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียน พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด โดยมีขั้นตอนในการติดตามผลดังนี้

2.4.1. ขั้นเตรียมการ เตรียมนัดวันเวลา และสถานที่ในการติดตามผล ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการติดตามผล

2.4.2. ขั้นดำเนินการ ให้นักเรียนเขียนความเรียงในหัวข้อ " การวางแผนชีวิตด้านอาชีพของฉัน " เพื่อที่จะดูกระบวนการในการเรียนรู้การวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียน หลังจากเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ ว่าเมื่อระยะเวลาผ่านไป 1 ภาคเรียนนักเรียนมีความคงทนของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพหรือไม่ อย่างไร โดยไม่ใช้แบบสอบถาม เพราะเป็นการนำทางในการตอบ

2.4.3. ขั้นสรุป นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมและสรุปตามข้อเท็จจริง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ และเปรียบเทียบการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ t-test for dependent samples

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าสรุปผลได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการวางแผนชีวิตด้านอาชีพประกอบด้วย ด้านต่างๆ ต่อไปนี้คือ การสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

การสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ การสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ และการดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยคะแนนเฉลี่ยของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ในการติดตามผลการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียน พบว่า

3.1. ด้านการสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ : นักเรียนได้สำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ และได้สำรวจเส้นชีวิตด้านอาชีพของตนเอง (Career Life Line) ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยนักเรียน สำรวจว่า ในแต่ละช่วงชีวิตของนักเรียนนั้น นักเรียนปรารถนาที่จะประกอบอาชีพอะไร และสิ่งที่นักเรียนปรารถนานั้น นักเรียนคาดว่าจะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการติดตามผลในเรื่องดังกล่าวพบว่า นักเรียนแต่ละคนต่างมีเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

3.2. ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ : นักเรียนได้สำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ โดยนักเรียนได้ตรวจสอบว่าตนเองมี ความสนใจในอาชีพ ความถนัดทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ และมีค่านิยมทางอาชีพอย่างไร ซึ่งผลการติดตามผลในเรื่องดังกล่าวพบว่า ก่อนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนักเรียนจะพิจารณาคุณลักษณะของตนให้สอดคล้องกับอาชีพที่ต้องการเลือก

3.3. ด้านการสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ : นักเรียนได้สำรวจโลกกว้างทางอาชีพ โดยสำรวจเกี่ยวกับลักษณะอาชีพ ความสำคัญทางอาชีพ คุณสมบัติของผู้ที่ประกอบอาชีพ ความก้าวหน้าในอาชีพ รายได้และความต้องการของตลาดแรงงาน ไร ซึ่งผลการติดตามผลในเรื่องดังกล่าวพบว่า นักเรียนจะคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่จะเลือก ก่อนที่จะวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

3.4. ด้านการเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ : นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยรู้จักกลยุทธในการกำหนดแนวทาง การวางแผนชีวิต เกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนต้องการเลือก ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายในชีวิตด้านอาชีพที่นักเรียนต้องการเลือก รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ รู้จักหาทางเลือกที่มีอยู่ วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก และตัดสินใจที่จะเลือกทางเลือกนั้น ไร ซึ่งผลการติดตามผลในเรื่องดังกล่าวพบว่า นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยนักเรียนจะปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนดังกล่าว

3.5. ด้านการดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ : นักเรียนได้ดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยนักเรียนวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตลอดทั้งพิจารณาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข แต่นักเรียนบางคนยังไม่ทราบว่าจะเลือกแผนการเรียนอะไร ไร ซึ่งผลการติดตามผลในเรื่องดังกล่าวพบว่า นักเรียนสามารถดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพทั้งระยะสั้นและระยะยาว และคำนึงถึงอุปสรรคตลอดทั้งสามารถหาทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 245 คน พบว่า นักเรียนมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเป็นรายด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านสำรวจเป้าหมาย ด้านสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ด้านสำรวจ

โลกกว้างทางอาชีพ ด้านเรียนรู้กระบวนการวางแผน และด้านดำเนินการวางแผน พบว่า นักเรียนมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ คือ วิธีการที่นักเรียนได้สำรวจเส้นชีวิตด้านอาชีพของตนเอง (Career Life Line) ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยให้นักเรียน สำรวจว่า ในแต่ละช่วงชีวิตของนักเรียนนั้น นักเรียนปรารถนาที่จะประกอบอาชีพอะไร และสิ่งที่นักเรียนปรารถนานั้น นักเรียนคาดว่าจะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

1.2 การสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ คือ วิธีการที่นักเรียนได้ตรวจสอบว่านักเรียนมี ความสนใจในอาชีพ ความถนัดทางการเรียน ความสามารถทางการเรียน บุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ และมีค่านิยมทางอาชีพอย่างไร

1.3 การสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ คือ วิธีการที่นักเรียนได้สำรวจเกี่ยวกับ ลักษณะอาชีพ ความสำคัญทางอาชีพ คุณสมบัติของผู้ที่ประกอบอาชีพ ความก้าวหน้าในอาชีพ รายได้และความต้องการของตลาดแรงงาน

1.4 การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ คือ วิธีการที่นักเรียนได้เรียนรู้กลยุทธในการกำหนดแนวทาง การวางแผนชีวิต เกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนต้องการเลือก ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายในชีวิตด้านอาชีพที่นักเรียนต้องการเลือก รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ รู้จักหาทางเลือกที่มีอยู่ วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก และตัดสินใจที่จะเลือกทางเลือกนั้น

1.5 การดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ คือ วิธีการที่นักเรียนวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตลอดทั้งพิจารณาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

ผลของการศึกษาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย ทำให้ทราบว่านักเรียนที่อยู่ในอายุ 12-13 ปี มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผลที่ได้ช่วยให้ผู้วิจัยและครูแนะแนวตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้เห็นสาเหตุและความสำคัญของการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเพิ่มขึ้น และยังช่วยให้เห็นแนวทางในการจัดโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

นักเรียนมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพรายด้าน การสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ การสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ ทุกด้านดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะนักเรียนได้เรียนรู้การวางแผนชีวิตด้านอาชีพจากวิชาแนะแนวที่โรงเรียนจัดให้อยู่แล้ว เช่น การให้นักเรียนตอบแบบวัด S.D.S. จัดนิทรรศการด้านอาชีพ เป็นต้น คะแนนเฉลี่ยของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนจึงอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของกินซ์บอร์ก (Tolbert. 1980 : 37-4 ; อ้างอิงจาก Ginzberg. 1971) ดังนี้ นักเรียน อายุประมาณ 11-15 ปี อยู่ในขั้นพิจารณาเลือกอาชีพโดยยังไม่ตกลงแน่นอน นักเรียนจะพิจารณาเลือกอาชีพจากความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม

นักเรียนมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพรายด้าน การสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ การดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ทุกด้านดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกอาชีพของกินซ์เบอร์ก กินส์เบอร์ก อะเซลแรดและเฮอร์มา (Ginzberg, Ginsberg, Axelrad and Herma. 1967 : 87) ดังนี้ นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพแต่ละครั้งใน

ระยะวัยรุ่นจะมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของบุคคลนั้น ตั้งแต่ระยะแรกของชีวิตเป็นต้นมา และมีอิทธิพลต่อไปในอนาคตด้วย อีกทั้งทางโรงเรียนได้จัดการแนะแนวอาชีพให้นักเรียนได้เกิดเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ด้วยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ เป็นต้น

2. ผลการศึกษาการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร พบว่า หลังจากเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีคะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพตั้งแต่เปอร์เซนไทล์ที่ 25 ลงมา มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า หลังจากเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพด้านการสำรวจเป้าหมาย ด้านการสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ด้านการสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ ด้านเรียนรู้กระบวนการวางแผน และด้านดำเนินการวางแผน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การเข้าร่วมการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพตามโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า นักเรียนได้เรียนรู้การวางแผนชีวิตด้านอาชีพจากการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ โดยผู้วิจัยเริ่มดำเนินการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพด้วยการปฐมนิเทศทำให้นักเรียนรู้จักคุ้นเคยและกล้าที่จะเปิดเผยตนเองกันมากขึ้นและเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความตั้งใจ ร่วมมือในการอภิปราย สมาชิกในกลุ่มทุกคนให้ข้อเสนอแนะ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันในระหว่างการจัดกิจกรรมทุกครั้ง นักเรียนได้ตอบแบบสำรวจบุคลิกภาพ ความสนใจ และค่านิยมด้านอาชีพของตนเองรวมทั้งตอบแบบทดสอบความถนัดทางการเรียน ช่วยให้นักเรียนได้สำรวจคุณลักษณะของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เพราะฉะนั้นการร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพในครั้งนี้ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเพิ่มขึ้น

การดำเนินโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่ม โดยอาศัยหลักการและแนวความคิดเกี่ยวกับการแนะแนวกลุ่มโดยพยายามให้บรรยากาศมีความเป็นกันเอง สนิทสนมคุ้นเคย และยอมรับซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกได้เกิดการเรียนรู้แนวคิดและการปฏิบัติด้วยตนเองให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แขมมณี (2522 : 7) ที่กล่าวว่า วิธีการที่ดีที่สุดในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ คือ การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนให้กลุ่มได้รับรู้ และเปิดเผยตนเองให้มากที่สุด

จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า นักรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมโครงการอย่างดียิ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนที่เข้าร่วมโครงการในครั้งนี้สมัครใจในการเข้าร่วมโครงการ ดังที่ ทิศนา แขมมณี (2522 : 248) กล่าวว่า ผู้ที่เข้าร่วมการแนะแนวกลุ่มด้วยความสมัครใจ จะเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความราบรื่นและให้ประโยชน์เป็นอย่างมาก ประกอบกับผู้วิจัยให้ความเป็นกันเองและเสริมแรงทางบวก โดยการชมเชยและให้รางวัลเมื่อนักเรียนกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในการร่วมกิจกรรม ทำให้นักเรียนกล้าพูด กล้าคิด กล้าปฏิบัติและตั้งใจร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุข

เมื่อพิจารณาคะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนมีคะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการ แสดงว่าโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทำให้นักเรียนมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมในการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพแต่ละครั้งบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และวิธีการตลอดจนเครื่องมือที่ใช้นั้นเลือกได้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ วชิรญา บัวศรี (2523 : 23) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการแนะแนวอาชีพจะได้ผลบรรลุวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ผู้ให้การแนะแนวจึงควรเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องอาชีพเป็นอย่างดี ที่สำคัญควรจะมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพด้วย

3. ผลของการติดตามผล การติดตามผลการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียน หลังจากที่นักเรียนเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ทำให้ทราบว่าภายหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ เมื่อระยะเวลาผ่านไป 1 ภาคเรียน นักเรียนยังคงมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอยู่ เพราะว่าโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ อีกทั้งทางโรงเรียนได้จัดการแนะแนวทั้งในคาบเรียนและจัดนิทรรศการเกี่ยวกับอาชีพอย่างสม่ำเสมอทำให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของตนเองได้เป็นอย่างดี

นักเรียนบางคนที่ยังไม่ทราบว่าจะเลือกแผนการเรียนอะไร เป็นเพราะอาชีพที่นักเรียนต้องการสอดคล้องกับแผนการเรียนมากกว่า 1 แผน เช่น นักเรียนที่ต้องการเป็นแอร์โฮสเตส สามารถเลือกเรียนได้ทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และศิลป์ภาษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรจัดโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ให้แก่นักเรียนในชั้นมัธยมศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

1.2 โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพเป็นโครงการที่ต้องใช้วิธีการต่างๆ มาผสมผสานกัน ผู้ที่จะนำวิธีการดังกล่าวไปใช้ควรศึกษารายละเอียดต่างๆ ให้พร้อม และควรมีประสบการณ์ในการจัดโครงการดังกล่าวด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษากลุ่มอื่นๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กฤษณา จันทรวิภาค. (2527). *ผลการใช้ชุดแนะแนวอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2521). *บริการสนเทศ.* กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จินตนา อินทรทัศน์. (2541). *ผลของการให้คำปรึกษารายบุคคลด้านอาชีพตามทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ ของ ดี เดอ แมนและโอฮารา ที่มีต่อการเลือดคล้องในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เขาพนม จังหวัดกระบี่.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

ทิพย์มาศย์ พิมลศักดิ์. (2530). *ผลการใช้ชุดแนะแนวอาชีพที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

ทิศนา แขมมณี. (2522). *กลุ่มสัมพันธ์:ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่การสอนกลุ่มสัมพันธ์.

ธีระพล อรุณะกสิกรและคณะ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542.* กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2533). *รายงานการวิจัยรูปแบบการจัดอบรมการวางแผนชีวิตและอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สำหรับนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ.* กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.

ประสาร ทิพย์ธารา. (2521). *การแนะแนวอาชีพเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ประเสริฐ พรหมศร. (2531). *ผลการใช้ชุดแนะแนวอาชีพที่มีต่อเจตคติต่ออาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจ่าการบุญ จังหวัดพิษณุโลก.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2529). *การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา.* กรุงเทพฯ : ตำราอุดมศึกษา โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา ทบวงมหาวิทยาลัย.

พรรณี เกษกมล. (2530). *การแนะแนวอาชีพ ทฤษฎีและกิจกรรมการแนะแนวอาชีพ.* กรุงเทพฯ : แผนกแนะแนวโรงเรียนเบญจมราชาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.* กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

——. (2541). *เทคนิคการสร้างและสอบข้อสอบความถนัดทางการเรียน.* กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วรรณา พรหมบุรมย์. (2526). *ยุทธศาสตร์ในการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ.* กรุงเทพฯ : อักษรไทย.

วัชรี ทรัพย์มี. (2523). *การแนะแนวอาชีพ.* กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชรี ธุวธรรม. (2526). *ระบบพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน.* กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู.

สุรีรัตน์ วิไลรัตน์. (2537). *ผลการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะนวที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพระธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมพร เทพสิทธา. (2540). *ความรู้เรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8.* กรุงเทพฯ : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.

อรุณี ชาญด้วยกิจ. (2528). *ผลของการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มย่อยต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อรอนงค์ ธัญญะวัน. (2539). *การแนะแนวอาชีพ.* กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

Clark, Leroy William, Jr. (1977, Febiuary). " Effect of A Group Vocational Guidance Course on Career Maturity, " *Dissertation Abstracts International.* 38 : 1968-A.

Crystal, J.C. and Bolles, R.N. (1974). *Where Do I Go From Here with My Life ?.* New York : The Seabury Press.

Dinuzzo, Therea Morio. (1977. November). " Effect of A Group Career Counseling Model on Vocational Maturity and Personal Growth of Female Undergraduates Over Age 25," *Dissertation Abstracts International - A.* 38(4) : 6529-A.

Ginzberg, Eli. (1971). *Career Guidance.* New York : McGraw Hill.

Ginzberg, Eli. (1976). *The Development of Human Resources.* New York : McGraw-Hill.

Harris-Bowlbey, J. Spivack, J.D. and Lisansky. R.S. (1977). *Take Hold of Your Future : A Career Planning Guide.* Boston : The American College Testing Program.

Johnson, R.B. (1977, May). Life Planning and Life Planning Workshops. *Personal and Guidance Journal.* 55(9) : 546-549.

Kucker, Marsha. (2000, Decmber). " South DaKota 's Model for Career and Life Planning, " *Journal of Career Development.* 27(2) : 133-148.

Magnuson, Caroly S, Starr, Marion F. (2000. December). " How Early is too Early to Begin Life Career Planning ? The Importance of The Elementary School years, "*Journal of Career Development.* 27(2):89-101.

Nelson-Jones, Richard. (1982). *The Theory and Practice of Counseling Psychology.* London : Holt, Rinehart and Winston.

Neumann, Harly; McCormick, Rod M.; Amundson, Norman E.; McLean, Holly B. (2000, September). " Career Counselling First Nations Youth : Applying The First Nations Career-Life Planning Model, " *Canadian Journal of counselling.* 34(3) : 172-85.

Perna, Frank M; Ahlgren, Rebecca L; Zaichkowsky, leonerd. (1999, August). " The Influence of Career Planning, Race and Athletic Injury on Life Satisfaction Among Recently Retired Collegiate Male Athletes, " *Sport Psychologist.* 13(2) : 144-156.

Pershings, James A. , Efstathios, G. Demetropoulus. (1981, March) " Guidance and Guidance System in Secondary Schools : The Teacher 's Views, " *The Personnel and Guidance Journal.* 7(9) : 455- 458.

Perters, Herman, J. and Hansen, James C. (1977). *Vocational Guidance and Career Development. Selected Readings.* 3rd ed. New York : Macmillan.

Tolbert, E.L. (1980). *Counseling for Career Development*. 2nd ed. Boston : Houghton Mifflin.

Tomas, L.E. (1972). *Life Planning Workshops in Community Colleges and Four-Year Universities Symposium Presented at The Meeting of the American Psychological Association.* Hawaii : The University of Hawaii.

Zunker, Vemon G. (1982). *Using Assessment Results in Career Counseling*. California:Brooks/ Cole.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

แบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

โปรดอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้ แล้วพิจารณาตามความคิดเห็นของนักเรียนว่า ถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าวต่อไปนี้ นักเรียนจะมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร สำหรับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนั้นจะประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

1. สำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
2. สำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ
3. สำรวจโลกกว้างทางอาชีพ
4. เรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
5. ดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

สำหรับในการตอบให้นักเรียนตอบให้ครบทั้ง 5 ขั้นตอน

ตัวอย่างสถานการณ์

ด.ญ.นิดปัจจุบันอยู่ ม. 3 มีความใฝ่ฝันที่จะเป็นแพทย์ และด.ญ.นิด ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อเห็นเพื่อนไม่สบายก็จะดูแลเอาใจใส่ มีทักษะในการพูดที่ดี เคยได้รางวัลในการโต้วาทีประจำจังหวัด เรียนวิชาภาษาอังกฤษและภาษาไทยได้เกรด 4 แต่วิชาวิทยาศาสตร์และวิชาอื่นๆได้ เกรด 2 เป็นส่วนใหญ่ นิด ได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการเลือกแผนการเรียนของนักศึกษาแพทย์ พบว่า ต้องเรียนสายวิทยาศาสตร์ ถึงสามารถเรียนคณะแพทย์ศาสตร์ได้ในอนาคต ส่วนพ่อ แม่ของนิดต้องการให้นิดเป็นนักการฑูตเหมือนคุณพ่อ แต่นิดไม่เคยชอบด้านนี้เลย

แนวการตอบ จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น

1.ด.ญ.นิดมี "เป้าหมาย" ที่จะประกอบอาชีพอะไร

.....

เฉลย แพทย์

2.ด.ญ. นิด

2.1 มีบุคลิกภาพอย่างไร..... เฉลย ชอบช่วยเหลือผู้อื่น

2.2 มีความถนัดด้านใด..... เฉลย การพูด

2.3 มีความสนใจด้านใด..... เฉลย ด้านการบริการและช่วยเหลือผู้อื่น

2.4 มีความสามารถทางการเรียนด้านใด..... เฉลย ด้านการใช้ภาษา

3.นักเรียนคิดว่านิดควรจะประกอบอาชีพที่มีลักษณะอย่างไร.....

เฉลย อาชีพที่ให้บริการช่วยเหลือผู้อื่นและมีการใช้ภาษามาเกี่ยวข้อง เช่น แพทย์ นักแนะแนว นักการฑูตฯ

4. ด.ญ.นิดควรกำหนดแนวทางในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร

4.1 กำหนดเป้าหมาย..... เฉลย ต้องการเป็นแพทย์

4.2 รวบรวมข้อมูล.....เฉลย มีความถนัดทางการพูด การเรียนสายวิทย์ไม่ค่อยดี แต่ทางด้านภาษาดีมาก มีความสนใจทางด้านการแพทย์ มีบุคลิกชอบช่วยเหลือผู้อื่น ค่านิยมที่ครอบครัวอยากให้เป็นนักการฑูต

4.3 หาทางเลือกที่มีอยู่ ทางเลือกที่1..... เฉลย เรียนต่อทางแพทย์

ทางเลือกที่ 2 .....เฉลย เรียนต่อทางการทูต

4.4 วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก

ทางเลือกที่ 1 ข้อดี.....เฉลย ได้เรียนสิ่งที่ตนเองชอบและสนใจ

ข้อเสีย.....เฉลย เรียนทางวิทย์ไม่เก่ง ครอบครัวไม่สนับสนุน

ทางเลือกที่ 2 ข้อดี.....เฉลย เรียนในสิ่งที่ตนเองถนัด ครอบครัวสนับสนุน

ข้อเสีย.....เฉลย ตนเองไม่ชอบและอาจไม่มีความสุขในการทำงาน

4.5 ตัดสินใจเลือกทางเลือก คือ.....เฉลย เรียนต่อทางแพทย์

5.ด.ญ.นิดควรวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไรจึงจะสามารถประกอบอาชีพตามที่ตนเองต้องการ

5.1 เป้าหมายระยะสั้น.....เฉลย เรียนสายวิทยาศาสตร์ให้ได้คะแนนที่ดี

5.2 เป้าหมายระยะยาว.....เฉลย สอบเข้าคณะแพทย์ศาสตร์ให้ได้และเรียนให้จบ

5.3 ด.ญ.นิดมีอุปสรรคอะไรในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ.....เฉลย เรียนอ่อนทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ครอบครัวไม่สนับสนุนการเรียนแพทย์

5.4 ด.ญ.นิดมีวิธีการอย่างไรที่จะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ.....เฉลย เรียนกวดวิชาที่เรียนอ่อน ปรึกษาผู้ปกครองถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

ต่อไปนี้จะเป็นข้อคำถามของแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพที่มีลักษณะเป็นสถานการณ์ จำนวน 7 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์มีข้อคำถาม 5 ข้อ

1.) ด.ช.จิ๋วกำลังเรียนอยู่ชั้น ม. 3 กำลังตัดสินใจในการเลือกแผนการเรียน ว่าจะเรียนสายสามัญ หรือสายอาชีพ จิ๋วเป็นนักเรียนที่เรียนดีทุกวิชา สามารถเรียนสายสามัญได้ แต่ความใฝ่ฝันของจิ๋วนั้นต้องการเปิดร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าด้วยตนเอง และสนใจในงานซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า เพราะจิ๋วชอบประดิษฐ์คิดค้นอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างง่ายๆ ส่วนพ่อและแม่ของจิ๋วต้องการให้ลูกเรียนต่อในสายสามัญ

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น

1.ด.ช.จิ๋วมี "เป้าหมาย" ที่จะประกอบอาชีพอะไร

.....

2.ด.ช. จิ๋ว

2.1 มีบุคลิกภาพอย่างไร.....

2.2 มีความถนัดด้านใด.....

2.3 มีความสนใจด้านใด.....

2.4 มีความสามารถทางการเรียนด้านใด.....

3.ด.ช. จิ๋วควรจะประกอบอาชีพที่มีลักษณะอย่างไร.....

.....

4. ด.ช.จิ๋วควรกำหนดแนวทางในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร

4.1 กำหนดเป้าหมาย..... .....

4.2 รวบรวมข้อมูล.....

.....

.....

4.3 หาทางเลือกที่มีอยู่ ทางเลือกที่1..... .....

ทางเลือกที่ 2 .....

4.4 วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก

ทางเลือกที่ 1 ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

ทางเลือกที่ 2 ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

4.5 ตัดสินใจเลือกทางเลือก คือ.....

5.ด.ช.จิ๋วควรวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไรจึงจะสามารถประกอบอาชีพตามที่ตนเองต้องการ

5.1 เป้าหมายระยะสั้น.....

5.2 เป้าหมายระยะยาว.....

5.3 ด.ช.จิ๋วมีอุปสรรคอะไรในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ.....

.....

5.4 ด.ช.จิ๋วมีวิธีการอย่างไรที่จะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ.....

.....

2.) **ด.ญ.นุช** เป็นเด็กที่ขยันเรียนและมีความอดทนสูง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น นุชเคยได้รับรางวัลมารยาทงามดีเด่นของโรงเรียน นุชฝันอยากเป็นเอร์โฮสเตส พ่อแม่ของนุชก็สนับสนุนให้นุชทำตามความใฝ่ฝัน แต่นุชไม่รู้ว่าจะเลือกเรียนแผนการเรียนใดที่จะนำไปสู่อาชีพที่ตนฝัน อีกทั้งนุชเรียนภาษาอังกฤษ ได้คะแนนในระดับปานกลาง

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น

1.ด.ญ.นุชมี "เป้าหมาย" ที่จะประกอบอาชีพอะไร

.....

2.ด.ญ.นุช

2.1 มีบุคลิกภาพอย่างไร.....

2.2 มีความถนัดด้านใด.....

2.3 มีความสนใจด้านใด.....

2.4 มีความสามารถทางการเรียนด้านใด.....

3.ด.ญ.นุชควรจะประกอบอาชีพที่มีลักษณะอย่างไร.....

.....

4. ด.ญ.นุชควรกำหนดแนวทางในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร

4.1 กำหนดเป้าหมาย..... .....

4.2 รวบรวมข้อมูล.....

.....

.....

4.3 หาทางเลือกที่มีอยู่ ทางเลือกที่1..... .....

ทางเลือกที่2.....

4.4 วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก

ทางเลือกที่ 1 ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

ทางเลือกที่ 2 ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

4.5 ตัดสินใจเลือกทางเลือก คือ.....

5.ด.ญ.นุชควรวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไรจึงจะสามารถประกอบอาชีพตามที่ตนเองต้องการ

5.1 เป้าหมายระยะสั้น..... .....

5.2 เป้าหมายระยะยาว.....

5.3 ด.ญ.นุชมีอุปสรรคอะไรในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ.....

.....

5.4 วิธีการแก้ไข.....

.....

3.) ด.ญ.นกกำลังจะจบชั้น ม.3 ได้รับทุนการศึกษาจากโรงเรียนพาณิชย์แห่งหนึ่ง ในระดับ ปวช และไม่รู้ว่าจะเรียนดีหรือไม่ เพราะความใฝ่ฝันอยากจะเป็นครูสอนภาษาอังกฤษ อีกทั้งตลาดแรงงานต้องการครูภาษาอังกฤษในจำนวนมาก เวลารุ่นน้องเรียนภาษาอังกฤษไม่เข้าใจ นกก็จะช่วยอธิบาย และเคยได้รับรางวัลจากการประกวดเรียงความภาษาอังกฤษ นกได้เกรดภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ดี นกปรึกษาพ่อและแม่ พ่อแม่ก็ให้อิสระนกในการตัดสินใจว่าจะเลือกรับทุนเรียน ปวช. หรือเลือกเรียนสายสามัญ

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น

1.ด.ญ.นกมี "เป้าหมาย" ที่จะประกอบอาชีพอะไร

.....

2.ด.ญ.นก

2.1 มีบุคลิกภาพอย่างไร.....

2.2 มีความถนัดด้านใด.....

2.3 มีความสนใจด้านใด.....

2.4 มีความสามารถทางการเรียนด้านใด.....

3.ด.ญ.นกควรจะประกอบอาชีพที่มีลักษณะอย่างไร.....

.....

4. ด.ญ.นกควรกำหนดแนวทางในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร

4.1 กำหนดเป้าหมาย..... .....

4.2 รวบรวมข้อมูล.....

.....

....

4.3 หาทางเลือกที่มีอยู่ ทางเลือกที่1..... .....

ทางเลือกที่ 2 .....

4.4 วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก

ทางเลือกที่ 1 ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

ทางเลือกที่ 2 ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

4.5 ตัดสินใจเลือกทางเลือก คือ.....

5.ด.ญ.นกควรวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไรจึงจะสามารถประกอบอาชีพตามที่ตนเองต้องการ

5.1 เป้าหมายระยะสั้น..... .....

5.2 เป้าหมายระยะยาว.....

5.3 ด.ญ.นกมีอุปสรรคอะไรในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ.....

.....

5.4 ด.ญ.นกมีวิธีการอย่างไรที่จะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ.....

.....

4.) ด.ช.ทัชใฝ่ฝันอยากมีร้านขายภาพศิลป์ กำลังจะจบชั้น ม. 3 สอบเข้าเรียนต่อได้ 2 แห่ง แห่งแรกคือโรงเรียนผู้ช่วยทันตแพทย์ใช้เวลาเรียน 1 ปี และมีข้อผูกมัดว่าเมื่อจบไปแล้วต้องทำงานของรัฐตามระยะเวลาที่กำหนด เมื่อเรียนจบได้ประกาศนียบัตร แห่งที่สอง คือ โรงเรียนช่างออกแบบผลิตภัณฑ์ ใช้เวลาเรียน 3 ปี ได้วุฒิ ปวช. เมื่อจบการศึกษาแล้วสามารถทำงานได้ทั้งภาครัฐและเอกชน พ่อแม่ของทัชต้องการให้ทัชเรียนจบและทำงานเร็วๆ และถ้าเป็นไปได้พ่อแม่ก็อยากให้ทัชเป็นผู้ช่วยทันตแพทย์ ส่วนทัชมีใจรักและมีความสามารถทางศิลปะ เคยประกวดวาดภาพได้ที่ 1 ของจังหวัด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบทำงานอิสระไม่จำเจ และทัชมีผลการเรียนดีทุกวิชา ทัชไม่แน่ใจว่าจะเป็นช่างศิลป์หรือจะเป็นผู้ช่วยทันตแพทย์ตามที่พ่อแม่ต้องการ

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น

1. ด.ช.ทัช มี“เป้าหมาย” ที่จะประกอบอาชีพอะไร

.....

2.ด.ช.ทัช

2.1 มีบุคลิกภาพอย่างไร.....

2.2 มีความถนัดด้านใด.....

2.3 มีความสนใจด้านใด.....

2.4 มีความสามารถทางการเรียนด้านใด.....

3.ด.ช.ทัชควรจะประกอบอาชีพที่มีลักษณะอย่างไร.....

.....

4. ด.ช.ทัชควรกำหนดแนวทางในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร

4.1 กำหนดเป้าหมาย..... .....

4.2 รวบรวมข้อมูล.....

.....

.....

4.3 หาทางเลือกที่มีอยู่ ทางเลือกที่1..... .....

ทางเลือกที่ 2 .....

4.4 วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก

ทางเลือกที่ 1 ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

ทางเลือกที่ 2 ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

4.5 ตัดสินใจเลือกทางเลือก คือ.....

5.ด.ช.ทัชควรวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไรจึงจะสามารถประกอบอาชีพตามที่ตนเองต้องการ

5.1 เป้าหมายระยะสั้น.....

5.2 เป้าหมายระยะยาว.....

5.3 ด.ช.ทัชมีอุปสรรคในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ.....

.....

5.4 ด.ช.ทัชมีวิธีการอย่างไรที่จะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ.....

.....

5.) ครอบครัวของด.ญ.กุ้งมีอาชีพทำสวนผลไม้ กุ้งชอบช่วยครอบครัวทำงานสวน และสามารถทำงานสวนได้เป็นอย่างดี มีความอดทนและขยัน ขณะนี้กุ้งเรียนสายนาฏศิลป์ สาขาการละคร ในระดับชั้น ม. 2 กุ้งรู้ว่าตนเองไม่เหมาะกับงานละครเพราะยังเล่นละครไม่ค่อยดีนัก เกรดก็ได้ในระดับปานกลาง กุ้งไม่แน่ใจว่าเมื่อจบ ม. 3 แล้วกุ้งควรเรียนนาฏศิลป์ต่อหรือเรียนด้านการเกษตร เพื่อที่จะได้นำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น

1. ด.ญ.กุ้งมี“เป้าหมาย” ที่จะประกอบอาชีพอะไร

.....

2.ด.ญ.กุ้ง

2.1 มีบุคลิกภาพอย่างไร.....

2.2 มีความถนัดด้านใด.....

2.3 มีความสนใจด้านใด.....

2.4 มีความสามารถทางการเรียนด้านใด.....

3.ด.ญ.กุ้งควรจะประกอบอาชีพที่มีลักษณะอย่างไร..... .....

.....

4. ด.ญ.กุ้งควรกำหนดแนวทางในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร

4.1 กำหนดเป้าหมาย..... .....

4.2 รวบรวมข้อมูล.....

.....

.....

4.3 หาทางเลือกที่มีอยู่ ทางเลือกที่1..... .....

ทางเลือกที่ 2 .....

4.4 วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก

ทางเลือกที่ 1 ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

ทางเลือกที่ 2 ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

4.5 ตัดสินใจเลือกทางเลือก คือ.....

5.ด.ญ.กุ้งควรวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไรจึงจะสามารถประกอบอาชีพตามที่ตนเองต้องการ

5.1 เป้าหมายระยะสั้น.....

5.2 เป้าหมายระยะยาว.....

5.3 ด.ญ.กุ้งมีอุปสรรคอะไรในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ.....

.....

5.4 ด.ญ.กุ้งมีวิธีการอย่างไรที่จะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ.....

.....

6.) ด.ช.รวีใฝ่ฝันที่จะเป็นนักดนตรีมืออาชีพ เคยได้รับรางวัลในการเล่นดนตรีของจังหวัด แต่รวีรู้ว่าโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพนั้นมีน้อย อีกทั้งพ่อและแม่ของรวีไม่สนับสนุนให้รวีเล่นดนตรีเป็นอาชีพหลัก ตอนนี้รวีเรียนอยู่ ชั้น ม. 2 มีผลการเรียนวิชาคณิต - วิทย์ อยู่ในเกณฑ์ดี รวีมีเพื่อนฝูงเยอะ มีนิสัยร่าเริงและชอบความสุนท รีย์ของดนตรี เป็นอย่างมาก

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น

1.ด.ช.รวีมี "เป้าหมาย" ที่จะประกอบอาชีพอะไร

.....

2.ด.ช.รวี

2.1 มีบุคลิกภาพอย่างไร.....

2.2 มีความถนัดด้านใด.....

2.3 มีความสนใจด้านใด.....

2.4 มีความสามารถทางการเรียนด้านใด.....

3.ด.ช.รวีควรจะประกอบอาชีพที่มีลักษณะอย่างไร..... .....

.....

4. ด.ช.รวีควรกำหนดแนวทางในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร

4.1 กำหนดเป้าหมาย..... .....

4.2 รวบรวมข้อมูล.....

.....

.....

4.3 หาทางเลือกที่มีอยู่ ทางเลือกที่1..... .....

ทางเลือกที่ 2 .....

4.4 วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก

ทางเลือกที่ 1 ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

ทางเลือกที่ 2 ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

4.5 ตัดสินใจเลือกทางเลือก คือ.....

5.ด.ช.รวีควรวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไรจึงจะสามารถประกอบอาชีพตามที่ตนเองต้องการ

5.1 เป้าหมายระยะสั้น.....

5.2 เป้าหมายระยะยาว.....

5.3 ด.ช.รวีมีอุปสรรคอะไรในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ.....

.....

5.4 ด.ช.รวีมีวิธีการอย่างไรที่จะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ.....

.....

7.) ด.ญ.เอ๋ กำลังเรียนอยู่ชั้น ม. 2 ชอบเรียนคหกรรม และเรียนได้ลำดับที่ 1 ของห้อง ได้เกรด 4 ทุกวิชา เอ๋จะได้รับคำชมเชยจากครูและเพื่อนๆ ว่าเป็นคนทำอาหารอร่อย เอ๋เคยฝันว่าจะเป็นกุ๊กมือหนึ่งของภัตตาคารหรู เอ๋จะชอบเข้าครัวช่วยผู้ปกครองทำกับข้าวและขนม บางครั้งก็นำขนมมาฝากครูและเพื่อนที่โรงเรียน ส่วนพ่อและแม่ของเอ๋ต้องการให้เอ๋เป็นข้าราชการเท่านั้นโดยที่ไม่จำกัดว่าจะเป็นข้าราชการด้านไหน เพราะคิดว่าอาชีพข้าราชการมีความมั่นคงมากกว่า

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น

1.ด.ญ.เอ๋มี "เป้าหมาย" ที่จะประกอบอาชีพอะไร

.....

2.ด.ญ.เอ๋

2.1 มีบุคลิกภาพอย่างไร.....

2.2 มีความถนัดด้านใด.....

2.3 มีความสนใจด้านใด.....

2.4 มีความสามารถทางการเรียนด้านใด.....

3.ด.ญ.เอ๋ควรจะประกอบอาชีพที่มีลักษณะอย่างไร.....

.....

4. ด.ญ.เอ๋ควรกำหนดแนวทางในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร

4.1 กำหนดเป้าหมาย..... .....

4.2 รวบรวมข้อมูล.....

.....

.....

4.3 หาทางเลือกที่มีอยู่ ทางเลือกที่1..... .....

ทางเลือกที่ 2 .....

4.4 วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก

ทางเลือกที่ 1 ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

ทางเลือกที่ 2 ข้อดี.....

ข้อเสีย.....

4.5 ตัดสินใจเลือกทางเลือก คือ.....

5.ด.ญ.เอ๋ควรวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไรจึงจะสามารถประกอบอาชีพตามที่ตนเองต้องการ

5.1 เป้าหมายระยะสั้น.....

5.2 เป้าหมายระยะยาว.....

5.3 ด.ญ.เอ๋มีอุปสรรคอะไรในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ.....

.....

5.4 ด.ญ.เอ๋มีวิธีการอย่างไรที่จะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ.....

.....

ภาคผนวก ข
โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
โดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

1. ชื่อโครงการ โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2. หลักการและเหตุผล

การประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จและมีความสุขนั้น จะต้องมีการวางแผนที่ชัดเจนและเหมาะสม เราเชื่อว่าเด็กในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นั้นสมควรและสามารถที่จะพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ให้นักเรียนมีเป้าหมายและมีแผนในชีวิตด้านอาชีพที่ดี รู้จักสำรวจตนเอง สำรวจโลกของงาน ตัดสินใจเลือกอาชีพ ตลอดจนสามารถหาทางออกให้กับอุปสรรคต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เพราะเด็กในวันนี้ จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันหน้าซึ่งจะเป็นปัจจัยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในประเทศชาติต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิธีการต่างๆ ทางจิตวิทยาที่มีความเหมาะสม ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ และจัดขึ้นเป็นโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ เพื่อสร้างและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ สามารถกำหนดเป้าหมายชีวิตด้านอาชีพ เข้าใจตนเอง รับรู้โลกกว้างทางอาชีพ เพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และดำเนินการวางแผน โดยนักเรียนจะร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้สึกและประสบการณ์ซึ่งกันและกันในแนะแนวทางวางแผนชีวิตด้านอาชีพของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม

3. วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

4. วิธีดำเนินการ

4.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี แนวคิด และวิธีการที่เกี่ยวกับการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

4.2 สร้างโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ และจัดเป็นโปรแกรมพัฒนา ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อเรื่อง วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และการประเมินผล

4.3ดำเนินการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้แก่นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพตามโปรแกรมที่สร้างขึ้น จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที โดยแต่ละครั้งจะเป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพในแต่ละด้าน ดังนี้

<u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : ด้านสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ สร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในกลุ่ม

ครั้งที่ 2 เส้นชีวิตด้านอาชีพ

<u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : ด้านสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

ครั้งที่ 3 สำรวจ บุคลิกภาพ และความสนใจของตนเอง

ครั้งที่ 4 สำรวจความถนัดของตนเอง

ครั้งที่ 5 สำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเอง

ครั้งที่ 6 สำรวจค่านิยมด้านอาชีพของตนเอง

<u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : ด้านสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ

ครั้งที่ 7 แผนที่โลกอาชีพ

<u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : ด้านเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ครั้งที่ 8 กระบวนการวางแผนตัดสินใจ

ครั้งที่ 9 กระบวนการวางแผนตัดสินใจ (ต่อ)

<u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : ด้านดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ครั้งที่ 10 การรับรู้ แก้ไขและขจัดอุปสรรค

ครั้งที่ 11 การสร้างแผนภูมิชีวิตด้านอาชีพ

ครั้งที่ 12 ปัจฉิมนิเทศ

4.4 ดำเนินโครงการโดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มในการจัดกิจกรรมพยายามสร้างบรรยากาศในการร่วมกิจกรรมให้เป็นกันเอง สนิทสนมคุ้นเคย และยอมรับซึ่งกันและกัน และทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้แนวคิด และปฏิบัติด้วยตนเองให้มากที่สุด

5. ระยะเวลาในการดำเนินการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ดำเนินการ 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง รายละเอียดในตารางที่ 1 ดังนี้

ตาราง 1 ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง

วัน เดือน ปี	การดำเนินการทดลอง	การทดสอบ
	<u>ระยะก่อนทดลอง</u>	
8 ส.ค. 44	เก็บคะแนนการทดสอบก่อนการทดลอง	T1
	<u>ระยะทดลอง</u>	
15 ส.ค. 44	ปฐมนิเทศ สร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในกลุ่ม	
22 ส.ค. 44	เส้นชีวิตด้านอาชีพ	
29 ส.ค. 44	สำรวจ บุคลิกภาพ และความสนใจของตนเอง	
17 ส.ค. 44	สำรวจความถนัดของตนเอง	
24 ส.ค. 44	สำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเอง	
31 ส.ค. 44	สำรวจค่านิยมด้านอาชีพของตนเอง	
5 ก.ย. 44	แผนที่โลกอาชีพ	X
12 ก.ย. 44	กระบวนการวางแผนตัดสินใจ	
19 ก.ย. 44	กระบวนการวางแผนตัดสินใจ (ต่อ)	
7 ก.ย. 44	การรับรู้ แก้ไขและขจัดอุปสรรค	
14 ก.ย. 44	การสร้างแผนภูมิชีวิตด้านอาชีพ	
21 ก.ย. 44	ปัจฉิมนิเทศ	
	<u>ระยะหลังทดลอง</u>	
24 ก.ย. 44	เก็บคะแนนการทดสอบหลังทดลอง	T2

6.สถานที่

ห้องแนะแนว โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

7. การประเมินผล

หลังจากนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพแล้วให้นักเรียนตอบแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ฉบับเดียวกับที่ใช้ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมแล้วนำมาเปรียบเทียบ

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนมีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพเพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	การประเมินผล
1	ปฐมนิเทศ	1.เพื่อให้นักเรียนทราบจุดประสงค์ของการจัดโครงการการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ 2.เพื่อให้นักเรียนสามารถจำชื่อและสร้างความคุ้นเคย ตลอดจน สัมพันธภาพที่ดีต่อกันภายในเวลาอันรวดเร็ว	<u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยกล่าวปฐมนิเทศ ถึงความเป็นมาและจุดประสงค์ในการเข้าร่วมโครงการ <u>ขั้นดำเนินการ</u> ผู้วิจัยชี้แจงการทำกิจกรรมดังนี้ 1. สมาชิกนั่งล้อมเป็นวงเดียวกันให้เห็นหน้ากันได้ 2. ให้นักเรียนคนแรก เริ่มแนะนำตัวเองก่อน โดยแนะนำ คือ ชื่อและลักษณะเด่น หรือความสามารถของตนเอง ลักษณะเด่นของนักเรียนต้องเป็นลักษณะเด่นที่สร้างความภาคภูมิใจ ความสบายใจแก่ตนเอง 3. นักเรียนคนที่ 2 ต้องทบทวนสิ่งที่คนแรกแนะนำ แล้วจึงแนะนำตนเองต่อไป นักเรียนคนที่ 3 ต้องทบทวนตั้งแต่คนที่ 1 และคนที่ 2 และแนะนำตนเอง และดำเนินการดังกล่าวต่อไป จนถึงคนสุดท้าย และในขณะที่กล่าวแนะนำใคร ต้องสบตาคนนั้นด้วย เช่น คนที่ 1 สวัสดีครับ ผมชื่อชาญชัย ผมชอบร้องเพลง คนที่ 2 ต้องบอก คุณชาญชัยชอบร้องเพลง ดิฉันสมศรีชอบเลี้ยงแมว เป็นต้น	1.และการร่วมมือในการทำกิจกรรม ตลอดจนความเข้าใจของสมาชิก 2.สังเกตการแสดงความคิดเห็นขณะทำกิจกรรม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	การประเมินผล
2 <u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : สำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	เส้นชีวิตด้านอาชีพ	1.ให้นักเรียนสำรวจเส้นชีวิตด้านอาชีพของตนเองตั้งแต่อดีต ปัจจุบันและอนาคต โดยการใช้จินตนาการและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสมาชิกในกลุ่ม 2.ให้นักเรียนบอกความรู้สึกและความคาดหวังในเป้าหมายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของนักเรียน	<u>ขั้นสรุป</u> ให้สมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม ว่าการใส่ใจในชื่อของผู้อื่นนับเป็นการเริ่มต้นที่ดีของการมีมนุษยสัมพันธ์ การยอมรับผู้อื่นสามารถทำให้เราปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ และความสามารถของบุคคลนั้นแตกต่างกัน เราควรเข้าใจตนเองและภาคภูมิใจในตนเอง <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยกล่าวถึง พัฒนาการชีวิตด้านอาชีพของมนุษย์ <u>ขั้นดำเนินการ</u> 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 5 คน นั่งล้อมวงเป็นวงกลม 2.แจกลวดให้คนละ 1 เส้น จากนั้นให้นักเรียนหลับตาแล้วจินตนาการว่าเส้นลวดดังกล่าวเปรียบเสมือนเส้นชีวิตของแต่ละคน ให้ปลายลวดด้านซ้ายสุดเปรียบเสมือนการเริ่มเข้าสู่วัยเรียน ส่วนปลายลวดด้านขวาสุดเปรียบเสมือนการเกษียณอายุ ขอให้นึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ที่ส่งผลกระทบต่อตัวเราด้านอาชีพ เช่นการได้รับรางวัล การสอบคัดเลือก เป็นต้น เรียงตามลำดับตั้งแต่การเข้าสู่วัยเรียนเป็นต้นมา เหตุการณ์ใดที่ทำให้เรารู้สึกดี ให้ดัดลวดสูงขึ้นกว่าระดับแนวนอน เหตุการณ์ใดที่ทำให้เรารู้สึกไม่ดี ผิดหวัง มีอุปสรรค ให้ดัดลวดต่ำลงจากระดับแนวนอน	สังเกตพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	การประเมินผล
			3. ให้นักเรียนลืมตาขึ้น แล้วเปิดโอกาสให้ทุกคนในกลุ่มเล่าประสบการณ์ในชีวิตด้านอาชีพให้เพื่อนๆ ฟัง อภิปรายและอธิบายว่า เกิดอะไรขึ้นในช่วงชีวิตที่ผ่านมาในอดีต ปัจจุบัน และส่งผลต่อการวางเป้าหมายชีวิตด้านอาชีพในอนาคตอย่างไร อภิปรายและอธิบายว่าสิ่งใดที่ทำให้เขารู้สึกดี เช่นการที่ได้รับรางวัลจากการประกวดวาดภาพบ่อยๆ ตั้งแต่วัยเด็กทำให้นักเรียนรู้สึกดีและใฝ่ฝันว่าจะเป็นนักวาดภาพ และคำนึงถึงความเป็นไปได้ว่ามากน้อยเพียงใด ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปแนวคิดที่ได้อย่างกว้างๆ เกี่ยวกับเส้นชีวิตของคนว่า การสำรวจชีวิตด้านอาชีพของตนเองนั้น ทำให้นักเรียนได้ทบทวนชีวิตตั้งแต่ อดีต ปัจจุบันและอนาคต ว่านักเรียนปรารถนาจะประกอบอาชีพอะไร มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด	
3. การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ : สำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ	การสำรวจ บุคลิกภาพและความสนใจของตนเองที่มีต่ออาชีพ	เพื่อให้นักเรียนสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพโดยสำรวจบุคลิกภาพและความสนใจของตนเองที่มีต่อการประกอบอาชีพ	ขั้นนำ ผู้วิจัยถามนักเรียนถึงเรื่องแต่ละคนมีความสนใจและบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร แล้วผู้วิจัยจึงกล่าวถึงความสนใจในอาชีพและบุคลิกภาพของคนนั้นจะต้องมีความสอดคล้องกัน บุคคลจึงประกอบอาชีพอย่างมีความสุข ขั้นดำเนินการ 1. ผู้วิจัยแจกแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ และแบบสำรวจบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับอาชีพ พร้อมอธิบายการทำแบบสำรวจ	สังเกตพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรม

โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	การประเมินผล
4 <u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : สำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ	การทดสอบความถนัดทางการเรียนของตนเอง	เพื่อให้นักเรียนสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพโดยการสำรวจความถนัดทางการเรียนของตนเอง เพื่อใช้ในประกอบการเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม	2. นักเรียนทำแบบสำรวจทั้งสองฉบับ แล้วนำมาแปลผลจนได้รู้ว่าตนมีบุคลิกภาพเป็นแบบไหน มีความสนใจทางด้านใด 3. นักเรียนร่วมกันอภิปราย อธิบาย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการสำรวจบุคลิกภาพและความสนใจด้านอาชีพ <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยให้สมาชิกสรุปว่าคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ด้านบุคลิกภาพและความสนใจ มีความสำคัญต่อกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยอธิบายถึงแบบทดสอบความถนัดทางการเรียน ประกอบด้วย ด้านภาษา ด้านตัวเลข ด้านเหตุผล ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านการรับรู้ และด้านความจำ นักเรียนมีความจำเป็นที่จะรู้ความถนัดของตนเองว่ามีทางด้านใด <u>ขั้นดำเนินการ</u> 1.แจกแบบทดสอบความถนัดให้นักเรียนทำพร้อมอธิบาย 2.ให้นักเรียนทำแบบทดสอบความถนัดและแปลผล 3.ให้นักเรียนช่วยกันอภิปราย เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความถนัดทางการเรียนของนักเรียนและการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยช่วยให้นักเรียนสรุป ว่าการรับรู้ว่าตนเองมีความถนัดทางการเรียนด้านใดนั้นช่วยให้การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ, มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะในการศึกษาเล่าเรียน เป็นรากฐานที่สำคัญของการประกอบอาชีพ	สังเกตพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรม

โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	การประเมินผล
5 <u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ :</u> สำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ	การสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเอง	เพื่อให้นักเรียนสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพโดยการสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเอง	<u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยถามความคิดเห็นของนักเรียน ในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีความสำคัญต่อการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร <u>ขั้นดำเนินการ</u> 1.ผู้วิจัยแจก แบบสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พร้อมอธิบายวิธีการทำ 2.เมื่อนักเรียนเติมช่องครบแล้ว ให้พิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนว่ามีความสามารถทางการเรียนวิชาใดมากที่สุด ปานกลาง และน้อยที่สุด 3.ให้นักเรียนอภิปราย อธิบาย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าเกี่ยวข้องและมีผลต่อการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยช่วยให้นักเรียนสรุปว่าการรับรู้ถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเองนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เพราะการเลือกแผนการเรียนที่สอดคล้องกับความสามารถของตน จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนซึ่งเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในอนาคต	สังเกตพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรม

โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	การประเมินผล
6 <u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : สำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ	การสำรวจค่านิยมด้านอาชีพของตนเอง	เพื่อให้นักเรียนสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพโดยสำรวจค่านิยมด้านอาชีพ ของตนเอง	<u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยกล่าวถึงเรื่องค่านิยมนั้นมีความสำคัญต่อการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เพราะค่านิยมในแต่ละอาชีพจะมีความแตกต่างกัน การที่นักเรียนรับรู้ว่าตนเองมีค่านิยมด้านใดจะช่วยให้นักเรียนวางแผนชีวิตด้านอาชีพได้ดีขึ้น <u>ขั้นดำเนินการ</u> 1.ผู้วิจัยแจก แบบสำรวจค่านิยม พร้อมอธิบายวิธีการทำ 2.เมื่อนักเรียนเติมช่องครบแล้ว ให้พิจารณาว่ามีค่านิยมทางด้านใดมากที่สุด และรองลงมาตามลำดับ 3. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับความสอดคล้องของค่านิยมของตนเองและอาชีพที่ตนเองใฝ่ฝัน <u>ขั้นสรุป</u> ให้นักเรียนช่วยกันสรุปว่า ความสำคัญของค่านิยมที่มีต่อการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนั้น จะช่วยให้เราประกอบอาชีพได้ตรงกับค่านิยมของตนเอง และมีความสุขกับอาชีพที่ตนเองทำ เช่น นักเรียนที่มีค่านิยมรักความสุนทรีย์ รักความอิสระ ก็มักจะเลือกอาชีพหรือวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้สอดคล้องกับอาชีพทางด้านศิลปิน เป็นต้น	1.สังเกตพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรม 2. สังเกตจากคำตอบที่นักเรียนทำในเอกสาร

โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	การประเมินผล
7. <u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ :</u> สำรวจโลกกว้างทางอาชีพ	แผนที่โลกอาชีพ	เพื่อให้นักเรียนรู้จักสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ โดยแผนที่โลกอาชีพ เกี่ยวกับลักษณะของอาชีพ ความสำคัญ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ ความก้าวหน้า รายได้ และความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนรู้จักนำไปประกอบในกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	<u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยกล่าวถึงความสำคัญในการสำรวจโลกกว้างทางอาชีพว่าจะช่วยเตรียมความพร้อมในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เพราะเมื่อรับรู้คุณลักษณะของตนเองแล้วยังไม่เพียงพอ นักเรียนจะต้องรับรู้ลักษณะต่างๆของอาชีพในโลกอาชีพที่นักเรียนจะต้องเผชิญอีกด้วย <u>ขั้นดำเนินการ</u> 1.ผู้วิจัยชี้แจงการทำกิจกรรมแผนที่โลกอาชีพและให้นักเรียนทำแบบสำรวจทักษะทั้ง 4 ด้าน เพื่อใช้หาลักษณะอาชีพในแผนที่โลกอาชีพ 2. รวมคะแนนทักษะในแต่ละด้าน นำคะแนนที่ได้ อันดับ 1 และ 2 มาหาเขตในพื้นที่โลกอาชีพ ดูจากตารางที่กำหนดให้และ เปิดแผนที่โลกอาชีพดูว่าเขตนั้นตรงกับกลุ่มอาชีพอะไร ประกอบด้วยอาชีพอะไรบ้างให้นักเรียนเลือกอาชีพจากกลุ่มอาชีพในเขตพื้นที่โลกอาชีพที่ตนได้ประมาณ 3-2 อาชีพ 3.ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงลักษณะอาชีพความสำคัญของอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ ความก้าวหน้าตลอดจนรายได้และความต้องการของตลาดแรงงาน ในอาชีพที่สนใจ <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปผลที่ได้ว่าตรงกับใจนักเรียนมากน้อยเพียงใด และอธิบายว่า ถึงความสำคัญระหว่างการสำรวจโลกอาชีพและการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	สังเกตพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	การประเมินผล
8 <u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ :</u> เรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	<u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยอธิบายกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพที่ต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆ รู้ข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต้องใช้การตัดสินใจอย่างเป็นระบบมาช่วยในการวางแผน <u>ขั้นดำเนินการ</u> 1. ผู้วิจัยอธิบาย กลยุทธในการกำหนดแนวทาง การวางแผนชีวิต เกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนต้องการเลือก ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายในชีวิตด้านอาชีพ รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ รู้จักหาทางเลือกที่มีอยู่ วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก และตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น 2.ให้นักเรียนทำแบบฝึกการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยให้นักเรียนแต่ละคนดำเนินการตามกลยุทธดังกล่าวด้วยตนเอง 3.ให้นักเรียนแต่ละคน นำแผนชีวิตด้านอาชีพที่ได้ทำในแบบฝึก มาเล่าให้เพื่อนฟังและร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะถึงความเป็นไปได้ในแต่ละแผน ว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไร <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยและนักเรียนสรุปแนวคิดรวมทั้งขั้นตอนของกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพมีอะไรบ้าง และการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นไปได้สูงที่แผนจะประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยกระบวนการวางแผนอย่างถูกต้อง	สังเกตพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	การประเมินผล
9. <u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : เรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ (ต่อ)	ให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างเป็นระบบ	<u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยถามนักเรียนเพื่อทบทวน กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนั้นประกอบด้วยการกำหนดเป้าหมาย การรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ การหาทางเลือก การวิเคราะห์ข้อดีข้อเสีย และการตัดสินใจเลือกทางเลือก <u>ขั้นดำเนินการ</u> 1. ผู้วิจัยแจกแบบฝึกกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ในครั้งที่ 8 คืน ให้กับนักเรียน ซึ่งความคิดในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนแต่ละคนอาจมีความแตกต่างกัน 2.ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพว่าแต่ละแผนมีข้อดีข้อเสียและความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดและหากแผนชีวิตที่ได้กำหนดไว้ในครั้งที่ 8 เป็นไปไม่ได้ ให้นักเรียนวางแผนสำรองว่า ควรจะวางแผนอะไรต่อไป 3.หาแผนที่มีความสมบูรณ์มากที่สุดเพื่อใช้เป็นแนวทางในกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพต่อไป <u>ขั้นสรุป</u> ให้นักเรียนช่วยกันสรุปกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพว่าประกอบด้วยหลักการอะไรบ้าง และเราจะนำไปใช้กับชีวิตของตนเองทั้งด้านอาชีพและด้านอื่นๆ ได้อย่างไรบ้าง	สังเกตพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรม

โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	การประเมินผล
10<u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : ดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	การพิจารณาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข	เพื่อให้นักเรียนวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตลอดทั้งพิจารณาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขได้อย่างเหมาะสม	<u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยยกตัวอย่าง ผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ ซึ่งเป็นที่รู้จักของนักเรียนเป็นอย่างดีมาบรรยายและร่วมกันวิเคราะห์ว่าการที่จะประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากการวางเป้าหมายที่ไม่สามารถเป็นจริง มีอุปสรรคมากจนเกินไป หรือหาทางออกให้กับอุปสรรคไม่ได้ การวางแผนชีวิตด้านอาชีพนั้นมีความจำเป็นในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งต้องใช้การวางแผนอย่างรอบคอบ และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม <u>ขั้นดำเนินการ</u> 1. ให้นักเรียนทำแบบฝึกการพิจารณาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ 2. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันอภิปราย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นในเรื่องการวางแผนชีวิตด้านอาชีพทั้งระยะสั้นและระยะยาว พิจารณาอุปสรรค ว่าการวางแผนของแต่ละคนสามารถมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดปฏิบัติจริงได้หรือไม่ นักเรียนมีอุปสรรคและวิธีการแก้ไขอย่างไร <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยช่วยให้นักเรียนสรุปว่าการวางแผนชีวิตด้านอาชีพทั้งระยะสั้นและระยะยาวมีความสำคัญ การเล็งเห็นอุปสรรคช่วยให้หาทางแก้ไขได้อย่างดี	สังเกตพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรม

โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	การประเมินผล
11. <u>การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u> : ดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	การดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	เพื่อให้นักเรียนฝึกวางแผนชีวิตด้านอาชีพและนำไปใช้ในชีวิตของตนเอง	<u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยกล่าวถึงประโยชน์และการรอบคอบ ในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ <u>ขั้นดำเนินการ</u> ให้นักเรียนฝึกหัดสร้างขั้นตอนที่จะนำไปสู่เป้าหมายในชีวิตด้านอาชีพ ขั้นที่ 1 ให้นักเรียนเขียนแผนภูมิชีวิตด้านอาชีพของตนเองลงในเอกสาร โดยรวบรวมผลจากการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ผ่านมา ลงในกลีบดอกไม้แต่ละดอกเพื่อเป็นการสรุปข้อมูลที่ได้ในแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจนขึ้น ขั้นที่ 2 ให้กรอกรายละเอียดลงในเอกสารการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ทั้งนี้ในการวางแผนต้องมี 2 แผนเป็นอย่างน้อย เพราะถ้าพลาดก็มีแผนสำรอง ทำให้รอบคอบขึ้น <u>วิธีการกรอกรายละเอียด</u> <u>ช่องที่ 1</u> ขั้นตอนปฏิบัติการของข้าพเจ้าในการมุ่งสู่อาชีพในอนาคต แผนที่ 1 ให้ระบุขั้นตอนการเข้าสู่อาชีพ เช่น การหารายละเอียดของงาน การกรอกใบสมัคร การสัมภาษณ์ฯลฯ แผนที่ 2 หมายความว่าถ้าแผนที่ 1 ไม่สำเร็จ อาจมีแผนที่ 2 คอยรองรับ เช่น เรียนต่อในระดับปริญญาโท ประกอบอาชีพอิสระ ฯลฯ <u>ช่องที่ 2</u> แรงสนับสนุนในการดำเนินตามแผน	สังเกตพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	การประเมินผล
			หมายถึงสิ่งที่จะช่วยให้แผนมีความเป็นไปได้สูง เช่น ทุนการศึกษา กวดวิชา เป็นต้น ช่องที่ 3 แรงต่อต้านในการดำเนินการตามแผน (อุปสรรค) ให้พิจารณาถึงอุปสรรคในการวางแผนทุกครั้ง เพราะการทำทุกสิ่งย่อมมีอุปสรรคแฝงอยู่เสมอ เช่น อาจสอบไม่ผ่าน ขาดการสนับสนุน ขาดทุนทรัพย์ ฯลฯ ช่องที่ 4 กลยุทธในการแก้ไขเพื่อให้บรรลุแผน ไม่ว่าจะมีอุปสรรคมากน้อยเพียงใด จะต้องหาทางแก้ไขไว้เสมอ เช่น อาจถามเพื่อน พี่ หรือนักแนะแนว ฯ ให้ช่วยคิดหาหนทางแก้ไข เพื่อเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้น ช่องที่ 5 ขั้นปฏิบัติการในการเข้าสู่แผน ช่องนี้จะต้องตั้งเป็นขั้นตอนในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน เช่น - ภายใน 1 เดือนข้างหน้า จะเข้าสมัครเรียนคอมพิวเตอร์ระยะสั้น ภายใน 2 เดือนจะแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับสาขา หรือแผนการเรียนที่ตนเองสนใจ ซึ่งการเขียนเวลากับจะช่วยให้ทำตามแผนได้ดีขึ้น ขั้นที่ 3 ให้นักเรียนอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์เกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพที่ได้เรียนรู้มา ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุป ประโยชน์ของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ นั้นเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคตให้ประสบผลสำเร็จ	

โครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	การประเมินผล
12	ปัจฉิมนิเทศ	1. ให้นักเรียนทบทวนกระบวนการต่างๆที่ใช้ในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ 2. เพื่อให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับความสำคัญของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	ขั้นนำ ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ขั้นดำเนินการ 1.ผู้วิจัยอธิบายประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ 2.ให้นักเรียนอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์เกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพที่นักเรียนได้ร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ ว่านักเรียนได้เรียนรู้อะไรเกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ อภิปรายถึงความพึงพอใจในการเข้าร่วมการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพในครั้งนี้ 3.ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปผล ของการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพในครั้งนี้ และผู้วิจัยกล่าวขอบใจนักเรียนและกล่าวปิดโครงการ	สังเกตพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรม

ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1.เพื่อให้นักเรียนทราบจุดประสงค์ของการจัดโครงการการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2.เพื่อให้นักเรียนสามารถจำชื่อและสร้างความคุ้นเคย ตลอดจน สัมพันธภาพที่ดีต่อกันภายในเวลาอันรวดเร็ว

ระยะเวลาที่ใช้ 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยกล่าวปฐมนิเทศ ถึงความเป็นมาและจุดประสงค์ในการเข้าร่วมโครงการ

ขั้นดำเนินการ

ผู้วิจัยชี้แจงการทำกิจกรรมดังนี้

1. สมาชิกนั่งล้อมเป็นวงเดียวกันให้เห็นหน้ากันได้

2. ให้นักเรียนคนแรก เริ่มแนะนำตัวเองก่อน โดยแนะนำ คือ ชื่อและลักษณะเด่น หรือความสามารถของตนเอง ลักษณะเด่นของนักเรียนต้องเป็นลักษณะเด่นที่สร้างความภาคภูมิใจ ความสบายใจแก่ตนเอง

3. นักเรียนคนที่ 2 ต้องทบทวนสิ่งที่คนแรกแนะนำ แล้วจึงแนะนำตนเองต่อไป นักเรียนคนที่ 3 ต้องทบทวนตั้งแต่คนที่ 1 และคนที่ 2 และแนะนำตนเอง และดำเนินการดังกล่าวต่อไป จนถึงคนสุดท้าย และในขณะที่กล่าวแนะนำใคร ต้องสบตาคนนั้นด้วย เช่น คนที่ 1 สวัสดีครับ ผมชื่อชาญชัย ผมชอบร้องเพลง คนที่ 2 ต้องบอก คุณชาญชัยชอบร้องเพลง ดิฉันสมศรีชอบเลี้ยงแมว เป็นต้น

ขั้นสรุป

ให้สมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม ว่าการใส่ใจในชื่อของผู้อื่นนับเป็นการเริ่มต้นที่ดีของการมีมนุษยสัมพันธ์ การยอมรับผู้อื่นสามารถทำให้เราปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ และความสามารถของบุคคลนั้นแตกต่างกัน เราควรเข้าใจตนเองและภาคภูมิใจในตนเอง

ครั้งที่ 2 เส้นชีวิตด้านอาชีพ

วัตถุประสงค์

1.ให้นักเรียนสำรวจเส้นชีวิตด้านอาชีพของตนเองตั้งแต่อดีต ปัจจุบันและอนาคต โดยการใช้จินตนาการและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสมาชิกในกลุ่ม

2.ให้นักเรียนบอกความรู้สึกและความคาดหวังในเป้าหมายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของนักเรียน

ระยะเวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ที่ใช้ เส้นลวดความยาวประมาณ 1 ฟุต จำนวน 12 เส้น

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

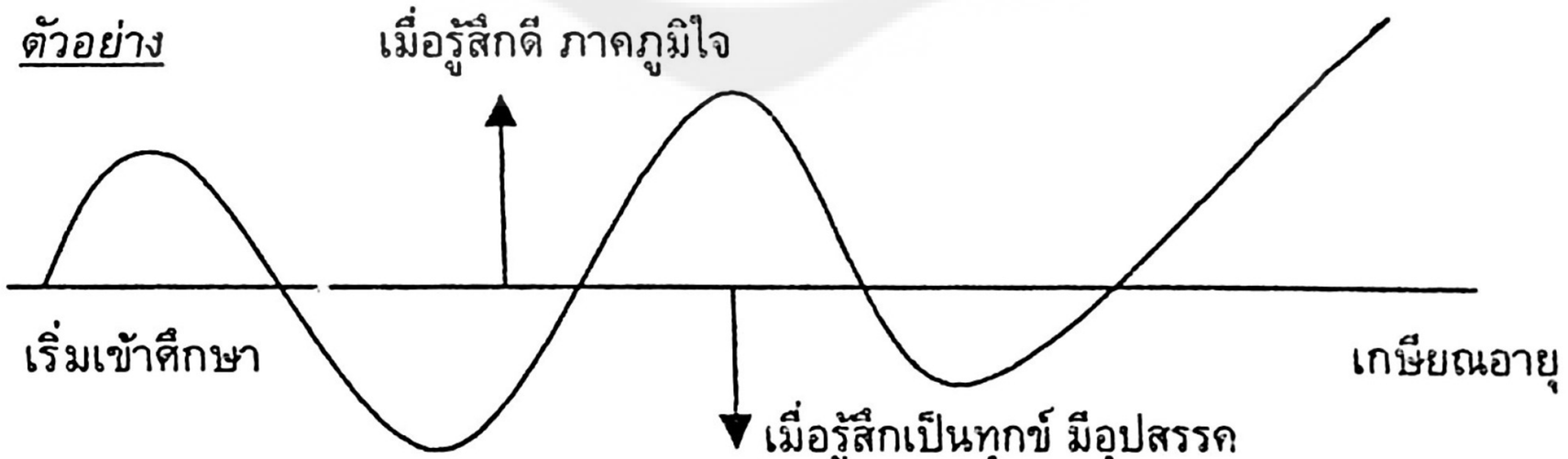
ผู้วิจัยกล่าวถึง พัฒนาการชีวิตด้านอาชีพของมนุษย์

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 5 คน นั่งล้อมวงเป็นวงกลม

2.แจกลวดให้คนละ 1 เส้น จากนั้นให้นักเรียนหลับตาแล้วจินตนาการว่า เส้นลวดดังกล่าวเปรียบเสมือนเส้นชีวิตของแต่ละคน ให้ปลายลวดด้านซ้ายสุดเปรียบเสมือนการเริ่มเข้าสู่วัยเรียน ส่วนปลายลวดด้านขวาสุดเปรียบเสมือนการเกษียณอายุ ขอให้นึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ที่ส่งผลกระทบต่อตัวเราด้านอาชีพ เช่นการได้รับรางวัล การสอบคัดเลือก เป็นต้นเรียงตามลำดับตั้งแต่การเข้าสู่วัยเรียนเป็นต้นมา เหตุการณ์ใดที่ทำให้เรารู้สึกดี ให้ดัดลวดสูงขึ้นกว่าระดับแนวนอน เหตุการณ์ใดที่ทำให้เรารู้สึกไม่ดี ผิดหวัง มีอุปสรรค ให้ดัดลวดต่ำลงจากระดับแนวนอน

ตัวอย่าง

3. ให้นักเรียนลืมตาขึ้น แล้วเปิดโอกาสให้ทุกคนในกลุ่มเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับชีวิตด้านอาชีพให้เพื่อนๆ ฟัง อภิปรายและอธิบายว่าเกิดอะไรขึ้นในช่วงชีวิตที่ผ่านมาในอดีต ปัจจุบัน และส่งผลต่อการวางเป้าหมายชีวิตด้านอาชีพในอนาคตอย่างไร ว่าสิ่งใดที่ทำให้เขารู้สึกดีเช่นการที่ได้รับรางวัลจากการประกวดวาดภาพบ่อยๆ ตั้งแต่วัยเด็กทำให้นักเรียนรู้สึกดีและใฝ่ฝันว่าจะเป็นนักวาดภาพ และคำนึงถึงความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปแนวคิดที่ได้อย่างกว้างๆ เกี่ยวกับเส้นชีวิตของคนว่า การสำรวจเส้นชีวิตด้านอาชีพของตนเองนั้น ทำให้นักเรียนได้ทบทวนชีวิต ตั้งแต่ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต ว่านักเรียนปรารถนาที่จะประกอบอาชีพอะไร และมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด เป็นการช่วยให้นักเรียนมีเป้าหมายในชีวิตด้านอาชีพ

ครั้งที่ 3 การสำรวจบุคลิกภาพและความสนใจของตนเอง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพโดยสำรวจบุคลิกภาพและความสนใจของตนเองที่มีต่อการประกอบอาชีพ

ระยะเวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ที่ใช้ แบบสำรวจบุคลิกภาพและความสนใจ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยถามนักเรียนถึงเรื่องแต่ละคนมีความสนใจและบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร แล้วผู้วิจัยจึงกล่าวถึงความสนใจในอาชีพและบุคลิกภาพของคนนั้นจะต้องมีความสอดคล้องกัน บุคคลจึงประกอบอาชีพอย่างมีความสุข

ขั้นดำเนินการ

1.ผู้วิจัยแจกแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ และแบบสำรวจบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับอาชีพ พร้อมอธิบายการทำแบบสำรวจ

2. นักเรียนทำแบบสำรวจทั้งสองฉบับ แล้วนำมาแปลผลจนได้รู้ว่าตนมีบุคลิกภาพเป็นแบบไหน มีความสนใจทางด้านใด

3. นักเรียนร่วมกันอภิปราย อธิบาย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการสำรวจบุคลิกภาพและความสนใจด้านอาชีพ

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้สมาชิกสรุปว่าการสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพโดยสำรวจบุคลิกภาพและความสนใจด้านอาชีพของตนเองนั้น เป็นการช่วยให้เกิดกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ และมีความสำคัญมากต่อการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียน

แบบสำรวจบุคลิกภาพและความสนใจ

ตอนที่ 1 โปรดระบุว่าคุณลักษณะต่างๆ ของแต่ละกลุ่มต่อไปนี้ เป็นคุณลักษณะที่มีส่วนคล้ายหรือเหมือนท่านมากน้อยเพียงใด

กลุ่มที่ 1

ชอบประดิษฐ์-ซ่อมแซมสิ่งของ ชอบทำงานกับเครื่องจักรกล เครื่องยนต์ เครื่องไฟฟ้า ชอบทำมากกว่าพูด สามารถใช้เครื่องมือทั้งที่เกี่ยวข้องกับไฟฟ้า เครื่องยนต์ ช่างไม้ ช่างพิมพ์ ได้อย่างคล่องแคล่ว ชอบศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำงานของเครื่องจักรกล เต็มใจที่จะทำงานหนักเพื่อแลกเปลี่ยนเงินตรา มีร่างกายแข็งแรง สนใจสังคมบ้างเล็กน้อย

ไม่มีส่วนคล้ายเลย 1 2 3 4 5 6 7 มีส่วนคล้ายมากที่สุด

กลุ่มที่ 2

ชอบศึกษาค้นคว้าทดลอง มีความสามารถทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มีความสุขที่ได้แสวงหาความรู้หรือคำตอบจากการทดลองในห้องปฏิบัติการ หรือจากการค้นคว้าตำราในห้องสมุด ชอบคิดค้นพิสูจน์แนวคิดทฤษฎีต่างๆ มากกว่าทำงานร่วมกับผู้อื่น สนใจเกี่ยวกับความเป็นผู้นำเล็กน้อย ไม่ต้องการทำตัวเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลอื่น ชอบเกมต่างๆ ตลอดจนมีงานอดิเรกเกี่ยวกับการใช้ทักษะความสามารถทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ อีกทั้งได้รับยกย่องจากบุคคลอื่นว่าเป็นผู้มีความสามารถ

ไม่มีส่วนคล้ายเลย 1 2 3 4 5 6 7 มีส่วนคล้ายมากที่สุด

กลุ่มที่ 3

มีความคิดสร้างสรรค์ ชอบประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ สนใจงานศิลปะ เห็นคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม ชอบอิสระไม่ชอบปฏิบัติงานภายใต้กฎเกณฑ์ต่างๆ มีความสุขความพอใจ ความชอบ งานทางศิลปะ ดนตรี วรรณกรรม โคลง กลอน บทละคร นิยาย แม้ว่าอาจจะมีความสามารถในด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ชอบและต้องการสร้างสรรค์งาน ชอบทำงานคนเดียว

ไม่มีส่วนคล้ายเลย 1 2 3 4 5 6 7 มีส่วนคล้ายมากที่สุด

กลุ่มที่ 4

ชอบสังคม ชอบผู้คน ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ชอบพูด ชอบสอน ชอบอธิบาย ชอบงานสังสรรค์มากกว่าเล่นเกม ไม่ชอบงานประเภทจักรกล ไม่มีทักษะหรือความสามารถในการใช้เครื่องจักรกลต่างๆ เช่น ไม่มีความสามารถหรือทักษะในการซ่อมรถยนต์ เครื่องไฟฟ้าหรือโทรทัศน์ ต้องการให้เป็นที่รักชอบพอของคนอื่น และมีความรู้สึกว่าตนเองมีประโยชน์

ไม่มีส่วนคล้ายเลย 1 2 3 4 5 6 7 มีส่วนคล้ายมากที่สุด

กลุ่มที่ 5

กล้าเสี่ยง มีความทะเยอทะยาน ชอบค้าขาย มีความกระตือรือร้น มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น มีความคล่องตัว ชอบงานสังคม ต้องการความสำเร็จในชีวิต ต้องการเป็นที่ชื่นชอบและยกย่องจากบุคคลอื่น ต้องการสิ่งใดๆที่เหนือผู้อื่น สนใจความก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธุรกิจการขาย หรืองานที่ต้องโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น ตลอดทั้งชอบทำงานที่มีตำแหน่งเป็นที่ยอมรับในองค์กร รวมถึงงานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ทางการเมือง

ไม่มีส่วนคล้ายเลย 1 2 3 4 5 6 7 มีส่วนคล้ายมากที่สุด

กลุ่มที่ 6

ชอบทำอะไรให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย ตรงเวลา ตรวจสอบความถูกต้องไม่ให้เกิดความผิดพลาด ไม่ขัดข้องที่จะทำงานนั้นซ้ำๆ แต่ขอให้ผู้มอบหมายงานอธิบายลักษณะงานและขั้นตอนในการทำงานให้ชัดเจน เพื่อจะได้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง และเมื่อทำงานนั้นๆ ไปแล้ว ก็ต้องได้รับการยอมรับและคำชมจากผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน

ไม่มีส่วนคล้ายเลย 1 2 3 4 5 6 7 มีส่วนคล้ายมากที่สุด

ตอนที่ 2 คุณลักษณะส่วนบุคคล

<u>คำสั่ง</u> ขอให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละกลุ่มต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย / หน้าข้อความที่ตรงกับคุณลักษณะของท่าน

กลุ่มที่ 1

1. ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ 5. นิยมชมชอบวัตถุและสิ่งของและให้คุณค่ากับวัตถุสิ่งของ 9. ขี้อาย
2. เปิดเผย 6. เป็นคนธรรมดา 10. สงบเสงี่ยมเจียมตัว
3. ซื่อสัตย์ 7. มีความบากบั่นพยายาม 11. อารมณ์มั่นคงไม่วอกแวก
4. สุภาพ 8. ทำอะไรจริง 12. ประหยัด

กลุ่มที่ 2

13. ชอบคิดวิเคราะห์ 17. ชอบอิสระ 21. ถ่อมตน
14. ระมัดระวัง 18. ชอบใช้สติปัญญา 22. ละเอียดละออ
15. ชอบวิจารณ์ 19. ไม่ชอบสุงสิงกับใคร 23. มีเหตุผล
16. มีความอยากรู้อยากเห็น 20. ทำงานเป็นระบบมีขั้นตอน 24. มีความเชื่อมั่นในตนเอง

กลุ่มที่ 3

25. เป็นคนที่รู้สึกว่าเข้าใจยาก 29. ชอบอิสระ 33. เป็นคนที่ชอบจินตนาการ
26. อยากทำอะไรก็ทำ ไม่ค่อยเป็นระเบียบ 30. ชอบคิดไม่ชอบทำ 34. ไม่ชอบทำตามคนอื่น
27. ค่อนข้างเจ้าอารมณ์ 31. ชอบทำอะไรตามอารมณ์ ถ้าไม่มีอารมณ์ก็ไม่ทำ 35. มีความเป็นตัวของตัวเอง
28. ชอบแสดงความรู้สึกนึกคิด 32. ไม่ชอบพึ่งพาอาศัยใคร 36. มีการวางแผนชีวิตว่าควรทำอะไร

กลุ่มที่ 4

37. เป็นคนที่น่าเชื่อถือ 41. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น 45. มีความรับผิดชอบ
38. ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น 42. มีเป้าหมายในชีวิต 46. ชอบสมาคมกับผู้อื่น
39. มีความเป็นมิตร 43. สามารถเข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ได้ดี 47. รู้จักกาละเทศะ
40. โอบอ้อมอารี 44. มีความกรุณา 48. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

กลุ่มที่ 5

49. ชอบผจญภัย 54. ชอบคิดวางแผนทำโน่นทำนี่ 58. มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น
50. มีความทะเยอทะยาน 55. มองโลกในแง่ดี 59. ไม่ชอบให้ใครเอาเปรียบ
51. มีความรู้สึกว่าตนเองมีสิ่งเหนือผู้อื่น 56. ชอบเข้าสังคม 60. ชอบแสดงตัวให้เป็นที่สนใจของผู้อื่น
52. คล่องแคล่ว 57. เชื่อมั่นในตนเอง
53. กล้าได้กล้าเสีย

กลุ่มที่ 6

61. ไม่ชอบขัดใจใคร 65. รู้จักยับยั้งชั่งใจ 69. จิตใจมั่นคง
62. จิตใจสงบ 66. อ่อนน้อมเชื่อฟัง 70. มีความสามารถในการควบคุมตนเอง
63. ระมัดระวัง 67. มีความเป็นระเบียบ 71. ทำงานเป็นระบบ
64. ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน 68. มีความเพียรพยายาม 72. มีประสิทธิภาพในการทำงาน

การให้คะแนน

<u>ตอนที่ 1</u>	ความสนใจในอาชีพ	
<u>ตอนที่ 2</u>	คุณลักษณะส่วนบุคคล	

ประมวลผล

	<u>คะแนนความสนใจในอาชีพ</u>	<u>คะแนนคุณลักษณะส่วนบุคคล</u>	<u>รวมคะแนน</u>
กลุ่มที่ 1	.....	.....	.....
กลุ่มที่ 2	.....	.....	.....
กลุ่มที่ 3	.....	.....	.....
กลุ่มที่ 4	.....	.....	.....
กลุ่มที่ 5	.....	.....	.....
กลุ่มที่ 6	.....	.....	.....

ครั้งที่ 4 การทดสอบความถนัดของตนเอง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพโดยการสำรวจความถนัดทางการเรียนของตนเอง เพื่อใช้ในประกอบการเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม

ระยะเวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ที่ใช้ แบบทดสอบความถนัดทางการเรียน
ของรศ.ล้วน สายยศและรศ.อังคณา สายยศ (2541 : 250-400)

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยอธิบายถึงแบบทดสอบความถนัดทางการเรียน ประกอบด้วย ด้านภาษา ด้านตัวเลข ด้านเหตุผล ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านการรับรู้ และด้านความจำ นักเรียนมีความจำเป็นที่จะรู้ความถนัดของตนเองว่ามีทางด้านใด

ขั้นดำเนินการ

1.แจกแบบทดสอบความถนัดให้นักเรียนทำพร้อมอธิบาย

2.ให้นักเรียนทำแบบทดสอบความถนัดและแปลผล

3.ให้นักเรียนช่วยกันอภิปราย เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความถนัดทางการเรียนของนักเรียนและการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยช่วยให้นักเรียนสรุป ว่าการรับรู้ว่าตนเองมีความถนัดทางการเรียนด้านใดนั้นจะช่วยให้การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะในการศึกษาเล่าเรียน จะเป็นรากฐานที่สำคัญของการประกอบอาชีพ และการเรียนให้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองถนัดด้วย

ครั้งที่ 5 การสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเอง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพโดยสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเอง

ระยะเวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ที่ใช้ แบบสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยถามความคิดเห็นของนักเรียน ในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีความสำคัญต่อการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร

ขั้นดำเนินการ

1.ผู้วิจัยแจก แบบสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พร้อมอธิบายวิธีการทำ

2.เมื่อนักเรียนเติมช่องครบแล้ว นักเรียนสามารถพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนว่ามีความสามารถทางการเรียนวิชาใดมากที่สุด ปานกลาง และน้อยที่สุด

3.ให้นักเรียนอภิปราย อธิบาย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าเกี่ยวข้องและมีผลต่อการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างไร

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยช่วยให้นักเรียนสรุปว่าการรับรู้ถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเองนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เพราะการเลือกแผนการเรียนที่สอดคล้องกับความสามารถของตน จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนซึ่งเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในอนาคต

แบบสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ภาคเรียนที่ 1/2543				ภาคเรียนที่ 2/2543			
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	ผลการเรียน	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	ผลการเรียน
	วิชาบังคับแกน				วิชาบังคับแกน		
ท.101	ภาษาไทย	2.0		ท.102	ภาษาไทย	2.0	
ส.101	สังคมศึกษา	1.0		ส.102	สังคมศึกษา	1.0	
พ.101	พลานามัย	0.5		พ.102	พลานามัย	0.5	
ศ.101	ศิลปศึกษา	0.5		ศ.102	ศิลปศึกษา	0.5	
ว.101	วิทยาศาสตร์	1.5		ว.102	วิทยาศาสตร์	1.5	
ค.101	คณิตศาสตร์	1.5		ค.102	คณิตศาสตร์	1.5	
	วิชาบังคับเลือก				วิชาบังคับเลือก		
พ.101	สุขศึกษา	0.5		พ.102	สุขศึกษา	0.5	
พ.021	พลศึกษา	0.5		พ.022	พลศึกษา	0.5	
ง.011	งานบ้าน	1.0		ง.012	การจัดการในบ้าน	1.0	
ส.071	ท้องถิ่นของเรา	1.0		ส.043	กฎหมายน่ารู้	1.0	
	วิชาเลือกเสรี				วิชาเลือกเสรี		
ส.018	พระพุทธศาสนา	1.0		ส.019	พระพุทธศาสนา	1.0	
อ.011	ภาษาอังกฤษ หลัก 1	2.0		อ.012	ภาษาอังกฤษ หลัก 2	2.0	
ว.011	ของเล่นเชิงวิทยาศาสตร์	1.0		ว.012	วิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา	1.0	
ค.031	เสริมทักษะคณิตศาสตร์ 1	1.0		ค.032	เสริมทักษะคณิตศาสตร์ 2	1.0	

ครั้งที่ 6 การสำรวจค่านิยมด้านอาชีพของตนเอง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพโดยสำรวจค่านิยมด้านอาชีพ ของตนเอง

ระยะเวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ที่ใช้ แบบสำรวจค่านิยมด้านอาชีพ ของวัชรี ธุวธรรม (2526 : 41-43)

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยกล่าวถึงเรื่องค่านิยมด้านอาชีพนั้นมีความสำคัญต่อการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เพราะค่านิยมในแต่ละอาชีพจะมีความแตกต่างกัน การที่นักเรียนรับรู้ว่าตนเองมีค่านิยมด้านใดจะช่วยให้นักเรียนวางแผนชีวิตด้านอาชีพได้ดีขึ้น

ขั้นดำเนินการ

1.ผู้วิจัยแจก แบบสำรวจค่านิยมด้านอาชีพ พร้อมอธิบายวิธีการทำ

2.เมื่อนักเรียนเติมช่องครบแล้ว ให้พิจารณาว่ามีค่านิยมทางด้านใดมากที่สุด และรองลงมาตามลำดับ

3. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับความสอดคล้องของค่านิยมของตนเองและอาชีพที่ตนเองใฝ่ฝัน

ขั้นสรุป

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปว่า ความสำคัญของค่านิยมด้านอาชีพที่มีต่อการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนั้นจะช่วยให้เราประกอบอาชีพได้ตรงกับค่านิยมของตนเองและมีความสุขกับอาชีพที่ตนเองทำ เช่น นักเรียนที่มีค่านิยมรักความสุนทรีย์ รักความอิสระ ก็มักจะเลือกอาชีพหรือวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้สอดคล้องกับอาชีพทางด้านศิลปิน เป็นต้น

แบบสำรวจค่านิยมด้านอาชีพ

ข้อชี้แจง แบบฝึกต่อไปนี้เป็นแบบการสำรวจค่านิยมที่นักเรียนมีอยู่ ขอให้อ่านค่านิยมแต่ละชนิดโดยละเอียดแล้ว กา / ในช่องหมายเลขที่เลือก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ในช่องแรกให้ค่านิยมทุกชนิดตามลำดับที่นักเรียนเห็นว่าสำคัญคือ

หมายเลข 5 เป็นค่านิยมที่นักเรียนคิดว่าสำคัญต่อตนเอง ถ้าอาชีพนั้นไม่มีค่านิยมที่นักเรียนคิดจะทำนักเรียนจะประกอบอาชีพอย่างไม่มีความสุข

หมายเลข 4 เป็นค่านิยมที่มีความสำคัญพอสมควร นักเรียนอยากให้อาชีพมีค่านิยมนี้ แต่ถ้าไม่มีนักเรียนก็สามารถประกอบอาชีพต่อไปได้

หมายเลข 3 เป็นค่านิยมที่อยู่ในระดับกลางจะมีหรือไม่มีในอาชีพก็ได้ไม่เดือดร้อน

หมายเลข 2 เป็นค่านิยมที่ไม่ค่อยสำคัญเท่าไร ถ้ามีค่านิยมนี้ในอาชีพ นักเรียนอาจหงุดหงิดกับอาชีพที่นักเรียนคิดจะทำ

หมายเลข 1 เป็นค่านิยมที่นักเรียนไม่ชอบเอาเลย ถ้าอาชีพที่นักเรียนคิดจะทำมี นักเรียนอาจไม่พอใจและต้องการเปลี่ยนอาชีพ

2. ในช่องที่สอง ให้นักเรียนกา / ในช่องที่นักเรียนคิดว่ามีอยู่ในอาชีพที่คิดจะทำ

3. ในช่องที่สาม ให้นักเรียนกา / ในช่องระดับค่านิยม (สูง/กลาง/ต่ำ) จากค่านิยมชนิดที่นักเรียนกาเครื่องหมาย /

ชนิดของค่านิยม	สำคัญอยู่ในระดับใด น้อย ปานกลาง มาก 1 2 3 4 5	มีอาชีพที่คิดจะทำในอนาคตหรือไม่	ถ้ามี อยู่ในระดับใด ส ก ต
1.อาชีพที่เป็นตัวของตัวเอง ไม่อยู่ในกฎมากจนเกินไป			
2.อาชีพที่มีโอกาสในการแสดงความสามารถของตน			
3.อาชีพที่มีโอกาสในการใช้ความคิดสร้างสรรค์			
4.อาชีพที่ไม่ต้องแข่งขันกับใคร สบายๆ			
5.เป็นอาชีพที่มีเกียรติ คนนับหน้าถือตา			
6.เป็นอาชีพที่มีความมั่นคง			
7.อาชีพที่ใช้ความแม่นยำสูง ละเอียดถี่ถ้วน รอบคอบ			
8.อาชีพที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่จำเจซ้ำซาก			
9.อาชีพที่มีโอกาสได้แสวงหาความรู้ใหม่ๆ			
10.อาชีพที่มีโอกาสความก้าวหน้า			
11.อาชีพที่มีความรื่นรม สุนทรีย์			

ชนิดของค่านิยม	สำคัญอยู่ในระดับใด น้อย ปานกลาง มาก 1 2 3 4 5	มีอาชีพที่คิดจะทำในอนาคตหรือไม่	ถ้ามี อยู่ในระดับใด ส ก ต
12 อาชีพที่มีความตื่นเต้นเร้าใจ ผจญภัย			
13. อาชีพที่มีความสันโดษ ทำงานคนเดียว			
14. อาชีพที่มีความมั่งคั่ง มีผลตอบแทนทางรายได้สูง			
15. อาชีพที่มีอำนาจควบคุมดูแลผู้อื่น			
16. อาชีพที่มีการเกี่ยวข้องกับผู้อื่นในระดับสูง			
17. อาชีพที่ต้องลงทุนและมีความเสี่ยงสูง			
18. อาชีพที่ต้องชักจูงโน้มน้าวผู้อื่น			
19. อาชีพที่ต้องให้ความช่วยเหลือผู้อื่น			
20. อาชีพที่มีการแข่งขันสูง			
21. อาชีพที่ต้องอุทิศตนเพื่อสังคม			
22. อาชีพที่ต้องมีผลผลิตสูง มีเป้าหมายที่ท้าทาย			
23. อาชีพที่ต้องมีความกระจ่างชัดเจนในกฎระเบียบ			
24. อาชีพที่ต้องมีความชำนาญเฉพาะอย่าง มีทักษะสูง			
25.อาชีพที่ต้องเรียนรู้เพิ่มพูนความสามารถตลอดเวลา			

หลังจากนั้นให้นักเรียนย้อนดูในแบบฝึกว่านักเรียนมีค่านิยมที่อยู่ในช่องที่ 1 ที่มีระดับความสำคัญอยู่ในเลข 5 นั้นมีอะไรบ้าง ให้นักเรียนเลือกมา 8 ข้อ ถ้าไม่มีให้เลือกในระดับที่รองลงมาแล้วดูว่าค่านิยมทั้ง 8 ข้อนั้น มีอยู่ในอาชีพที่นักเรียนต้องการจะทำหรือไม่ ถ้ามีอยู่ในระดับใด

การที่นักเรียนได้รู้ว่าค่านิยมของตนเองนั้นมีความสำคัญอย่างมากในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ การประกอบอาชีพให้มีความสุข คือการประกอบอาชีพที่ตรงกับค่านิยมของตนเอง

ครั้งที่ 7 แผนที่โลกอาชีพ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ โดยแผนที่โลกอาชีพ เกี่ยวกับลักษณะของอาชีพ ความสำคัญ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ ความก้าวหน้า รายได้ และความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนรู้จักนำไปประกอบในกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ระยะเวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ที่ใช้ แผนที่โลกอาชีพ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยกล่าวถึงความสำคัญในการสำรวจโลกกว้างทางอาชีพว่าจะช่วยเตรียมความพร้อมในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เพราะเมื่อรับรู้คุณลักษณะของตนเองแล้วยังไม่เพียงพอ นักเรียนจะต้องรับรู้ลักษณะต่าง ๆของอาชีพในโลกอาชีพที่นักเรียนจะต้องเผชิญอีกด้วย

ขั้นดำเนินการ

1.ผู้วิจัยชี้แจงการทำกิจกรรมแผนที่โลกอาชีพและให้นักเรียนทำแบบสำรวจทักษะทั้ง 4 ด้าน เพื่อใช้หาลักษณะอาชีพในแผนที่โลกอาชีพ

2. รวมคะแนนทักษะในแต่ละด้าน นำคะแนนที่ได้ อันดับ 1 และ 2 มาหาเขตในพื้นที่โลกอาชีพ ดูจากตารางที่กำหนดให้และ เปิดแผนที่โลกอาชีพ ดูว่าเขตนั้นตรงกับกลุ่มอาชีพอะไร ประกอบด้วยอาชีพอะไรบ้างให้นักเรียนเลือกอาชีพจากกลุ่มอาชีพในเขตพื้นที่โลกอาชีพที่ตนได้ประมาณ 3-2 อาชีพ

3.ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการสำรวจโลกกว้างทางอาชีพโดยแผนที่โลกอาชีพในเรื่อง ลักษณะอาชีพ ความสำคัญของอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ ความก้าวหน้า ตลอดจนรายได้และความต้องการของตลาดแรงงาน ของอาชีพที่ตนลองเลือก

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปผลที่ได้ว่าตรงกับใจนักเรียนมากน้อยเพียงใด และอธิบายว่า ผลที่ได้เป็นเพียงการสำรวจ ในอนาคตผลที่ได้อาจมีการเปลี่ยนแปลงเพราะนักเรียนมีการพัฒนาตนเองได้มากขึ้น อีกทั้งการสำรวจโลกกว้างทางอาชีพโดยแผนที่โลกอาชีพนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรวบรวมข้อมูลเพื่อไปใช้ในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

เอกสารที่ใช้ในแผนที่โลกอาชีพ

<u>แบบสำรวจทักษะ</u>

จงสำรวจทักษะของตน ถ้ามีใส่เครื่องหมาย / ลงหน้าข้อนั้นๆ

ทักษะเกี่ยวกับบุคคล

_____ 1. เข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น

_____ 2. ดูแลผู้อื่นให้เขามีความสุข

_____ 3. พบปะ สนทนา มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น

_____ 4.โน้มน้าวจิตใจผู้อื่นได้

_____ 5. ชักจูงหว่านล้อมโฆษณา

_____ 6. ประสานงานให้มีการทำงานร่วมกัน

_____ 7.สอน/อบรม ฝึกฝนให้ผู้อื่นเข้าใจ

_____ 8. ควบคุมดูแลการทำงานของผู้อื่น

ทักษะเกี่ยวกับตัวเลข

_____ 1. การวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ

_____ 2. เน้นในรายละเอียด/ปลีกย่อย

_____ 3.เก็บรวบรวมข้อมูล(รายจ่าย ตัวเลข)

_____ 4.คิดคำนวณได้อย่างว่องไว

_____ 5.จัดกลุ่ม/ทำระบบให้สะดวกต่อการหา

_____ 6. จัดการอย่างมีประสิทธิภาพ(ธุรกิจฯ)

_____ 7.คัดลอก กรอกแบบฟอร์มต่างๆ

_____ 8. พิมพ์ดีด/จัดเข้าแฟ้ม

_____ 9. จัดการเรื่องรายละเอียดปลีกย่อย

ทักษะเกี่ยวกับความคิด

_____1. แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์, ตรรกศาสตร์ ต่างๆ ได้

_____2. สนใจ เข้าใจในกฎแห่งวิทยาศาสตร์ เรื่องทางวิทยาศาสตร์กายภาพ

_____3. เข้าใจซาบซึ้งในความหมาย ของกวีนิพนธ์ ภาพวาด วรรณกรรม

_____4. สามารถแสดงความรู้สึกสุนทรีย์ ต่างๆ ออกมาได้ทางศิลปะแขนงต่างๆ เช่นดนตรี วรรณกรรม

_____5. วิเคราะห์สาเหตุพฤติกรรมของกลุ่มคนได้

_____6.ทำคะแนนในกลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ได้ดี

_____7.มีความสามารถแสดงออกทางศิลปะชนิดต่างๆ เช่น ละคร

_____8.ดัดแปลงประยุกต์ ความคิดของผู้อื่นไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ

_____9. มีความสามารถในการขีดเขียนดี

ทักษะเกี่ยวกับสิ่งของ

_____1.ทำงานกับเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักรกล ไม้ อิฐ

_____2. ซ่อม แก้ของเล่น ไฟฟ้า เครื่องเรือน เครื่องยนต์

_____3.ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์

_____4. เข้าใจในการทำงานของเครื่องจักร เครื่องกล

_____5. รู้จักวิธีซ่อม แก้ไข ปรับปรุงการทำงานของเครื่องจักร เครื่องใช้ต่างๆ

_____6. รู้จักวิธีขับเคลื่อน ยานพาหนะอย่างคล่องแคล่ว

_____7.เข้าใจและรู้วิธีการประกอบส่วนของ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องกลต่างๆ

_____8.มีทักษะเรื่องมือ และนิ้ว ในการประกอบสิ่งของต่างๆ

จงรวมคะแนนทักษะแต่ละด้าน ดูว่ามีทักษะด้านใดมีคะแนนสูงที่สุด และรองลงมา ดูในตารางต่อไปนี้ ว่านักเรียนจะอยู่ในเขตใดของแผนที่โลกอาชีพ เช่นทักษะอันดับ 1 อยู่ที่บุคคล อันดับ 2 คือความคิด จะอยู่ในเขต 11/12 ของแผนที่โลกอาชีพ

ช่องที่ 1 กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง	ช่องที่ 2 กิจกรรมร่วมกัน	ช่องที่ 3 เขตในแผนที่โลกอาชีพ
บุคคล →	ความคิด →	11/12
	ตัวเลข ข้อมูล →	½
ข้อมูล(ตัวเลข) →	บุคคล →	2/3
	วัตถุ →	4/5
สิ่งของ วัตถุ →	ตัวเลข ข้อมูล →	5/6
	ความคิด →	7/8
ความคิด →	วัตถุ สิ่งของ →	8/9
	บุคคล →	10/11

ตัวอย่างเช่น ในเขต 12 มีกลุ่มอาชีพที่ถูกจัดไว้ 4 กลุ่ม คือ v u q และ w เหตุที่ทั้ง 4 กลุ่มถูกจัดในเขต 12 ก็เป็นเพราะมีธรรมชาติของการทำงานกับบุคคลทั้งสิ้น แต่ในขณะเดียวกันกลุ่ม w ↕ มีสัญลักษณ์แสดงว่าเป็นกลุ่มอาชีพที่ต้องการทำงานกับบุคคล และข้อมูลตัวเลขด้วย

ส่วนในการเลือกอาชีพนั้นสมมุติว่า เด็กนักเรียนของท่านสนใจกลุ่มอาชีพ v ซึ่งได้แก่การศึกษาและการให้บริการสังคม แต่ถ้าเราต้องการให้เขาสำรวจอาชีพอื่นๆ เราก็อาจจะแนะนำให้เขาสำรวจอาชีพกลุ่ม u q และ w ในเขตเดียวกัน ได้อีกด้วย เพราะเป็นกลุ่มอาชีพที่ทำกับบุคคล และใช้ความสามารถ ทักษะ และความสนใจที่ใกล้เคียงกับกลุ่มอาชีพ v ที่เขาสนใจ

ในขณะเดียวกัน แผนที่โลกอาชีพยังชี้ให้เห็นถึงกลุ่มอาชีพที่ต้องใช้ความสามารถแตกต่างกันที่มักจะอยู่ตรงข้ามเขตแดนกัน เช่นอาชีพเกี่ยวกับ ศิลป (เขต 10) จะอยู่ตรงข้ามกับ อาชีพประเภท งานเสมียนธุรการ (เขต 4) แสดงถึงการใช้ทักษะความสามารถ ความสนใจที่แตกต่างกันมาก

ดังนั้นถ้านักเรียนเลือกกลุ่มอาชีพศิลปะเป็นอันดับ 1 และเลือกลุ่มอาชีพเสมียน ธุรการเป็นอันดับ 2 แสดงถึงความขาดการเข้าใจในลักษณะของอาชีพ และเขาอาจจะประสบความยากลำบากใจในการเข้าสู่อาชีพนั้นๆ ก็ได้

รายละเอียดของอาชีพในแต่ละกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพทั้ง 25 กลุ่ม จะมีรายชื่ออาชีพในแต่ละกลุ่มดังต่อไปนี้

1. หมวดอาชีพทางธุรกิจ การบริหารธุรกิจ

มีกลุ่มอาชีพ 3 กลุ่ม คือ A B และ C

A *ติดต่อขายสินค้าและขยายตลาด*

ประชาสัมพันธ์ ธุรกิจท่องเที่ยว, ตัวแทนจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ที่ต้องออกไปติดต่อลูกค้า(เช่น ผู้หาประกัน นายหน้า ผู้ขายส่ง ผู้ขายเครื่องใช้ในสำนักงาน) รวมทั้งนางแบบนายแบบโฆษณาสินค้าด้วย

B *การบริหารธุรกิจ – วางแผนธุรกิจ*

ผู้จัดการโรงแรม ร้านค้า บริษัท ธุรกิจเอกชนต่างๆ นายธนาคาร เลขานุการผู้จัดการ ผู้ขาย ผู้ซื้อที่เป็นเอเย่นต์ เจ้าของกิจการย่อย

C *การให้บริการขาย*

พนักงานขายของหน้าร้าน คนขายรถยนต์ พนักงานขายอื่นๆ

2. หมวดอาชีพผู้ใช้เครื่องมือทางธุรกิจ

มี 4 กลุ่มอาชีพได้แก่

D *งานเสมียน ธุรการ และเลขานุการ*

เสมียนพิมพ์ดีด งานทะเบียน จัดเก็บเข้าหมวดหมู่ งานธุรการ รับส่ง-เดินหนังสือ พนักงานต้อนรับและเลขานุการทั่วไป

E *การรับ การจ่ายเงิน การนับจำนวน*

พนักงานจ่ายเงินตามธนาคาร พนักงานบัญชี เจ้าหน้าที่จ่ายเงินเดือน เจ้าหน้าที่เก็บเงิน-คิดเงิน ผู้จำหน่ายตัวเงิน แคชเชียร์ พนักงานขายตั๋ว เสมียนโรงแรม

F *ใช้เครื่องมือเครื่องจักรในสำหนักงาน*

พนักงานคิดเลข เก็บเงินที่ต้องใช้เครื่องคิดเลข ผู้ใช้เครื่องสมองกล เครื่องพิมพ์ต่างๆ ในสำนักงาน พนักงานโทรศัพท์

G *จัดเก็บ รับส่ง พัสดุ*

จัดเก็บเคลื่อนย้ายวัสดุ อุปกรณ์ ขนส่งสินค้า วัสดุคุรุภัณฑ์ รวมทั้งพนักงานไปรษณีย์ และพนักงานขับรถรับจ้าง

3. หมวดการค้าและเทคโนโลยี

มี 7 กลุ่มอาชีพได้แก่

H *การให้บริการทางคหกรรม ศิลปหัตถกรรม*

ช่างตัดเสื้อ ช่างตัดผม ช่างซ่อมรองเท้า พ่อครัว ผู้ประดิษฐ์งานทางหัตถกรรม และคหกรรมทุกชนิด

I *ซ่อมบำรุงเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน และสำนักงาน*

ช่างซ่อมและให้บริการแก้เครื่องโทรทัศน์ วิทยุ ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ พิมพ์ดีด ฯลฯ

J *บำรุงรักษา เพาะชำ พืช-สัตว์*

ชาวสวน เกษตรกร พนักงานป่าไม้ คนสวน พนักดูแลและบำรุงรักษาสภาพสวน ผู้เลี้ยงและดูแลพืชและสัตว์

K *กิจการก่อสร้างและซ่อมบำรุง*

ช่างไม้ ช่างปูน ช่างก่อสร้าง ช่างทาสี ภารโรง ช่างทำเหล็ก กรรมการก่อสร้าง ถนน ไฟฟ้า ประปา

L *ใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ในการขนส่ง*

พนักงานขับรถบรรทุกสินค้า (10ล้อ) พนักงานขับรถแทรกเตอร์ ขับเครื่องจักรที่ใช้ในการก่อสร้าง พนักงานขับเคลื่อนเครื่องจักรใช้ยกของขนาดใหญ่เช่นตามท่าเรือ

M *ซ่อมบำรุงเครื่องใช้ในสำนักงานและเครื่องยนต์เครื่องจักรกล*

ช่างเครื่องยนต์ ช่างฟิต ช่างพิมพ์ ช่างเย็บเสื้อผ้าในโรงงาน พนักงานเติมน้ำมัน พนักงานควบคุมเครื่องจักร

N *วิศวกรรม และการประยุกต์เทคโนโลยี*

วิศวกรทุกประเภท นักเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับวิศวกร นักสำรวจ ทำแผนที่ นักบิน รวมทั้งผู้ทำโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์

4. หมวดวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ และการแพทย์

มี 3 กลุ่ม คือ

O *วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และคณิตศาสตร์*

นักฟิสิกส์ นักชีววิทยา นักเคมี รังสีแพทย์ นักสมุทรศาสตร์ นักสถิติ คณิตศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ต่างๆ และนักนิเวศวิทยา

P*การแพทย์และเทคนิคการแพทย์*

แพทย์ทุกแขนง สัตวแพทย์ พนักงานห้องแลป เภสัชกร นักโภชนาการ

Q *สังคมศาสตร์ และการให้บริการทางกฎหมาย*

นักสังคมสงเคราะห์ ทนายความ นิติกร นักการเมือง นักจิตวิทยา นักคหกรรม

5. หมวดศิลปะ และศิลปะประยุกต์
มี 4 กลุ่มอาชีพ R *ศิลปะ* นักประพันธ์ นักร้องเพลงคลาสสิค นักดนตรี นักแสดง นักเต้นรำ นักเขียนรูป S *ศิลปะประยุกต์ (การพูด-เขียน)* นักแปล ผู้รายงานข่าว นักเขียนทางเทคนิค ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการเสนอข่าวทุกประเภท นักเขียนบทความ T *ศิลปะประยุกต์ (ตกแต่ง)* มัณฑนากร สถาปนิก ช่างถ่ายภาพ นักเขียนรูปโฆษณา(เพื่อการค้า) นักออกแบบเสื้อ U *การให้ความบันเทิง* ผู้ให้ความบันเทิงตามสถานเริงรมย์ นักร้องเพลง ดีเจ จำอวด

6. หมวดสังคม การให้บริการและสุขภาพ
มี 4 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ V การศึกษาและการให้บริการทางสังคม ครู นักแนะแนว นักสังคมสงเคราะห์ บรรณารักษ์ ผู้ฝึกซ้อมนักกีฬา(โค้ช) ผู้จัดนันทนาการ นักบวช W การรักษาพยาบาลและดูแลสุขภาพ พยาบาล ผู้เลี้ยงเด็ก ผู้ช่วยทันตแพทย์ นักอาชีวบำบัด พนักงานโรงพยาบาล X รับใช้ให้บริการส่วนบุคคล พนักงานเสิร์ฟอาหาร แอร์โฮสเตส สจ๊วด แม่บ้านตามโรงแรม พนักงานรับใช้ตามโรงแรม คนทำความสะอาดบ้านหรือโรงแรม Y ให้บริการพิทักษ์ความปลอดภัย ตำรวจ ผู้คุ้มครองผู้บริโภค พนักงานตรวจสอบมาตรฐานต่างๆ ผู้รักษาความปลอดภัยตามสถานประกอบการ พนักงานดับเพลิง

ครั้งที่ 8 การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ระยะเวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ที่ใช้ แบบฝึกการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยอธิบายกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพที่ต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆ รู้ข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต้องใช้การตัดสินใจอย่างเป็นระบบมาช่วยในการวางแผน

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอธิบาย กลยุทธในการกำหนดแนวทาง การวางแผนชีวิต เกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนต้องการเลือก ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายในชีวิตด้านอาชีพ รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ รู้จักหาทางเลือกที่มีอยู่ วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก และตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น

2.ให้นักเรียนทำแบบฝึกการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ โดยให้นักเรียนแต่ละคนดำเนินการตามกลยุทธดังกล่าวด้วยตนเอง

3.ให้นักเรียนแต่ละคน นำแผนชีวิตด้านอาชีพที่ได้ทำในแบบฝึก มาเล่าให้เพื่อนฟัง อภิปราย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ถึงความเป็นไปได้ของแผน และช่วยกันวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียในแผนของแต่ละคน

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนสรุปแนวคิดรวมทั้งขั้นตอนของกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพมีอะไรบ้าง และการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นไปได้สูงที่แผนจะประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยกระบวนการวางแผนอย่างถูกต้อง

กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพมีขั้นตอนดังนี้คือ

1.บุคคลต้องการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ อย่างน้อย 2 แผน

2. กำหนดเป้าหมาย

3. กำหนดตัวเลือกทุกตัวที่เป็นไปได้

4. รวบรวมข้อมูลและทำนายผลที่เป็นไปได้ของแต่ละตัว

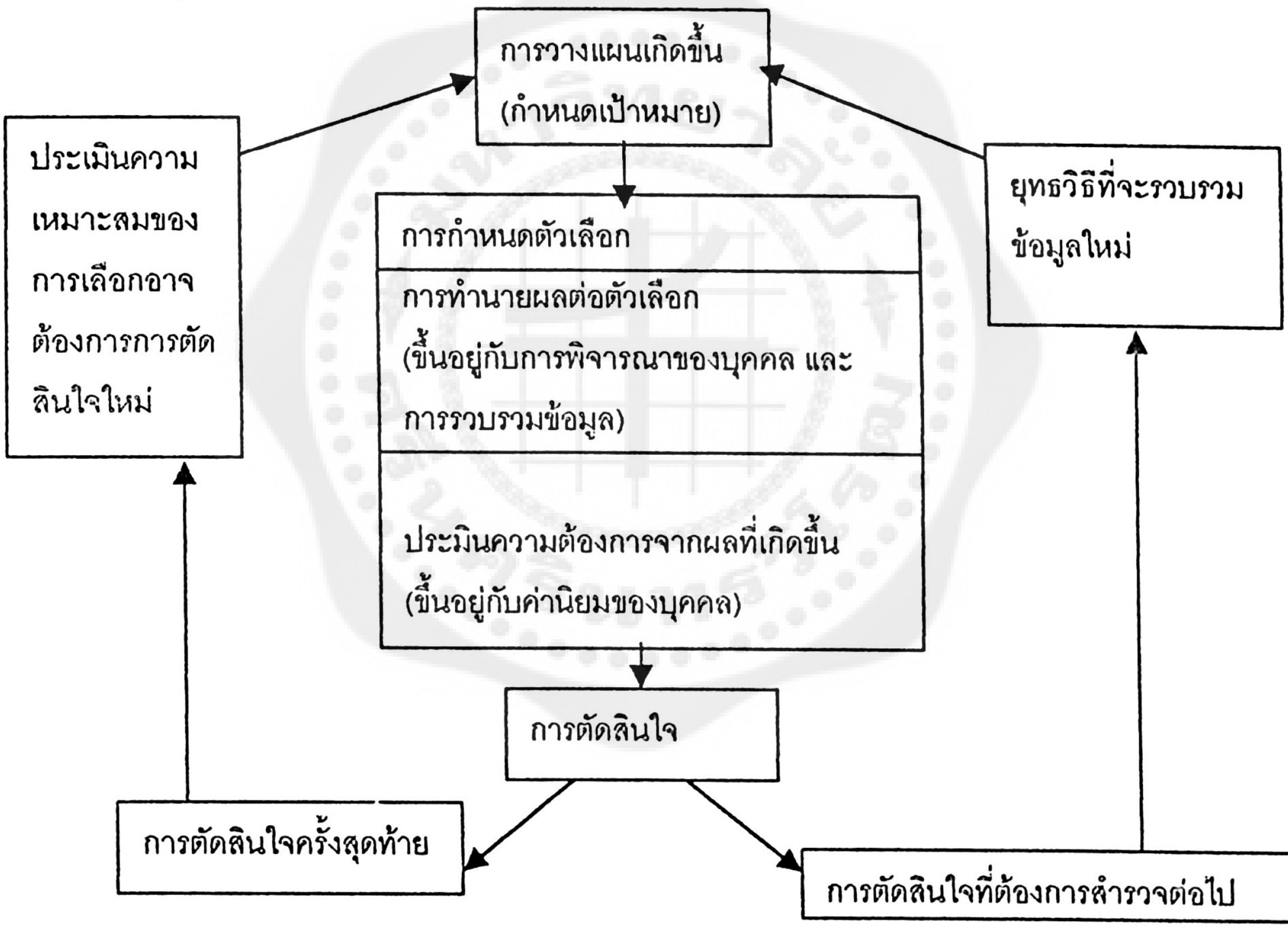
5.ให้น้ำหนักความต้องการส่วนตัวต่อผลที่เกิดขึ้นแต่ละด้าน

6. ทำการตัดสินใจเลือกว่าต้องการข้อมูลเพิ่มเติมหรือตัดสินใจเลย

7. พิจารณาความเหมาะสมของการตัดสินใจ

ต้องจำว่าการตัดสินใจจะมีการเสี่ยง แต่การเลือกต้องทำความเข้าใจตนเองดีขึ้น และสามารถจัดการกับชีวิตได้

<u>กลยุทธการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ</u>

แนวคิดของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

1. การวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ทำให้เราควบคุมชีวิตเราได้

2. การการวางแผนเป็นผลจากการเข้าใจตนเองและการรับรู้ข้อเท็จจริง

3. ค่านิยม ความเชื่อ และปรัชญาชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นต่อการวางแผนชีวิตของตนเอง

4. แต่ละคนจะต้องรับผิดชอบการวางแผนและการตัดสินใจของตนเอง

5. การตัดสินใจทุกครั้งสัมพันธ์กับการตัดสินใจในอดีตและอนาคต

6. การวางแผนชีวิตด้านอาชีพที่ดีช่วยลดการเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นเป็นประจำของชีวิต

<u>แบบฝึก</u> จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ฉันจะกำหนดเป้าหมายที่จะทำ_____

2. ข้อมูลที่ฉันมีอยู่คือ_____

_____

3. สิ่งที่ฉันจะเลือกมีโอกาสเลือกได้ _____ แบบคือ

ก._____

ข._____

ค._____

4. ถ้าฉันเลือกแบบ ก ข้อดีคือ_____

ถ้าฉันเลือกแบบ ข ข้อดีคือ_____

ถ้าฉันเลือกแบบ ค ข้อดีคือ_____

5. ถ้าฉันเลือกแบบ ก ข้อเสียคือ_____

ถ้าฉันเลือกแบบ ข ข้อเสียคือ_____

ถ้าฉันเลือกแบบ ค ข้อเสียคือ_____

6. ฉันตัดสินใจเลือก_____

เมื่อต้องการเปลี่ยนแผนใหม่

1. ข้อมูลที่ฉันมีอยู่คือ_____

_____

2. สิ่งที่ฉันจะเลือกมีโอกาสเลือกได้ _____ แบบคือ

ก._____

ข._____

3. ถ้าฉันเลือกแบบ ก ข้อดีคือ_____

ถ้าฉันเลือกแบบ ข ข้อดีคือ_____

4. ถ้าฉันเลือกแบบ ก ข้อเสียคือ_____

ถ้าฉันเลือกแบบ ข ข้อเสียคือ_____

5. ฉันตัดสินใจเลือก_____

ครั้งที่ 9 การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ (ต่อ)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพอย่างเป็นระบบ

ระยะเวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ที่ใช้ แบบฝึกการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ใช้แบบฝึกเดียวกันกับกิจกรรมแนะแนวกลุ่ม ครั้งที่ 8

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยถามนักเรียนเพื่อทบทวน กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพนั้นประกอบด้วยการกำหนดเป้าหมาย การรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ การหาทางเลือก การวิเคราะห์ข้อดีข้อเสีย และการตัดสินใจเลือกทางเลือก

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกแบบฝึกกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ในครั้งที่ 8 คืน ให้กับนักเรียน ซึ่งความคิดในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนแต่ละคนอาจมีความแตกต่างกัน

2.ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพว่าแต่ละแผนมีข้อดีข้อเสียและความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดและหากแผนชีวิตที่ได้กำหนดไว้ในครั้งที่ 8 เป็นไปไม่ได้ ให้นักเรียนวางแผนสำรองว่า ควรจะวางแผนอะไรต่อไป

ขั้นสรุป

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพว่าประกอบด้วยหลักการอะไรบ้าง และเราจะนำไปใช้กับชีวิตของตนเองทั้งด้านอาชีพและด้านอื่นๆ ได้อย่างไรบ้าง

ครั้งที่ 10 การพิจารณาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข ในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตลอดทั้งพิจารณาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขได้อย่างเหมาะสม

ระยะเวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ที่ใช้ แบบฝึกการพิจารณาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยยกตัวอย่าง ผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ ซึ่งเป็นที่รู้จักของนักเรียนเป็นอย่างดีมาบรรยายและร่วมกันวิเคราะห์ว่าการที่จะประสบหรือไม่ประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากการวางเป้าหมายที่ไม่สามารถเป็นจริง มีอุปสรรคมากจนเกินไป หรือหาทางออกให้กับอุปสรรคไม่ได้ การวางแผนชีวิตด้านอาชีพนั้นมีความจำเป็นในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งต้องใช้การวางแผนอย่างรอบคอบ และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

ขั้นดำเนินการ

1. ให้นักเรียนทำแบบฝึกการพิจารณาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันอภิปราย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นในเรื่องการวางแผนชีวิตด้านอาชีพทั้งระยะสั้นและระยะยาว พิจารณาอุปสรรค ว่าการวางแผนของแต่ละคนสามารถมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดปฏิบัติจริงได้หรือไม่ นักเรียนมีอุปสรรคและวิธีการแก้ไขอย่างไร

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยช่วยให้นักเรียนสรุปว่าการวางแผนชีวิตด้านอาชีพด้านอาชีพทั้งระยะสั้นและระยะยาวนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะช่วยให้ชีวิตมีเป้าหมาย และก็ต้องพยายามทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น การเล็งเห็นอุปสรรคจะเป็นประโยชน์ ในการเตรียมพร้อมและหาทางแก้ไขได้

แบบฝึกการพิจารณาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

<u>แบบสำรวจความต้องการจากการประกอบอาชีพ</u>

ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย / หน้าข้อความที่ต้องการ 6 ข้อ และกาเครื่องหมาย X หน้าข้อความที่ต้องการ 6 ข้อ จากข้อความข้างท้ายนี้

_____1. ต้องการเงินใช้จ่ายสูง
_____2. ต้องการคิดอะไรใหม่ๆ
_____3. ต้องการเป็นหัวหน้า
_____4. ต้องการช่วยเพื่อนที่ยากจน
_____5. ต้องการทำอะไรเองไม่ต้องให้ใครช่วย
_____6. ต้องการมีเวลาออกกำลังกาย
_____7. ต้องการไปเที่ยวดูอะไรๆ ที่แปลกๆ
_____8. ต้องการทำอะไรที่แปลกๆ
_____9. ต้องการทำตามที่คิดไว้
_____10. ต้องการอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่สนุกสนาน
_____11. ต้องการให้ใครๆ ชมและยกย่อง
_____12. ต้องการแต่งตัวสวยๆ หล่อๆ
_____13. ต้องการมีอำนาจเหมือนนายทหาร
_____14. ต้องการมีโอกาสแข่งขันกับใครๆ
_____15. ต้องการคนดูแลให้ปลอดภัย
_____16. ต้องการติดต่อกับคนมากๆ
_____17. ต้องการอิสรภาพ
_____18. ต้องการรู้ว่าอนาคตเป็นอย่างไร
_____19.ต้องการวางแผนชีวิตตนเองล่วงหน้า
_____20.ต้องการความรู้ความสามารถ
_____21.ต้องการเต้นรำทำเพลง
_____22.ต้องการมีเวลาทำสิ่งที่ต้องการ
_____23.ต้องการทำอะไรตามที่พ่อแม่ ครู กำหนด
_____24. อื่นๆ โปรดระบุ

เมื่อนักเรียนเลือกความต้องการ 6 ข้อแล้ว ให้เลือกข้อที่นักเรียนต้องการมากที่สุด 1 ข้อ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

1. ความต้องการที่มากที่สุดของข้าพเจ้าคือ_____
2.ให้นักเรียนวางแผนเรื่องดังต่อไปนี้
2.1 ปัจจุบันนักเรียนทำอะไรบ้างเพื่อจะได้บรรลุความต้องการดังข้อที่ 1
<u>ตอบ</u> ข้าพเจ้าทำ_____
_____

2.2 นักเรียนคิดว่าในอนาคตจะทำอะไรบ้างจึงจะได้ตามความต้องการในข้อ 1

ตอบ ข้าพเจ้าคิดว่าจะทำ_____

_____

ในการดำเนินการตามความต้องการในข้อ 1นักเรียนมีอุปสรรคอะไรบ้างหากมีอุปสรรคจะหาแนวทางอย่างไร

นักเรียนมีอุปสรรค	นักเรียนมีแนวทางที่จะแก้ไข

*เนื่องจากอุปสรรคอาจจะเกิดจากสาเหตุต่างๆ มากมาย

ให้นักเรียนพิจารณาว่าสาเหตุนั้นเกิดจาก

1.สิ่งที่เกิดขึ้นจากตัวนักเรียนเอง เช่น ความเกียจคร้าน เป็นต้น

2. สิ่งที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อม เช่น ขัดแย้งกับพ่อแม่ อากาศร้อนเกินไป เป็นต้น

ครูและนักเรียนจะต้องพิจารณาถึงทางแก้ไขอุปสรรคและความเป็นไปได้ของแผน

ครั้งที่ 11 การดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนฝึกวางแผนชีวิตด้านอาชีพและนำไปใช้ในชีวิตของตนเอง

ระยะเวลาที่ใช้ 50 นาที

วุปกรณ์ที่ใช้ แผนภูมิชีวิตด้านอาชีพ และเอกสารเกี่ยวกับขั้นตอนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยกล่าวถึงประโยชน์และการรอบคอบ ในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ขั้นดำเนินการ

ให้นักเรียนฝึกหัดสร้างขั้นตอนที่จะนำไปสู่เป้าหมายในชีวิตด้านอาชีพ

ขั้นที่ 1 ให้นักเรียนเขียนแผนภูมิชีวิตด้านอาชีพของตนเองลงในเอกสาร โดยรวบรวมผลจากการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ผ่านมา ลงในกลีบดอกไม้แต่ละดอกเพื่อเป็นการสรุปข้อมูลที่ได้ในแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจนขึ้น

ขั้นที่ 2 ให้กรอกรายละเอียดลงในเอกสารการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ทั้งนี้ในการวางแผนต้องมี 2 แผนเป็นอย่างน้อย เพราะถ้าพลาดก็มีแผนสำรอง ทำให้รอบคอบขึ้น

วิธีการกรอกรายละเอียด

ช่องที่ 1 ขั้นตอนปฏิบัติการของข้าพเจ้าในการมุ่งสู่อาชีพในอนาคต

แผนที่ 1 ให้ระบุขั้นตอนการเข้าสู่อาชีพ เช่น การหารายละเอียดของงาน การกรอกใบสมัคร การสัมภาษณ์ฯลฯ

แผนที่ 2 หมายความว่าถ้าแผนที่ 1 ไม่สำเร็จ อาจมีแผนที่ 2 คอยรองรับ เช่น เรียนต่อในระดับปริญญาโท ประกอบอาชีพอิสระ ฯลฯ

ช่องที่ 2 แรงสนับสนุนในการดำเนินตามแผน

หมายถึงสิ่งที่จะช่วยให้แผนมีความเป็นไปได้สูง เช่น ทุนการศึกษา กวดวิชา เป็นต้น

ช่องที่ 3 แรงต่อต้านในการดำเนินการตามแผน (อุปสรรค)

ให้พิจารณาถึงอุปสรรคในการวางแผนทุกครั้ง เพราะการทำทุกสิ่งย่อมมี

อุปสรรคแฝงอยู่เสมอ เช่น อาจสอบไม่ผ่าน ขาดการสนับสนุน ขาดทุนทรัพย์ ฯลฯ

ช่องที่ 4 กลยุทธในการแก้ไขเพื่อให้บรรลุแผน

ไม่ว่าจะมีอุปสรรคมากน้อยเพียงใด จะต้องหาทางแก้ไขไว้เสมอ เช่นอาจถามเพื่อน พี่ หรือนักแนะแนว ฯ ให้ช่วยคิดหาหนทางแก้ไข เพื่อเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้น

ช่องที่ 5 ขั้นปฏิบัติการในการเข้าสู่แผน

ช่องนี้จะต้องตั้งเป็นขั้นตอนในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน เช่น

- ภายใน 1 เดือนข้างหน้า จะเข้าสมัครเรียนคอมพิวเตอร์ระยะสั้น - ภายใน 2 เดือนจะแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับสาขา หรือแผนการเรียนที่ตนเองสนใจ ซึ่งการเขียนเวลากับจะช่วยให้ทำตามแผนได้ดีขึ้น

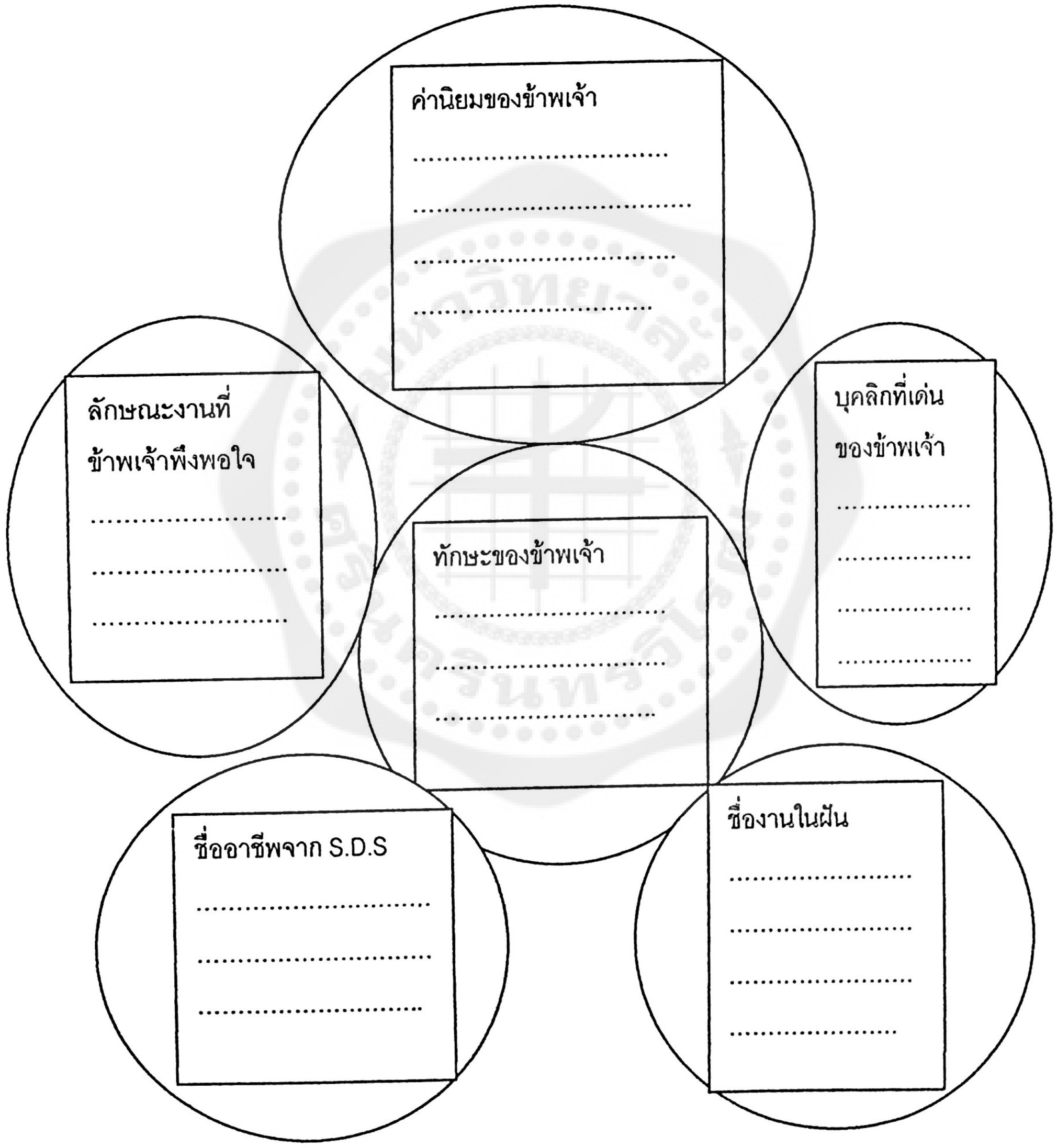
ขั้นที่ 3 ให้นักเรียนอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์เกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพที่ได้เรียนรู้มาจาการทำแผนภูมิชีวิตด้านอาชีพ และเอกสารการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

<u>ขั้นสรุป</u>

ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุป ประโยชน์ของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ นั้นเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคต ให้ประสบความสำเร็จ ต้องมีการเข้าใจตนเองและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลอย่างเป็นขั้นตอน

แผนภูมิชีวิตด้านอาชีพ

แผนภูมิชีวิตของข้าพเจ้า

ขั้นตอนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ขั้นตอนการปฏิบัติการของข้าพเจ้าในการเข้าสู่อาชีพในอนาคต	สิ่งที่ / บุคคลสนับสนุนในการดำเนินงานตามแผน	สิ่งที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผน	กลยุทธในการแก้ไขให้บรรลุแผน	ขั้นปฏิบัติการในการเข้าสู่แผน : ให้ระบุขั้นที่ 1 ..... ขั้นที่ 2 .....
<u>แผนที่ 1</u>				
<u>แผนที่ 2</u>				

ครั้งที่ 12 ปัจฉิมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. ให้นักเรียนทบทวนกระบวนการต่างๆที่ใช้ในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
2. เพื่อให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับความสำคัญของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ระยะเวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ที่ใช้ เอกสารสรุปการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ขั้นดำเนินการ

1.ผู้วิจัยอธิบายประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

2.ให้นักเรียนอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์เกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพที่นักเรียนได้ร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ ว่านักเรียนได้เรียนรู้อะไรเกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ อภิปรายถึงความพึงพอใจในการเข้าร่วมการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพในครั้งนี้

3.ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเกี่ยวกับการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปผล ของการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพในครั้งนี้ และผู้วิจัยกล่าวขอบใจนักเรียนและกล่าวปิดโครงการ

สรุปการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

การวางแผนชีวิตด้านอาชีพมีความสำคัญกับบุคคลเป็นอย่างมาก ที่จะช่วยกำหนดแนวทางในการประกอบอาชีพ เพราะอาชีพเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตและมีความสำคัญอย่างมากในการดำรงชีวิต ผู้ที่มีการวางแผนชีวิตด้านอาชีพดี จะทำให้ชีวิตในการประกอบอาชีพประสบความสำเร็จและมีความสุข

การวางแผนชีวิตด้านอาชีพประกอบด้วย

1. สำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ สำรวจเส้นชีวิตด้านอาชีพที่จะมีผลต่อตนเองตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต หรือความใฝ่ฝัน เป็นการทบทวนสิ่งต่างๆที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของตนเองทางด้านอาชีพ

2.สำรวจคุณลักษณะของตนเองด้านอาชีพ เป็นการสำรวจด้วยตนเองอาจใช้เครื่องมือที่สามารถช่วยบอกให้ตนเองได้รับรู้ถึง บุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับอาชีพ ความสนใจที่มีต่ออาชีพ ความสามารถทางการเรียน ความถนัดทางการเรียน ตลอดจนค่านิยมของตนเองที่มีต่ออาชีพ เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง

3.สำรวจโลกกว้างทางอาชีพ เป็นการสำรวจลักษณะงานที่ตนเองสนใจว่าเหมาะกับตนเองมากน้อยเพียงใด เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง

4.เรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เป็นการเรียนรู้กลยุทธและการวางแนวทางในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ การวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ของแผนชีวิตด้านอาชีพ

5.ดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ เป็นการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของแผน การพิจารณาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข และการวางแผนที่ดีควรวางแผนสำรองไว้อย่างน้อย 2 แผน

" ขอให้นักเรียนฝันให้ไกล และไปให้ถึงความฝันนั้น "

" ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น "

ภาคผนวก ค

การติดตามผลการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

การติดตามผลการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

ภายหลังการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ไปติดตามผลการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนกลุ่มดังกล่าว จำนวนนักเรียนทั้งหมด 12 คน เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2545

การติดตามผลมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ เตรียมนัดวันเวลา และสถานที่ในการติดตามผล ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการติดตามผล

2. ขั้นดำเนินการ ให้นักเรียนเขียนความเรียงในหัวข้อ " การวางแผนชีวิตด้านอาชีพของฉัน " เพื่อที่จะดูกระบวนการในการเรียนรู้การวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียน หลังจากเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ ว่าเมื่อระยะเวลาผ่านไป 1 ภาคเรียนนักเรียนมีความคงทนของการวางแผนชีวิตด้านอาชีพหรือไม่ อย่างไร โดยไม่ใช้แบบสอบถาม เพราะเป็นการนำทางในการตอบ

3. ขั้นสรุป นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมและสรุปตามข้อเท็จจริง ผลที่ได้คือ นักเรียนมีกระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ รู้จักวางเป้าหมายในชีวิตด้านอาชีพ รู้จักสำรวจตนเอง รู้กลยุทธ์ในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ มีการวางเป้าหมายหรือแผนสำรองไว้ แต่นักเรียนบางคนยังไม่เข้าใจการเลือกแผนการเรียนที่เหมาะสมกับตนเอง

รายละเอียดการติดตามผลการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

นักเรียนคนที่ 1

ฉันอยากมีอาชีพพนักงานบริษัททั่วไป เป้าหมายของฉันเริ่มต้นต้องเรียนให้จบก่อนและเรียนต่อปริญญาตรี และหางานบริษัททำจะได้เลี้ยงแม่ แต่อุปสรรคของฉันก็คือฉันยังเลือกสายการเรียนไม่ถูกเลย ฉันอยากจะพูดภาษาอังกฤษเก่งๆ จะได้มีงานทำ แต่ถ้าฉันไม่สามารถทำงานบริษัทได้ฉันจะไปขายของและใช้ความรู้ที่ได้เล่าเรียนมาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด แต่ถ้าฉันได้ทำงานบริษัทจริงฉันจะวางเป้าหมายระยะยาวคือ หาความรู้เพิ่มเติมจากการทำงาน เช่นซื้อหนังสือมาอ่าน ศึกษาข้อมูลของหน้าที่ที่รับผิดชอบให้ดี ทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่ทำ จะได้ทำงานได้สำเร็จบางครั้งความรู้ที่ได้เรียนมาอาจไม่ตรงกับงานที่เราทำก็ได้ เราจึงควรหาประสบการณ์มากๆ อาชีพพนักงานบริษัทต้องเรียนให้มากๆ จะได้มีความรู้ไปทำงานให้มีคุณภาพ อุปสรรคอีกข้อก็คือ ไม่รู้ว่าจะเรียนได้แค่ไหน แต่ก็จะพยายามให้ดีที่สุด

นักเรียนคนที่ 2

ฉันอยากมีอาชีพพยาบาล เป้าหมายของฉันเริ่มตั้งแต่ตั้งใจเรียนให้จบก่อน ได้เกรดเฉลี่ยดีๆ และเรียนให้จบปริญญาตรี อุปสรรคของฉันยังเลือกสายการเรียนไม่ได้เลย ฉันอยากจะช่วยเหลือผู้ที่บาดเจ็บ แต่ถ้าฉันไม่สามารถสอบเข้าเป็นพยาบาลได้ ฉันอยากทำงานบริษัทจะได้เลี้ยงแม่และใช้ความรู้ที่ได้เล่าเรียนมาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด แต่ถ้าฉันทำงานบริษัทจริงฉันจะวางเป้าหมายระยะยาวคือหาความรู้เพิ่มเติม ไม่รู้ว่าจะเรียนได้แค่ไหน แต่ก็จะพยายามให้ดีที่สุด

นักเรียนคนที่ 3

ฉันอยากเป็นพนักงานบริษัท ทำงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และภาษา แต่ภาษาฉันไม่ค่อยเก่ง หมอฉันก็อยากเป็น แต่ก็ไม่เก่งวิทย์คณิต ฉันชอบภาษามากกว่า แต่ไม่เก่ง ฉันอยากพูดอังกฤษเขียนอังกฤษให้เก่ง แต่ก็ต้องพยายาม ชอบเล่นอย่างเดียว อยากเป็นหลายอย่าง อยากเป็นนักธุรกิจ นักร้อง อยากเรียนให้จบตรี และเรียนต่อเท่าที่จะทำได้ คิดว่าไม่มีอุปสรรคอะไร เรียนอย่างเดียว และจะพยายามให้ดีที่สุด

นักเรียนคนที่ 4

อยากเป็นหมอเพราะพี่เป็นแล้วแม่ก็รักมาก และจะได้ช่วยเหลือคนอื่น แต่เราต้องเรียนให้เก่ง อุปสรรคของฉันคือเรียน วิทย์คณิตไม่เก่ง แก้ไขคือต้องตั้งใจเรียนและทำเกรดให้เยอะๆ ระยะยาว ฉันต้องสอบเข้าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาชีพสำรองของฉันคือเป็นนักธุรกิจ

นักเรียนคนที่ 5

ฉันฝันอยากเป็นตำรวจและนักข่าว ฉันจะจับผู้ร้าย และคงเท่ห์ดี ฉันชอบผจญภัย ชอบตื่นเต้น ชอบทำให้ผู้อื่นพันทุกข์ ฉันเรียนได้ดีทุกวิชา แต่ชอบเลข และถนัดวิทย์ ชั่วโมงกีฬาฉันก็ชอบ แม่ของฉันเป็นแค็ตดี้ที่สนามกอล์ฟ ฉันไม่อยากให้แม่ลำบากเพราะเลี้ยงฉันคนเดียว ถ้าฉันไม่ได้เป็นตำรวจฉันจะเป็นนักข่าว ฉันก็ชอบดูข่าวทุกวัน ฝึกอ่านข่าวหน้ากระจก แต่ฉันคงไม่มีเงินเรียนสูงๆ ถ้าเป็นไปได้จบ ม.6 แล้วฉันจะไปสอบเข้าตำรวจ แล้วหาเงินเรียนต่อไป

นักเรียนคนที่ 6

ฉันอยากเป็นนักธุรกิจ จะต้องขยันและตั้งใจเรียน ต้องอ่านหนังสือบ่อยๆ อุปสรรคของฉันคือเรียนวิทย์คณิตไม่เก่ง ฉันต้องแก้ไขคือต้องขยันทำงานที่อาจารย์สั่ง ฟังอาจารย์พูด เป้าหมายระยะยาวของฉันคือสอบเข้ามหาวิทยาลัย เรียนธุรกิจ อาชีพสำรองของฉันคืออยากเป็นนักร้อง ทำงานด้านบันเทิง

นักเรียนคนที่ 7

ชีวิตของฉันคิดอยากจะเป็นนักข่าว ฉันรู้ว่าเป็นไปไม่ได้เพราะว่าเรียนไม่เก่ง แต่ฉันก็อยากจบปริญญาให้พ่อแม่ภาคภูมิใจ ชีวิตนี้อยากเป็นอีกอย่างหนึ่งคือ อยากเป็นดีไซเนอร์ เป็นคนชอบวาดภาพ ออกแบบลวดลายต่างๆ ที่ชอบวาด ชอบวาดอะไรเรื่อยๆ และอยากเป็นนักเรียนในมหาวิทยาลัยที่ชอบ คือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถึงมีอุปสรรคแค่ไหนก็จะพยายามให้ได้เพื่อตัวเองและพ่อแม่

นักเรียนคนที่ 8

ฉันฝันอยากเป็นแอร์โฮสเตส เพราะฉันชอบแต่งตัวสวยๆ และคิดว่าเป็นแอร์แล้วรายได้ดี ฉันชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษและได้คะแนนสูงๆ ฉันชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีความสุขเมื่อได้เห็นรอยยิ้มของคนอื่น ฉันรู้ว่าเป็นแอร์จะต้องว่ายน้ำเป็น จะต้องพูดได้หลายภาษาและต้องสวยสง่า พ่อแม่ของฉันก็ตามใจฉัน ไม่ว่าฉันจะเป็นอะไร ฉันอาจมีอุปสรรคตรงที่ฉันไม่ค่อยสวย และยังว่ายน้ำไม่เป็น ถ้าฉันไม่ได้เป็นแอร์ ฉันอาจเป็นครูสอนภาษาอังกฤษก็ได้ ก่อนอื่นฉันจะไปหัดว่ายน้ำให้เป็น เมื่อจบ ม.3 แล้วจะเรียนสายศิลป์ ภาษาให้เก่งๆ และจบแล้วจะไปลองสมัครดูถ้าไม่ได้ก็จะเรียนต่อ

นักเรียนคนที่ 9

อยากเป็นพนักงานบริษัท ทำงานด้านคอมพิวเตอร์ อยากทำงานเหมือนพ่อ อุปสรรคของฉันคือเรียนคอมพิวเตอร์ อังกฤษและคณิตศาสตร์ไม่เก่ง แก้ไขคือฉันจะต้องตั้งใจเรียนและทำเกรดให้ดีขยันหมั่นเพียร ระยะยาวคือต้องสอบเข้ามหาวิทยาลัยคริสเตียน อาชีพสำรองคืออาจจะขายของที่สุจริตและอยากทำงานด้านธุรกิจ

นักเรียนคนที่ 10

ฉันต้องการเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียง จะได้มีเงินทองเยอะๆ เพื่อนๆ บอกว่าฉันร้องเพลงเพราะ เวลาว่างฉันชอบร้องเพลง ฟังเพลง ดูโทรทัศน์ ฉันชอบเรียนวิชาดนตรี วิชาอื่นๆ ฉันเรียนพอได้ ฉันมีความถนัดทางภาษา แต่ฉันไม่สวย และต้องไปเรียนร้องเพลงเพิ่ม ซึ่งฉันไม่มีเงินมากพอ ฉันจะเก็บเงินเอาไว้เพื่อไปเรียนร้องเพลง แม่ของฉันเป็น ร.ป.ภ. อยากให้ฉันเป็นข้าราชการมากกว่า ถ้าฉันไม่ได้เป็นนักร้องฉันจะเป็นครูอาจสอนดนตรีก็ได้ จะได้เรียนให้จบปริญญาตรีแล้วสอบเป็นครู

นักเรียนคนที่ 11

ฉันชอบร้องเพลงให้เพื่อนฟัง ฉันอยากเป็นนักร้อง เพราะได้เงินดี ฉันชอบเรียนวิชาดนตรี และภาษาไทย ถ้าไม่ได้เป็นนักร้อง ฉันจะเป็นครูสอนดนตรี พ่อแม่ฉันค้าขาย อยากให้ฉันค้าขาย ฉันจะเรียนให้จบ ม.6 แล้วเก็บตังค์เรียนดนตรี หรือเรียศิลปศาสตร์ในมหาวิทยาลัย

นักเรียนคนที่ 12

ฉันอยากเป็นหมอเพราะจะได้ช่วยเหลือคนอื่น มีอุปสรรคคือเรียนไม่ค่อยเก่ง เก่งแต่พอใช้ แก้ไขได้โดยขยันเรียนหนังสือให้มาก อ่านหนังสือให้บ่อย เป้าหมายระยะยาวคือสอบเข้ามหาวิทยาลัย อาชีพสำรองของฉันคืออยากเป็นนักร้อง

ภาคผนวก ง

1. ตารางค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
2. ตารางคะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ
3. ตารางคะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพรายด้านของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

ตาราง 6 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ

สถานการณ์ที่	t
1	2.00
2	4.00
3	5.77
4	8.93
5	23.75
6	5.00
7	5.00

ตาราง 7 คะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

นักเรียนคนที่	คะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ก่อนเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	คะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ หลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
1	5	35
2	5	35
3	5	33
4	5	33
5	5	35
6	6	35
7	4	34
8	3	35
9	3	32
10	6	35
11	8	35
12	8	35
$\bar{X}$	5.25	34.33
S.D.	1.60	1.07

ตาราง 8 คะแนนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพรายด้านของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพโดยใช้การแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ

คนที่	ก่อนเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ					หลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ				
	การสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	การสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ	การสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ	การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	การดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	การสำรวจเป้าหมายในการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	การสำรวจคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ	การสำรวจโลกกว้างทางอาชีพ	การเรียนรู้กระบวนการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ	การดำเนินการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ
1	1	1	1	1	1	7	7	7	7	7
2	1	1	1	1	1	7	7	7	7	7
3	1	1	1	1	1	7	7	6	6	7
4	1	1	1	1	1	7	7	7	5	7
5	1	1	1	1	1	7	7	7	7	7
6	2	1	1	1	1	7	7	7	7	7
7	1	1	1	1	0	7	7	7	6	7
8	1	1	1	0	0	7	7	7	7	7
9	1	1	1	0	0	7	7	7	6	5
10	2	2	1	1	0	7	7	7	7	7
11	2	2	2	1	1	7	7	7	7	7
12	2	2	2	1	1	7	7	7	7	7
$\overline{X}$	1.33	1.25	1.17	0.83	0.67	7.00	7.00	6.92	6.58	6.83
S.D	0.49	0.45	0.39	0.39	0.49	0.00	0.00	0.29	0.67	0.58

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นาย ชัยวัฒน์ วารี
วันเดือนปีเกิด	10 เมษายน 2520
สถานที่เกิด	อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 136 / 1 หมู่ 5 ตำบลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี 61110
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองฉางวิทยา
พ.ศ. 2541	กศ.บ. (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2545	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ